

Mongolian Economy

ТУСГАЙ ДУГААР

www.mongolianeconomy.mn

Онцлох зочин

Р.Мөнхтуяа: Харилцагчидтайгаа
хамтдаа өсөж хөгжиж байгаа нь
ХААН Банкны хамгийн том ололт

Тоон үзүүлэлт

Үл тасрах тогтвортой өсөлт

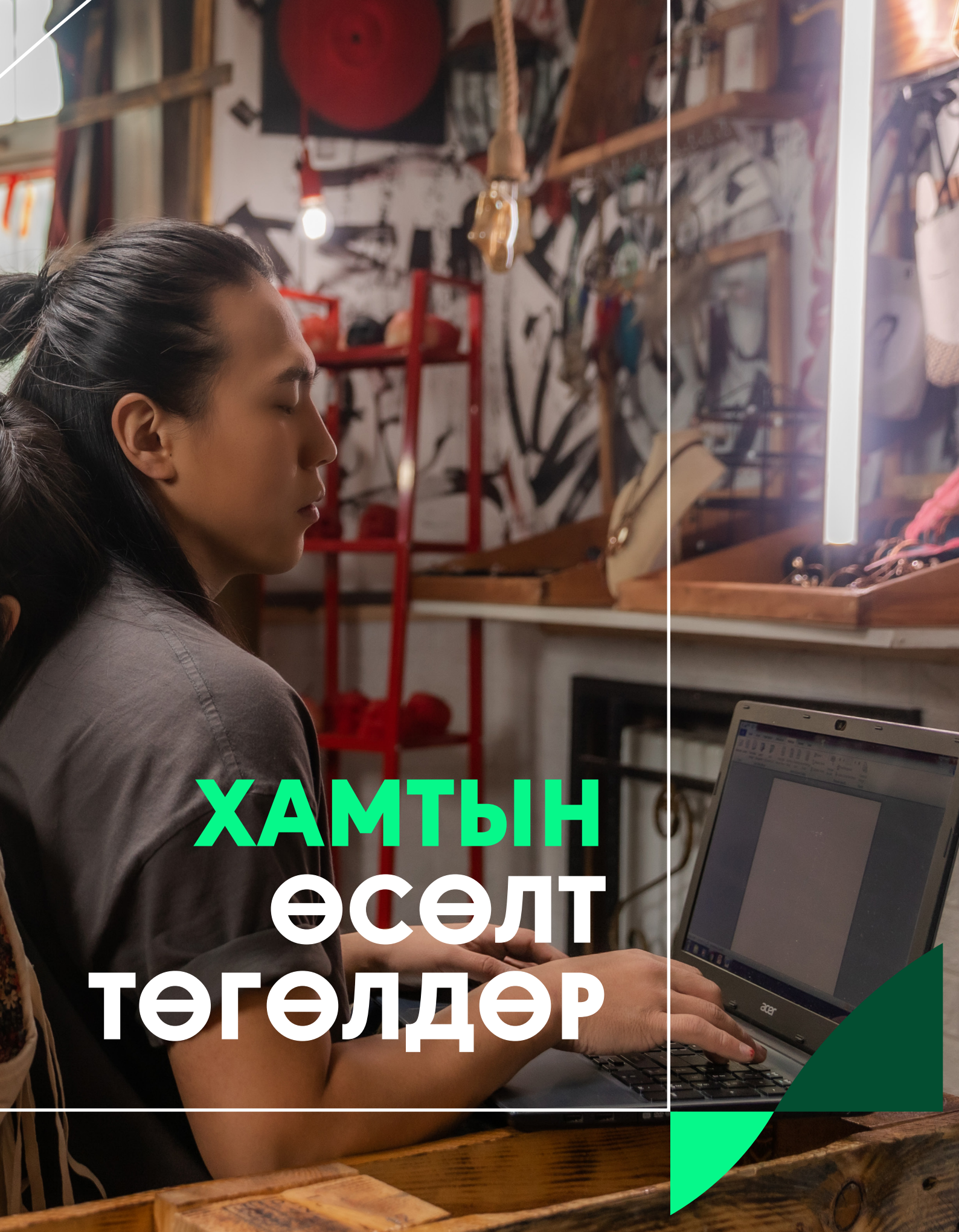

ХААН ИРО
ХАМТЫН ӨСӨЛТ
ТӨГӨЛДӨР

ХААН БАНК

ХАМТЫН ӨСӨЛТ ТӨГӨЛДӨР

МОНГОЛ, АНГЛИ ХЭЛЭЭР САР ТУТАМ

**Mongolian
Economy**

ҮҮСГЭН БАЙГУУЛАГЧ, ЭРХЛЭГЧ:
Д.Бэхбаяр (9999 4248)

РЕДАКТОР:
Н.Энхбаяр (9916 1303)

АНГЛИ РЕДАКТОР:
Роберт Йохан Шрайверс
Жаклин Истриж

СЭТГҮҮЛЧИД:
Б.Шүрэнчимэг
Б.Дэнсмаа
Г.Даваадорж
Г.Орхон

ОРЧУУЛАГЧ:
М.Ариунзаяа

ДИЗАЙНЕР:
Ш.Оюундарь

МАРКЕТИНГИЙН МЕНЕЖЕР:
7011 5476, 7011 5477

ХАЯГ: Улаанбаатар,
Баянзүрх дүүрэг, 25-р хороо,
UB Tower Plus 204

ВЭБ: www.mongolianeconomy.mn
И-МЭЙЛ:

info@mongolianeconomy.mn
FACEBOOK: Mongolian Economy
TWITTER: EconomyMongolia
УТАС: 7011 5476, 7011 5477

15160 Улаанбаатар,
Төв шуудан, ш/х-2762

СЭТГҮҮЛ ЗАХИАЛГА:
Монгол шуудан (Утас: 7007 8916)
Түгээмэл шуудан (Утас: 7011 5015)

**Mongolian
Economy**

2023 оны 01, 02 сар (190, 191)

www.mongolianeconomy.mn

Алдаа, оноо

Хөрөнгө оруулалтын орчны
учрыг олж, хужрыг тунгаавал

Үндэстэн дамнасан компаниуд

Уул уурхайн агуулууд
Монголд

ХӨГЖЛИЙГ ТЭТГЭГЧ ГАДААДЫН ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТ

СЭТГҮҮЛ
ЗАХИАЛГА:
МОНГОЛ ШУУДАН
ТҮГЭЭМЭЛ ШУУДАН

Утас: 7011-5477, 7011-5476

www.mongolianeconomy.mn

Мэндчилгээ 06

Т.Дарьбум: "ХААН Банк"
ХХК-ийн Төлөөлөн удирдах
зөвлөлийн дарга

Р.Мөнхтуяа: ХААН Банкны
Гүйцэтгэх захирал

IPO 08

ХААН IPO

Timeline 10

ХААН Банкны хөгжлийн он
цагийн хэлхээ 1991-2022

Брэнд шинэчлэл 12

Хамтын өсөлт төгөлдөр

Онцлох зочин 14

Р.Мөнхтуяа:
Харилцагчидтайгаа хамтдаа
өсөж хөгжиж байгаа нь ХААН
Банкны хамгийн том ололт

Тоон үзүүлэлт 22

Санхүүгийн зохицуулах хороо 24

Д.Баярсайхан: Хөрөнгийн
зах зээлийн үнэлгээ энэ
оны эхний хагаст нэг их
наядаар өссөн

Монголбанк 25

Б.Лхагвасүрэн: Шинэтгэл
өөрчлөлтийн дүнд
банкууд сайн засаглалтай
болно

Хөрөнгийн бирж 26

Т.Хаш-Эрдэнэ: Хөрөнгийн
болон банк санхүүгийн зах
зээл бие биенээ дэмжиж
ажиллах ёстой

Андеррайтер 27

Д.Даянбилгүүн: Чанартай
хувьцааг олон нийтэд хүргэх
болсондоо нүүр бардам байна

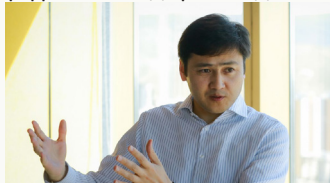

Удирдлагын баг

Б.Эрдэнэдэлгэр: Монголоос
анх удаа Ногоон бонд
гаргаснаар Тогтвортой
хөгжилд манлайлж,
бизнесээ ногоон болгоход нь
харилцагчдаа дэмжинэ 30

Д.Ариунбат: Харилцагчийн
хүлээлтээс давсан үйлчилгээ
үзүүлэхийг бид эрхэмлэдэг 31

Ш.Ганбямба: Ажилтандаа
ээлтэй ажил олгогч байснаар
бид нийгэмд эерэг нөлөө
үзүүлэхийг зорьдог 32

Ж.Товуудорж: Санхүүгийн
цогц шийдлээр ЖДБ-үүдэд
хөшүүрэг болж, өсөлтийг
хамтдаа бүтээхээр зорьж
байна 33

Сачин Наир: Цахим
шилжилтийг хурдтай
нэвтрүүлж байгаа нь бидний
ялгарал 34

Ч.Чинболд: Цахим
шилжилтийн дүнд харилцагч
төвтэй бүтээгдэхүүн,
үйлчилгээ илүү хөгжинэ 35

Харилцагч

Г.Энхбилэг: Корпорэйт
түвшинд маш сайн хамтарч
ажилладаг 36

Р.Мягмар: Интернэт банк бол
бизнес эрхлэгчдэд зайлшгүй
байх ёстой үйлчилгээ 37

Д.Лхагважав: ЖДҮ
эрхлэгчдэд хурдан шуурхай,
уян хатан нөхцөлтэй зээл
чухал 38

Нийгмийн хариуцлага 40

Тогтвортой хөгжил, нийгмийн
хариуцлагаар манлайлагч

Шинэчлэл 46

Хүчирхэг банкны салбар -
эдийн засгийн өсөлтийн
тулгуур

Санал болгох нь 49

ХААН Банканд хөрөнгө
оруулах 9 шалтгаан

Инфографик 50

Санхүүгийн боловсрол 52

Тоглоомын дүрмийг ойлгох нь

Санхүүгийн салбар 54

Санхүүгийн салбарын дархлааг
бэхжүүлэх шинэчлэл

Хөрөнгийн зах зээл 56

Хөрөнгийн зах зээлийн торгон
мөч

Дэлхий 2022 онд

Сайн уу, DeFi 60
Шархны сорви 61

Мэндчилгээ

Ирээдүйн хөрөнгө оруулагч танаа,

Монгол Улсын Банкны тухай хуулийн нэмэлт, өөрчлөлтийн дагуу ХААН Банк нээлттэй хувьцаат компани болж, түүхэн хөгжлийнхөө шинэ гарааг эхлүүлэхээр бэлтгэл ажил хангаж байна.

Монгол орны өнцөг булан бүрд хурч үйлчилдэг, хамгийн өргөн сүлжээ бүхий салбар нэгжээрээ дамжуулан ХААН Банк гуч гаруй жилийн турш харилцагчдадаа банкны үйлчилгээг цаг тухай бүр, шуурхай, найдвартай үзүүлж ирсэн билээ. Өдгөө 2.8 сая харилцагчтай манай ХААН Банк нийт актив хөрөнгийн хэмжээгээр салбартаа тэргүүлж буйгаас гадна дижитал шилжилтэд хөл нийлүүлж, жилдээ нэг тэрбум орчим санхүүгийн гүйлгээ хийж байгаагийн 99 хувь нь цахим сувгаар дамжиж байна.

Бид харилцагчидтайгаа эгнэгт хамт өсөж хөгждөг, хамгийн итгэлт банк байхаас гадна санхүүгийн шилдэг цахим бүтээгдэхүүн үйлчилгээ үзүүлэхийг эрхэм зорилгоо болгодог. Энэ ч үүднээс бид стратегидаа тусгасны дагуу технологид суурилсан хөрөнгө оруулалт хийх замаар хувьсан өөрчлөгдөж буй харилцагчдынхаа эрэлт хэрэгцээнд нийцсэн дэвшилтэт, ухаалаг бүтээгдэхүүн үйлчилгээ хүргэхэд анхаарал хандуулан ажиллаж байна.

2017 оноос хойш ХААН Банкны ашиг жил бүр дунджаар 26 хувийн өсөлт үзүүлэн, 2022 онд 449 тэрбум төгрөгийн цэвэр ашигтай ажилласан байна. Бидний амжилтын гол хөдөлгөгч хүч нь нэгдмэл зорилго, тэмүүлэл бүхий 6500 ажилтан болон дэлхийн түвшиний удирдлагын баг юм. Түүнчлэн бидний үйл ажиллагаа компанийн сайн засаглал,

эрсдэлийн хүчирхэг соёлд тулгуурладаг.

Бид 2018 оноос Байгаль орчин нийгмийн бодлого, Тогтвортой хөгжлийн бодлогыг банкныхаа үйл ажиллагаанд шингээн хэрэгжүүлж, цар хүрээг нь өргөжүүлж ирсэн төдийгүй 2015 оноос хойш 168 сая ам.долларын ногоон санхүүжилтийг гадаадын улс орнуудаас татан төвлөрүүлээд байгаа билээ.

Банк, санхүүгийн хэрэгцээгээ бидэнд итгэн даатгаж ирсэн үнэнч харилцагч та бүхэндээ ХААН Банкны Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн нэрийн өмнөөс чин сэтгэлээсээ талархал илэрхийлэхийн ялдамд ХААН Банканд хөрөнгө оруулж, банкныхаа эзэн болж, цаашидын өсөлтийн түүхийг хамтдаа бичилцэхийг урьж байна.

Аливаа хөрөнгө оруулалт эрсдэл дагуулдаг тул хөрөнгө оруулагчдын хувьд өөрсдийн хүлээн зөвшөөрөх эрсдэлийн түвшинд шийдвэрээ гаргах учиртай билээ. Урт хугацаандаа холыг харсан, хамтын үнэ цэнийг бий болгох, ногдол ашгаас үр өгөөж хүртэх урт хугацааны хөрөнгө оруулалт хийхийг харилцагчдадаа уриалмаар байна. Хөрөнгийн зах зээлд ханил хэлбэлздэг тул таамаглал, богино хугацааны хөрөнгө оруулалтаас зайлсхийгээрэй. Хөрөнгө оруулагч та бүхэнд бид мэдээллээ ил тод хүргэж ажиллах болно.

Ирээдүйн хөрөнгө оруулагчид, харилцагчид та бүхэнтэй урт хугацаанд, үр шимтэй, амжилттай хамтран ажиллана гэдэгт итгэл төгс байна.

Таныг хүндэтгэсэн,

"ХААН Банк" ХХК-ийн
Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн дарга
Түдэвийн Дарьбум

Мэндчилгээ

Эрхэм харилцагч танаа,

32 жилийн түүхтэй ХААН Банк хөгжлийнхөө шинэ хуудсыг нээн хөрөнгийн зах зээлд хөл тавих гэж байна. Хувьчлагдсанаас хойш ХААН Банк тасралтгүй, тогтвортой өссөөр ирснийг банкны нийт хөрөнгө 169 дахин өсөж, нийт актив 15 их наяд төгрөгт хүрсэн үзүүлэлтээс харж болно. Үндэсний хэмжээнд тэргүүлэгч, хүчирхэг банкны хувьд нээлттэй хувьцаат компани болсноор банк санхүүгийн салбар, хөрөнгийн зах зээл төдийгүй нийт эдийн засагт эерэгээр нөлөөлж, цахилах эринд түүчээлэх том алхмыг тавьж буй.

Түүнчлэн засаглалын хувьд ийнхүү өөрчлөгдсөнөөр харилцагчидтайгаа

хамт эгнэгт өсөж хөгждөг, итгэл төгөлдөр банк байх манай алсын хараатай бүрэн нийцэж буйд баяртай байна.

Бидэнд итгэл хүлээлгэж ирсэн харилцагчид маань хувьцаа эзэмшигч болсноор өсөлтийн үр өгөөжөөс хүртэж, үргэлж өсөн нэмэгдэх үнэ цэнийн эзэн болох гэж буй нь бахархалтай.

ХААН Банкны нийт харилцагчдаа бидний хамтдаа өсөх аялал амжилттай, үр шимтэй, өгөөжөөр дүүрэн байхын ерөөлийг дэвшүүлье.

Таныг хүндэтгэсэн,

ХААН Банкны Гүйцэтгэх захирал
Рэнцэнбатын Мөнхтуяа

IPO

ХААН IPO

Бизнесийн аливаа салбарын өнгө төрхийг тодорхойлдог, улс орны хөгжлийн хөдөлгүүр, нэрийн хуудас болсон хүчирхэг бизнесүүдийн үүх түүх нь даруухан эхлэл, сорилт бэрхшээлийг даван туулсан амжилтаар дүүрэн. ХААН Банкны түүхийг өнөөгийн өндөрлөгөөс харахад ч мөн адил дүр зураг харагдана.

Монгол Улсад банкны хоёр шатлалт тогтолцоо үүссэн 1991 онд Хөдөө аж ахуйн хоршоологчдын банк нэртэйгээр ХААН Банк байгуулагдсан түүхтэй. Улмаар Төв банкны хөдөө орон нутаг дахь хөрөнгө, үйл ажиллагааг өөртөө шилжүүлэн авсан ч бизнесийн үйл ажиллагаа нь төр засгийн хүчтэй нөлөөллөөс ангид байсангүй. ХААН Банкны гүйцэтгэх захирлаар ажиллаж байсан Ж.Питер Морроу агсан дурсамж номдоо “банкны ихэнх үйлчилгээг үзүүлэх боломжгүй, бараг орлогогүй, өр нь өөрийн хөрөнгөөсөө хоёр дахин их, тэрчигт нь их засвар хийхээр байгууллага хүлээж авсан” хэмээн өгүүлсэн байдаг.

Тэгвэл “найджаргүй” шахуу байсан банк өнөөдөр хэрхэн Монгол Улсын хамгийн том, хүчирхэг, хүртээмжтэй банк болов? Нууц нь юунд байна вэ?

Хөрөнгө оруулагчдын дунд бичигдээгүй нэг дүрэм байдаг: “худалдаж авч буй компанийнхаа засаглалыг судал”. Учир нь аливаа компанийн засаглалын бүтэц, үйл ажиллагаа тогтвортой, сайн байх нь чанартай шийдвэр гаргалт, удирдлагын залгамж халааг оновчтой төлөвлөх, цаашид компани бие даасан, хараат бус байж, хэтийн хөгжилдөө тууштай анхаарах нөхцөлийг бүрдүүлдэг.

ХААН Банк нь компанийн сайн засаглалын олон улсад хүлээн зөвшөөрөгдсөн зарчмуудыг баримталж, тэдгээрийг бодитой хэрэгжүүлснээр олон улсын үнэлгээний агентлагуудын дунд байр сууриа батжуулж, Монголдоо банкны системийн ач холбогдол бүхий тэргүүлэгч банкны нэр хүндийг хадгалж байна. Өмнө өгүүлсэн 2000-аад оны эхэн үеийн амаргүй үеийг даван туулж, өнөөгийн бат бөх суурийг тавихад ч зөв засаглал, сайн удирдагч, менежерүүдийн үүрэг роль асар их байсан юм.

Харин өнөөдөр ХААН Банк хувьцаагаа олон нийтэд санал болгох замаар нээлттэй хувьцаат компани болох түүхэн үйл хэргийн өмнө ирээд байна. Үүнийг хэрэгжүүлэхэд тус банкны ►

► мэргэшсэн удирдлага, хамт олон ихээхэн үүрэг гүйцэтгэж, хувьцаа эзэмшигчдийнхээ өмнө улам өндөр үүрэг хариуцлага хүлээж ажиллахад бэлэн болжээ.

Өдгөө ХААН Банк 2.8 сая харилцагчтай, 1.7 сая идэвхтэй цахим хэрэглэгчтэй, 505 мянган зээлдэгчтэй, 545 салбар тооцооны төвтэй, 1428 АТМ бүхий системийн нөлөө бүхий банк болоод байна. Эдгээр статистик нь Монголын банкны системийн оргил үзүүлэлт билээ. Монгол Улсын засаг захиргааны нэгж бүрд хүрч үйлчилдэг ийм нүсэр, цогц системийг “сайтар тосолсон” машин мэт ажиллуулах хариуцлагатай үүргийг тус банкны 6500 гаруй ажилтан нэр төртэй хэрэгжүүлж байна.

Банк бол тун эмзэг бизнес. Итгэлцэл хэмээх мяндсан утас шиг нарийн зүйл дээр тогтдог учраас. Харин тэрхүү итгэлцлийг бэхжүүлэгч нь санхүүгийн хүчирхэг үзүүлэлт юм. Ялангуяа банк, санхүүгийн байгууллагын хувьд санхүүгийн үзүүлэлт, зохистой шалгуурыг хангаж буй байдал нь нэн чухал бөгөөд харилцагч, хадгаламж эзэмшигчдийн мөнгөн хөрөнгийн найдвартай байдлыг илэрхийлдэг. ХААН Банк нийт актив, зээлийн багц, хадгаламж, өөрийн хөрөнгийн хэмжээгээр банкны системдээ тэргүүлж байна.

2022 оны жилийн эцсийн байдлаар ХААН Банкны нийт актив 15 их наяд төгрөгт хүрчээ. Энэ нь банкны системийн 33 хувийг дангаар бүрдүүлж буй үзүүлэлт юм. Харин өөрийн хөрөнгийн хэмжээ 1.5 их наяд төгрөгт хүрсэн байна. Банкны өөрийн хөрөнгийн хэмжээ их байх тусам тухайн банканд үзүүлэх итгэл нэмэгдэх, банкны төлбөрийн чадвар сайжрах эерэг талтай.

Тус банк 2022 онд нийт 449 тэрбум төгрөгийн татварын дараах цэвэр ашигтай ажиллан дээд амжилт тогтоосон агаад энэ нь банкны системийн хэмжээнд нийт ашгийн 43 хувийг эзэлсэн дүн болж байгаа юм. Мөн нийт 142 тэрбум төгрөгийн ААНОАТ-ыг улсын төсөвт бүрдүүлж, улсын эдийн засагт хувь нэмрээ оруулаад байна.

Банкны салбарын үндсэн үйл ажиллагаа бол зээл. Олгож буй зээл нь аль болох бага эрсдэлтэй, үүний зэрэгцээ хүртээмжтэй байх ёстой. ХААН Банкны хувьд 2022 оны байдлаар нийт зээлийн 62 хувь нь иргэдийн, 38 хувь нь байгууллагын зээл байна. Ингэснээр тус банк системийн хэмжээнд

нийт зээлийн 36 хувийг бүрдүүлж байгаа бөгөөд нийт зээлийн хэмжээ нь 8.0 их наяд төгрөгт хүрчээ. Банкны дижитал стратегийн хүрээнд энэ онд онлайн зээлийн багцыг нийт зээлийн багцын 35 хувьд хүргэх (2022 онд дөрвөн хувь байсан) юм.

Нэрт хөрөнгө оруулагч У.Баффетт “боломжийн компанийг гайхалтай үнээр худалдаж авснаас гайхалтай компанийг боломжийн үнээр худалдаж авах нь илүү дээр” гэж зөвлөжээ. ХААН Банк хувьцаагаа олон нийтэд арилжсанаар тэрбумтны зөвлөгөөг амьдрал дээр хэрэгжүүлэх алтан боломж монголчуудад гарч ирж байна. Өөрөөр хэлбэл, нийт хүн амын 82 хувьд санхүүгийн үйлчилгээ хүргэдэг, өндөр ашигтай, дээд зэргийн сахилга бат, зохион байгуулалттай, олон улсын стандартын дагуу үйл ажиллагаа явуулдаг ийм компани Монголын хөрөнгийн биржид тэр бүр гараад байхгүй. “Өнөөгийн нөхцөлд ийм компани тун ховор. Тиймээс хөрөнгө оруулах нь маш зөв” хэмээн “БиДиСек ҮЦК” ХК-ийн захирал Д.Даянбилгүүн онцолж байв.

Монгол Улсын том, нөлөө бүхий банк хөрөнгийн зах зээлд хөл тавьж, хөрөнгийн биржийн нэгдүгээр ангиллын хувьцаат компани болсноор улсын эдийн засаг тэлэх, хөрөнгийн зах зээл хөгжих, хувьцаа эзэмшигч нар ногдол ашиг хүртэх зэргээр маш далайцтай, өргөн хүрээний нөлөө үзүүлэх юм. 2021 онд УИХ-аас Банкны тухайн хуульд нэмэлт өөрчлөлт оруулснаар арилжааны банкууд нээлттэй компани болох эхлэл тавигдсан. Уг шинэчлэлд ХААН Банк идэвхтэй бэлтгэж, сонгон шалгаруулалт явуулсны үндсэн дээр 2021 оны тавдугаар сард салбартаа тэргүүлэгч андеррайтер, хууль зүйн зөвлөх, үнэлгээний нэр хүндтэй мэргэжлийн байгууллагуудтай гэрээ байгуулан хоёр жилийн турш бэлтгэлээ базаажээ.

Өнгөрсөн онд тус банк брэнд шинэчлэлийн ажил хийж, эрхэм зорилго, алсын хараа, үнэт зүйлсээ шинээр танилцуулсан. Тэд алсын хараагаа Харилцагчидтайгаа хамт эгнэгт өсөж хөгждөг, итгэл төгөлдөр банк байна” гэж тодорхойлсон юм. Харин одоо танд ХААН Банктай хамт өсөж хөгжих боломж гарч ирж байна. ХААН Банкны IPO-д тавтай морил. ■

ХААН Банк хувьцаагаа олон нийтэд санал болгох замаар нээлттэй хувьцаат компани болох түүхэн үйл хэргийн өмнө ирээд байна

ХААН Банкны хөгжлийн он цагийн хэлхээ

1991

- Хөдөө аж ахуйн хоршоологчдын банк нэртэйгээр үүсэн байгуулагдав.

Хувь
нийлүүлэгчдийн
хурлыг 1994 онд
Залуучуудын
соёлын
төвд зохион
байгуулав.

ХААН Банк 2002
оноос малчны
зээлийг олгож
эхэлсэн.

2003-2009

- Банк хувьчлагдав.
- Олон улсын SWIFT сүлжээнд элссэн.
- Төлбөрийн картан зах зээлд анхдагч болж, ХААН Виза картыг орон даяар гаргав.
- Нэрээ ХААН Банк болгон өөрчлөв.
- Монгол Улсад анх удаа сим картад суурилсан мобайл банк, Интернэт банкны үйлчилгээг нэвтрүүлэв.
- Нийгмийн хариуцлагыг хэрэгжүүлэгч ХААН Банк санг байгуулав.
- Нийт активын хэмжээ 1 их наяд төгрөгийг давсан.
- Олон улсын ЮнионПэй картыг Монголын зах зээлд анхлан нэвтрүүлэв.
- Аймаг бүрд АТМ байршуулан цахим банкны хөгжлийг эхлүүлэв.
- 2009 онд салбарууд 100% онлайн горимоор ажиллаж эхэлсэн.

Олон улсын
ЮнионПэй
картыг 2008 онд
Монголд анхлан
нэвтрүүлэв.

2010-2020

- 24/7 орлого, зарлагын “Экспресс банк”-ийг зах зээлд нэвтрүүлэв.
- 2014 онд Мэдээллийн аюулгүй байдлын ISO27001 стандарт, 2015 онд төлбөрийн картын аюулгүй байдлын PCI-DSS стандартыг Монгол Улсдаа амжилттай нэвтрүүлсэн анхны банк, санхүүгийн байгууллага болсон.
- Олон улсын стандартад нийцсэн картын шинэ системийг нэвтрүүлж, системийн иж бүрэн шинэчлэл хийв.
- Нийт активын хэмжээ 10 их наяд төгрөгийг давав.
- Дотоодын төгрөгийн картыг олон улсын стандартад нийцүүлэн, өндөр нууцлал бүхий EMV контактлесс чип карт санал болгов.
- 2020 он гэхэд нийт гүйлгээний 97 хувийг цахим суваг руу амжилттай шилжүүлсэн.

Түүхт 30 жилийн ойгоор ХААН музейн нээлтийг хийлээ.

2011 оноос ХААН Банк сан “Хавдрын эсрэг үндэсний аян”-ыг орон даяар хэрэгжүүлж эхлэв.

Өөрөө өөртөө үйлчлэх “Экспресс банк”-ийг зах зээлд нэвтрүүлэв.

2021-2022

- 30 жилийн түүхт ойгоо тэмдэглэв.
- Банк цахим шилжилтийг хурдацтай нэвтрүүлснээр цахим гүйлгээний хувь хэмжээ 99 хувьд хүрлээ.
- Технологийн хурдацтай хөгжил, цахим шилжилт, хүн төрөлхтний амьдралын хэв маягтай уялдуулан брэнд шинэчлэлээ танилцуулж, эрхэм зорилго, алсын хараа, үнэт зүйлсээ шинээр тодорхойлов.
- Хэрэглээний зээлийг цахимжуулах хүрээнд шийдвэр гаргалтад AI буюу хиймэл оюун ухаан, бенчмарк үнэлгээг ашиглаж эхэлсэн.
- 2022 оны эцсийн байдлаар цэвэр ашиг 449 тэрбум төгрөгт хүрч, дээд амжилт тогтоов.
- Нийтэд нээлттэй компани болж, хувьцаагаа анх удаа олон нийтэд санал болгоход бэлэн боллоо.

Цахим банкны хөгжлийн шинэ хуудас нээн өөртөө үйлчлэх банкны Киоск машиныг зах зээлд амжилттай нэвтрүүллээ.

Брэнд шинэчлэл

ХАМТЫН ӨСӨЛТ ТӨГӨЛДӨР

-Бахархам, хүчирхэг, тэмүүлэлтэй, эрмэлзэл дүүрэн, урам зоригтой-

Алсын хараа

Харилцагчидтайгаа хамт эгнэгт өсөж хөгждөг итгэл төгөлдөр банк байна.

Эрхэм зорилго

Бид харилцагчдынхаа санхүүгийн аяллын алхам бүрд хамгийн шилдэг, шинэлэг бүтээгдэхүүн үйлчилгээг хүргэнэ.

ХААН Банк 31 жилийн босгон дээрээ цоо шинэ алсын хараа, эрхэм зорилго, уриа үг, үнэт зүйлстэйгээр замналынхаа дараагийн бүлгийг эхлүүлсэн билээ. Хагас жарны турш хамгийн хүртээмжтэй, итгэлт банк байсаар ирсэн тус банк үүнийгээ улам сайжруулж, санхүүгийн аяллын алхам бүрд харилцагчидтайгаа хамтдаа өсөн хөгжиж, бодит өөрчлөлтүүдийг бүтээхээр брэндийн шинэчлэлээ танилцуулсан нь энэ юм.

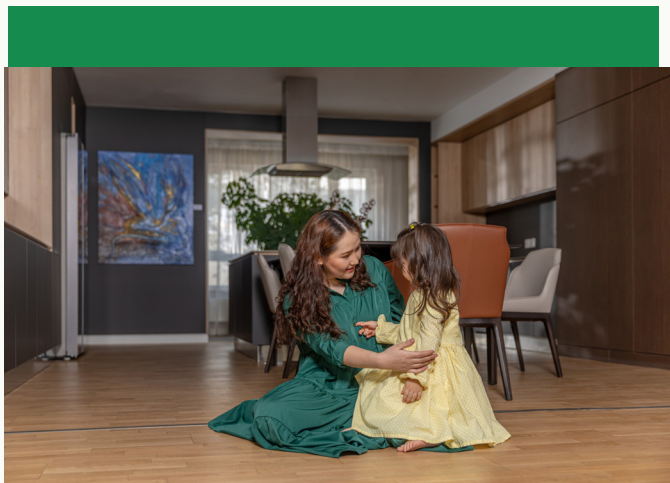
ХААН Банк гэдэг итгэл үнэмшил, хэм хэмжээ, үнэт зүйлсийн цогц, дөрвөн зүг найман зовхист хүрч үйлчлэх хамгийн өргөн сүлжээ, цахимд түүчээлэх санхүүгийн бат бөх найдвартай түшиг болсны учир энэ.

Өдгөө хүмүүний оюун ухаан, технологийн дэвшил болон хүн төрөлхтний өмнө тулгарсан тааварлашгүй сорилтын үр дүнд ертөнц даяар амьдралын хэмнэл

өөрчлөгдөж, дэлхий нийтээрээ цахилах эрин рүү шилжин орж байна. Шинэ эгэл хэв маяг хүмүүсийн амьдралыг хялбарчилж, улам бүр ухаалаг болж буй. Ирээдүйн ХААН Банк ч мөн адил дэлхий нийтийн энэ үзэл хандлагатай хөл нийлүүлэн харилцагчдынхаа хүсэл, эрэлт хэрэгцээг мэдэрч, хамтдаа өсөж, хөгжье хэмээн уриалж, шинэ өнгө төрх бүрдүүлэн, алсын хараа, эрхэм зорилго, цаашдын стратегийг шинэчлэн тодорхойлоод байна.

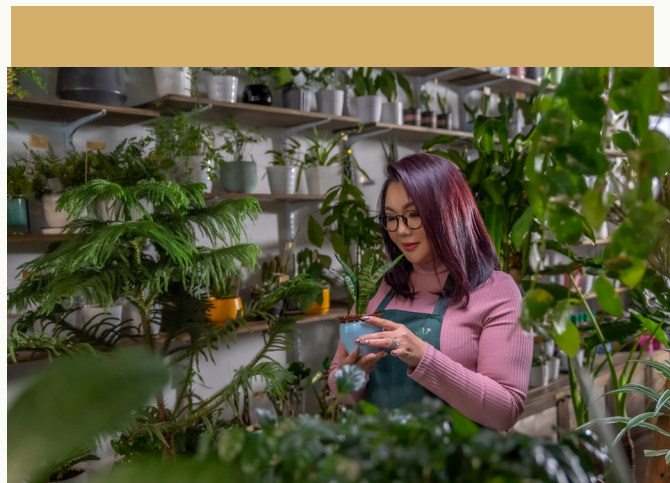
ХААН Банкны брэндийн шинэчлэлийн хүрээнд өөр нэг өөрчлөгдсөн зүйл бол банкны лого, бичиглэл илүү өнгөлөг, энгийн, орчин үеийн хэв маягтай болсон. Энэ нь харилцагч, түншүүддээ илүү ойртож, тэдний амьдрал, зорилготой хөл нийлүүлэн алхах хамтран дэмжигч, үнэнч туслах байх гол утга санаатай уялдаж буй.

Гагц банкаар хязгаарлагдахгүй, бүх зүйл шинэчлэгддэг ►

Уриа үг

Хамтын өсөлт төгөлдөр

Үнэт зүйлс

- Хөгжил цэцэглэлтийн түүчээлэгч
- Тогтвортой хөгжилд манлайлагч
- Шилдэг цахим бүтээгдэхүүн, үйлчилгээ үзүүлэгч
- Итгэлт зөвлөгч

► зүй тогтолтой. Харин тасралтгүй өөрчлөгдөн хувьсаж буй цаг хугацааны урсгалд ХААН Банк үргэлж харилцагчидтайгаа хамт байж, хамт дасан зохицож, хамтдаа эерэг өөрчлөлтийг бүтээхээр эрмэлздэг нь өөрчлөгдөшгүй билээ. Энэ явцад үе үеийн ажилтан нэг бүрийн түүх, нийт харилцагч түншүүдийнх нь замналууд нэгдэн нийлсээр бүхэлдээ цаг хугацааны тусгал, агшин хормуудын үнэт цуглуулга болж, өсөлт ургалтын мянга мянган түүхийг бичсээр байна.

Тэд цаг үеийг соргоогоор мэдэрч, ирээдүйг урьдчилан харж, нэг байрандаа зогсдоггүйгээрээ үргэлж бахархдаг. Тогтвортой бизнесийг бүтээхийн төлөө тасралтгүй суралцаж, дасан зохицож, улам сайжирдаг. Үүний үрээр харилцагчдаа зорьж буй ирээдүйд нь бэлтгэн, боломжоор дүүрэн ертөнцийг нээхэд нь тусалж чаддаг аж.

Ийнхүү ХААН Банк цахилах эрин рүү харилцагчидтайгаа хамт алхан орохдоо дэргэдийн банк байгаад зогсохгүй санхүүгийн аяллын алхам бүрд харилцагчид, ажилтнуудтайгаа хамт өсөн хөгжиж, цахилах эринд түүчээлж, үргэлж тэмүүлсээр ирсэн үйлсээ төгөлдөржүүлж байна.

Аливаад амар үл ганхах дотоод хүч, шинийг тусгахдаа сэргэг, эрэмгий чанар бол монголчууд бидний нэрийн хуудас билээ. Тэд үүнийг үйл ажиллагаандаа бүрэн шингээж, харилцагчдынхаа итгэлт шадар байхын төлөө зүтгэж ирсэн үйлсээ төгөлдөржүүлэн өдгөө таны мэдэлд ирэхэд бэлэн болжээ. Харин одоо таны оюундаа тунгаан, ХААН Банктай хамтдаа өсөх эсэхээ шийдэх цаг ирлээ. ■

Онцлох зочин

Р.МӨНХТУЯА: ХАРИЛЦАГЧИДТАЙГАА ХАМТДАА ӨСӨЖ ХӨГЖИЖ БАЙГАА НЬ ХААН БАНКНЫ ХАМГИЙН ТОМ ОЛОЛТ

ХААН Банкны Гүйцэтгэх захирал
Р.Мөнхтуяатай банкны салбарын шинэчлэл,
тэр дундаа банкууд нээлттэй компани болох
сэдвээр ярилцлаа. Тэрбээр 29 жил банкны
салбарт ажиллаж байгаагаас сүүлийн 23
жил ХААН Банкаар “овоглож”, эрчүүд голлон
тоглогчид байдаг энэ салбарын цорын ганц
эмэгтэй CEO болтлоо өсөж, дэвшсэн нэгэн.

► -Монгол Улсын тэргүүлэгч банкны байр сууриа тууштай хадгалж ирсэн ХААН Банк олон нийтэд хувьцаагаа санал болгохоор бэлтгэл ажилдаа ороод байна. Энэ тухай асуултаар ярилцлагаа эхлүүлэе. Бэлтгэл ажил хэр хангагдаж байна вэ? IPO хийхэд бэлэн болсон уу?

-Бэлтгэл ажил 100 хувь хангагдсан, олон нийтэд хувьцаагаа санал болгож, анхдагч зах зээлийн арилжаагаа эхлүүлэхэд ХААН Банк бэлэн болоод байна. Банкны тухай хуулийн нэмэлт өөрчлөлт 2021 оны нэгдүгээр сард УИХ-аар батлагдсан. Үүний дараа ХААН Банкны удирдлагууд, Төлөөлөн удирдах зөвлөл (ТУЗ), хувьцаа эзэмшигчид хуралдаж, нэмэлт өөрчлөлт орсон хуулийн бүх заалтыг дагаж мөрдөх талаар ярилцаж шийдэлд хүрсэн. Ингээд 2021 оны гуравдугаар сард нээлттэй компани болох хүрээнд ажлын хэсэг байгуулж, нэн тэргүүнд хамтран ажиллах мэргэжлийн байгууллагуудаа сонгож гэрээ байгуулсан.

Хөрөнгийн зах зээлийн мэргэжлийн хамгийн том андеррайтер компани болох “БиДиСек ҮЦК” ХК-ийг ХААН Банк сонгосон. Улмаар хуулийн

фирм болон санхүүгийн аудит хийх, магадлан итгэмжлэгдсэн тайлан гаргах компани, дэд андеррайтераа мөн сонголоо. ХААН Банкны сүүлийн таван жилийн санхүүгийн тайланг олон улсын аудитын “Эрнст энд Янг Монголия Аудит” компани хийсэн. Банкны тухай хуулийн нэмэлт өөрчлөлтийн дагаж

мөрдөх журмын дагуу гурван жилийн санхүүгийн аудитын тайлан болон түүнийг баталгаажуулсан захидлын хамт өгөх ёстой. Энэ захидлыг гаргахын тулд бид хамтран ажиллалаа.

Миний бодлоор аливаа том ажлын хамгийн чухал нь бэлтгэл үе шат байдаг. Эхнээсээ нарийн, тодорхой зөв төлөвлөгөө гаргах нь амжилтын үндэс гэж боддог. Тиймээс ХААН Банк олон нийтэд хувьцаагаа гаргаж нээлттэй компани болох бэлтгэл ажилд дээд зэргээр анхаарч баг, хамт олноороо бүх хүчээ дайчлан ажилласан.

Энэ бүхний үр дүнд 2022 оны арванхоёрдугаар сарын 9-ний өдөр манай банкны олон нийтэд гаргаж буй хувьцааг нийтэд санал болгохыг зөвшөөрсөн, үнэт цаасны бүртгэлд бүртгэж, анхдагч зах зээлд арилжих зөвшөөрлийг Санхүүгийн зохицуулах хорооноос олголоо.

-ХААН Банк хувьцаагаа гаргаж, олон нийтэд нээлттэй болсноор үйл ажиллагааны хувьд ямар ахиц дэвшил гарч, санхүүгийн үзүүлэлтүүд нь хэр өснө гэж тооцоолж байгаа вэ?

-Монгол Улсад өнөөдрийн байдлаар 12 арилжааны банк ажиллаж байна. Эдгээр банк Монголын санхүүгийн зах зээлд тодорхой хэмжээнд өөрсдийн хувь нэмрээ оруулан, өсөж хөгжөөд явж байна. Олон нийтэд хувьцаагаа гаргаж нээлттэй хувьцаат компани болсноор маш олон оролцогчтой болж, олон нийтийн хараа хяналт сайжирч, цэвэр тунгалаг, ил тод, сайн засаглалтай банкны систем бий болон хөгжих боломж нэмэгдэнэ гэж үзэж байна.

Энэ хүрээнд бид шинээр орж ирэх хөрөнгө оруулагчдадаа хамгийн өндөр ашигтай, хамгийн зөв хөрөнгө оруулалтын сонголт байхыг эрмэлзэж, банкны засаглал болон ашигт ажиллагааг нэмэгдүүлэх тал дээр ихээхэн санаачилгатай ажиллаж байна.

-Банкны салбарын энэхүү томоохон реформ нь хөрөнгийн зах зээлд болон танай салбарт ямар өөрчлөлт, үр дүнг авчирна гэж та дүгнэж байна вэ?

-Монгол Улс зах зээлийн нийгэмд шилжсэн 1991 оноос арилжааны банкууд болон Монголын хөрөнгийн бирж зэрэг үүсэн байгуулагдаж, өнөөдөр 32 дахь жилдээ үйл ажиллагаа явуулж байна. Гэхдээ одоогийн байдлаар санхүүгийн зах зээлийн 90 гаруй хувийг банкны салбар эзэлдэг. Арилжааны банкууд хөрөнгийн зах зээлд гарч, биржид бүртгэлтэй болсноор маш олон оролцогч үүнд татагдан оролцоно. Иргэд, аж ахуйн нэгж байгууллагууд банканд зөвхөн хадгаламж нээлгэж мөнгөө өсгөх бус, хөрөнгийн зах зээлээс банкны хувьцаа, үнэт цаасыг худалдан авч орлогоо нэмэгдүүлэх боломжтой болж, үүнийгээ бодитоор мэдэрч, үр шимийг нь хүртэх болно.

Олон улсын жишгийн дагуу хөгжиж яваа салбар бол яах аргагүй манай улсын банкны салбар юм. Тиймээс банкууд нээлттэй компани болсноор Монголын хөрөнгийн зах зээл ч үүнийг дагаад хөгжиж тодорхой хэмжээнд үнэлгээ нь нэмэгдэнэ. Энэ хэрээр манай хөрөнгийн биржийн үйл ажиллагаа олон улсын түвшинд очно гэж бодож байна.

-Системийн нөлөө бүхий таван банк хамгийн түрүүнд активын чанарын үнэлгээ хийлгэсэн байх ёстой. ХААН Банк ямар компаниар активын чанарын үнэлгээ ►

**“Хамтын өсөлт
төгөлдөр” уриатайгаар
харилцагчидтайгаа
хамтдаа өсөж хөгжиж
байгаа нь ХААН Банкны
хамгийн том ололт амжилт**

► **хийлгэсэн бэ? Санхүүгийн үзүүлэлтүүд тогтвортой, хангалтай сайн гарсан уу?**

-Монголбанкнаас нэгдсэн журмаар системийн нөлөө бүхий таван банкны активын чанарыг үнэлэх ажлыг зохион байгуулсан. Төв банкнаас активын чанарын үнэлгээ хийх компанийг сонгон шалгаруулж, “PwC” олон улсын аудитын компани Монголбанкны тогтоосон стандартын дагуу үнэлгээг системийн нөлөө бүхий таван банканд 2022 оны 5-8-р сард хийсэн. ХААН Банкны хувьд активын чанарын үнэлгээний шалгалтыг амжилттай давсан.

Манай банк жилд дөрвөн удаа, улирал тутам, мөн жилийн эцэст бүрэн хэмжээний санхүүгийн аудит хийлгэдэг. 2022 оноос бид “PwC” олон улсын аудитын компанитай хамтран ажиллаж байна. Үүнээс өмнөх таван жилд “Эрнст энд Янг Монголия Аудит” компаниар аудит хийлгэж байсан.

Үүний хажуугаар ХААН Банк дижитал шилжилтийг маш амжилттай хийж байна. Дижитал болсон учраас мэдээллийн технологитой холбоотой нэмэлт аудит хийлгэдэг. Тухайлбал, хакерууд банк руу довтолж нэвтрэх оролдлого хийвэл яах вэ, үүнээс сэргийлсэн ямар програм

болон тогтолцоог ажиллуулах вэ гэдгийг хөндлөнгийн аудитын байгууллагаар жилд хоёр удаа шалгуулдаг гэсэн үг.

Мөн олон төрлийн үйлчилгээ, үйл ажиллагааны хүрээнд манай банк маш олон програм хангамжийн систем ашигладаг. Эдгээр програм хангамжийг тус тусад нь шалгуулж алдаа, дутагдал байгаа эсэх “аппликэйшн аудит” хийлгэдэг.

Манай банк олон улсын мэдээллийн аюулгүй байдлын “ISO-27001” стандартыг сүүлийн долоон жил мөрдөн ажиллаж байна.

Нийт харилцагчдын мэдээлэл, дижитал хэлбэрээр байдаг учраас үүнийг хамгаалах нь банкны үүрэг. Үйл ажиллагаа цахимжаад ирэхээр мэдээллийн аюулгүй байдлын эрсдэл нэмэгддэг. Тиймээс ХААН Банк аюулгүй ажиллагаа, мэдээллийн нууцлалд дээд зэргээр анхаарал хандуулан ажилладаг.

-**Банкны хадгаламж эзэмшигч болон хувьцаа эзэмшигчийн ялгаа юу вэ? Олон нийтэд IPO хийх, хөрөнгийн зах зээлийн талаар хэр мэдээлэл хүргэж байна вэ? ►**

Манай банк олон улсын мэдээллийн аюулгүй байдлын “ISO-27001” стандартыг сүүлийн долоон жил мөрдөн ажиллаж байна

► -Хадгаламж эзэмшигч байгуулсан гэрээний дагуу хадгаламжийн хүүгийн ашиг хүртэнэ. Банк хадгаламж эзэмшигчийн өмнө төлбөр түргэн гүйцэтгэх болон найдвартай байдлыг хангах үүрэгтэй байдаг. Мөн Хадгаламжийн даатгалын тухай хуулийн дагуу 20 сая төгрөг хүртэлх хадгаламж даатгагддаг.

Харин хувьцаа эзэмшигч нь өөрийн оруулсан хөрөнгө оруулалтаасаа ногдол ашиг хүртэнэ. Мөн тухайн байгууллагын цаашдын хөгжлийг тодорхойлоход санал өгөх, цаашлаад оруулсан хөрөнгийн хэмжээгээр хариуцлага хүлээнэ. Хувьцаа худалдан авахаар зэхэж байгаа бол хөрөнгө оруулалт хийх компани зөв сонгох ёстой. Санхүүгийн тасралтгүй, найдвартай, тогтвортой үйл ажиллагаа, сайн засаглал болон боломжийн хэмжээнд ашигтай ажилладаг эсэхийг нь харах хэрэгтэй. Өөрөөр хэлбэл, тухайн байгууллагын цаашдын ашигт ажиллагааг чухалчилж, нэгж хувьцаанд ногдож байгаа өгөөжийн хэмжээнд анхаарлаа хандуулах хэрэгтэй.

Банк, санхүүгийн байгууллагууд МҮОНРТ-тэй хамтран “Ногоон сум” нэртэй олон нийтэд хөрөнгийн зах зээл, иргэдийн мэдвэл зохих мэдлэг, мэдээллийг багтаасан томоохон цуврал нэвтрүүлгийг өнгөрсөн оны турш явуулсан.

-Системийн нөлөө бүхий таван банк дундаас ХААН Банкны IPO юугаараа онцлог байх вэ?

-ХААН Банкны IPO бидний төлөвлөж буйгаар хамгийн олон оролцогчтой, хамгийн их мөнгөн дүнг анхдагч зах зээлээс босгосон арилжаа болно. Арилжаанд оролцохоор зэхэж байгаа харилцагч, хөрөнгө оруулагч нартаа санхүүгийн хувьд тасралтгүй, тогтвортой үйл ажиллагаа явуулж, жил бүр үйл ажиллагааны ашгаасаа ногдол ашиг хуваарилна гэж амлаж чадна. Бид ногдол ашгийн хэмжээг тухайн жилийн ашгийн 40 хувиас дээш байхаар тооцоолж байна.

Бидний үүрэг бол тасралтгүй, тогтвортой, ашигтай ажиллах. Хувьцаа эзэмшигчид маань үүнд хяналт тавьж, ашиг хүртэх замаар

хамтран ажиллах юм.

2021 оны эцсийн байдлаар ХААН Банкны өгөөж 23 хувь байсан бол 2022 оны эцсийн байдлаар 32 хувь болж өссөн үзүүлэлттэй байгаа. Өөрийн хөрөнгийн өгөөж бол тухайн банкны хувьцаа эзэмшигч болон хувь нийлүүлсэн хүн хэдэн хувийн ашиг хүртэх вэ гэдгийг тодорхойлдог

үзүүлэлт юм. Өөрөөр хэлбэл, 2022 оны эцсийн байдлаар тооцоход ХААН Банкны хувьцааны 100 төгрөг тутмын хөрөнгө оруулалт нь 32 төгрөгийн ашигтай ажиллаж байна гэсэн үг.

-ХААН Банкны томоохон хувьцаа эзэмшигчид олон нийтэд нээлттэй компани болж, IPO гаргах гэж байгаа үйл явдалд ямар байр суурьтай байгаа вэ?

-Банкны тухай хуульд орсон нэмэлт өөрчлөлт нь: Нэгдүгээрт, нээлттэй хувьцаат компани болох, хоёрдугаарт, нэг хувьцаа эзэмшигчийн эзэмшиж байгаа хувьцааны дээд хэмжээг 20 хувиар хязгаарласан. Манай хувьцаа эзэмшигчид бүх хууль, журмыг дагаж биелүүлнэ гэдгээ илэрхийлсэн, анх удаа олон нийтэд хувьцаа гаргах (IPO) ажлыг дэмжин ажиллаж байгаа.

-ХААН Банк хувьцаагаа гаргаж, олон нийтэд нээлттэй болсноор үйл ажиллагааны хувьд ямар ахиц дэвшил гарч, санхүүгийн үзүүлэлт нь хэр дээшилнэ гэж тооцоолж байгаа вэ?

-Тухайн банкны өөрийн хөрөнгө нэмэгдсэнээр ирээдүйд өсөх, чадавхжих боломж бий болдог. Учир нь санхүүгийн гол харьцаа үзүүлэлт өөрийн хөрөнгийн хэмжээгээр тодорхойлогдож байдаг. Өөрийн хөрөнгө нэмэгдэхийн хэрээр банкны актив өсөх, олгож буй зээлийн хэмжээ нэмэгдэх боломжтой болно. Мөн мэдээллийн технологид хийж буй хөрөнгө оруулалтаа ч нэмэгдүүлэх чадамжтай болно.

-Хөрөнгийн зах зээлд тухайн компанийн хоёрдогч арилжаа чухал байдаг. ХААН Банк хоёрдогч зах зээлийн арилжаанд бэлтгэж төлөвлөсөн зүйл бий юу?

-Мэдээж байгаа. Хэдийгээр банкны салбарт энэ нь шинэ үйл явдал ч гэсэн бид мэргэжлийн хандах ёстой. Анхдагч арилжааны дараа хоёрдогч зах зээлд ХААН Банкны хувьцааны үнэ өсөх трэндийг хадгалахын тулд тодорхой ажлууд хийсэн. ХААН Банкны бизнес болон санхүүгийн төлөвлөгөө, тэдгээрийн гүйцэтгэл, ашигт ажиллагаагаа нэмэгдүүлэх тал дээр илүү хичээж ажиллах болно.

-ХААН Банк нийт арилжаалах хувьцааны хэдэн хувийг стратегийн хөрөнгө оруулагчдаа санал болгож байгаа вэ?

-Системийн нөлөө бүхий таван банкнаас Төрийн банк болон Голомт банк арилжаагаа амжилттай хийсэнд баяртай байна. ХААН Банкны анхдагч зах зээлийн арилжаа энэ амжилтыг үргэлжлүүлнэ гэдэгт итгэлтэй байна. Нийт ►

2021 оны эцсийн байдлаар ХААН Банкны өгөөж 23 хувь байсан бол 2022 оны эцсийн байдлаар 32 хувь болж өссөн

► арилжаалах хувьцааны 85 хувийг стратегийн хөрөнгө оруулагчид авах болно. Урьдчилсан байдлаар стратегийн хөрөнгө оруулагчидтай гэрээгээ хийсэн.

-ХААН Банкны бусдаас ялгарах онцлогийг ярих нь зүйтэй байх. Тэр дундаа энэхүү онцгой цаг үед ХААН Банк салбартаа хэрхэн манлайлан ажиллаж байна вэ? Сүүлийн жилүүдэд ХААН Банкны гаргасан томоохон ололт амжилтуудаас дурдвал?

-ХААН Банк ололт амжилтаар дүүрэн байна. 1991 онд байгуулагдсан цагаасаа хойш уналт, өсөлт хосолсоор өнөөдрийн амжилтад хүрчээ. Гэхдээ өсөлт нь илүү байсан болов уу. 1998 онд Монголбанкнаас бүрэн эрхт төлөөлөгч томилогдож, манай банкныг Засгийн газрын мэдэлд шилжүүлсэн. Үүний дараа 2000 онд менежментийн хувьчлал хийсэн бөгөөд энэ үед ХААН Банкны өөрийн хөрөнгө хасах үзүүлэлттэй байлаа. Ингээд АНУ-ын “Девелопмент алтернативс инк” компанитай хамтран хувьчлалд бэлдэж эхэлсэн. Хувьчлал маш амжилттай болж, 2003 онд Япон улсын “Савада Холдинг” компани, “Таван Богд” групп ХААН Банкны томоохон хувьцаа эзэмшигч болсон. Тухайн оны сүүлчээр Олон улсын санхүүгийн корпораци (IFC) манай хувьцаа эзэмшигч болсон цагаас хойш бид олон улсын жишигт нийцсэн, зөв засаглалтай банк байх тал дээр маш их ажилласан.

Арилжааны банк, санхүүгийн байгууллагын үйл ажиллагаа нээлттэй, ил тод байснаар цэвэр тунгалаг, ашигтай ажиллагаа нэмэгддэг гэдгийг хамгийн сайн ойлгож ухаарсан юм. Манай банк дээрх түүхэн үйл явдлуудын үр дүнд засаглалаа зөв байлгахад хамгийн их анхаарсан.

Сүүлийн жилүүдэд бид олон улсын жишгийн дагуу дижитал шилжилт хийж байна. 2021-2023 оны дунд хугацааны бизнес төлөвлөгөөнд анх удаа “Дижитал стратеги”-ийг баталсан. Энэ стратегийг хоёр жил гаруйн хугацаанд хэрэгжүүлж байна. Үүнийг батлахаас өмнө ХААН Банкны цахимжилт дэлхийн түвшинд хаана явж байгааг “Deloitte Digital” олон улсын байгууллагаар үнэлгээ хийлгүүлсэн. Цаашид цахимжилтыг хэрхэн сайжруулах, илүү дээд түвшинд хүргэхийн тулд ямар ажлууд хийх ёстой вэ гэдэг замын зургаа бий болгож, төлөвлөгөөгөө гаргасан. Үүний дагуу олон улсын жишигт нийцсэн санхүүгийн үйлчилгээнүүд шинээр гарган ажиллаж байна.

Энэ бүхнийг олон улсын банк, санхүүгийн

байгууллагууд, рейтинг тогтоодог олон улсын байгууллагууд үнэлж, ХААН Банкныг олон удаа шилдэг банкаар шалгаруулсан. Гэхдээ шилдэг банкаар шалгарснаас илүүтэй хамгийн чухал ололт бол харилцагчидтайгаа илүү ойртож ажилласан явдал юм. Дунд хугацааны төлөвлөгөөнд тусгасан “Хамтын өсөлт төгөлдөр” урианы дагуу харилцагчидтайгаа хамтдаа өсөж хөгжиж байгаа нь ХААН Банкны хамгийн том ололт.

Мөн үүний хажуугаар ажилтнууд маань ч цуг хөгжиж байна. ХААН Банкны дижитал алсын харааны өөр нэг чухал хэсэг нь ажилтнууд юм. Ажилтнууд улам илүү мэргэжлийн түвшинд бэлтгэгдэж, уламжлалт банкны салбарын ажилтнаас “дижитал банкны ажилтан” болж өсөж байна.

Бид дотооддоо ажилтнуудын мэдлэг, ур чадварыг сайжруулах, дижитал сэтгэхүйтэй болгох, дижитал сэтгэлгээгээ хөгжүүлэхэд нь онцгой анхаарч “Дижитал банкир”, “Этикал банкир”, “Hack-athon” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлсэн нь хамгийн том амжилт юм.

-Цар тахлын нөлөө бүрэн арилаагүй, эдийн засгийн өсөлт удаашралтай үед банк хэрхэн ажиллаж байна вэ?

-ХААН Банк сүүлийн 10 жилийн турш мэдээллийн технологийн шинэчлэлд ихээхэн хөрөнгө оруулсан. Жил бүр 60-100 орчим тэрбум төгрөгийн хөрөнгө оруулалт хийдэг. Үүний үр дүнд Ковид-19 цар тахлын хөл хориотой үед манай банкны үйлчилгээ тасралтгүй үргэлжилж байлаа. Иргэд хатуу хөл хориотой үед гэрээсээ, ►

**Хоёрдогч зах зээлд
ХААН Банкны
хувьцааны үнэ өсөх
трендийг хадгалах
ажлуудыг хийсэн**

► гар утаснаасаа банкны бүх төрлийн үйлчилгээг авч байсан. Энэ нь манай “Дижитал стратеги”-ийн хүрээнд хийгдсэн томоохон ажлуудын үр дүн юм.

Ингэснээр цахим банкны үйлчилгээгээр нийт зах зээлийн 50-90 хүртэл хувийг эзэлж, банкууд дундаа тэргүүлж байна. Үүнээс үзэхэд бидний хэрэгжүүлсэн “Дижитал стратеги” маш оновчтой, цаг үеэ олсон зөв төлөвлөгөө байжээ. Энэ стратегийг цааш нь улам сайжруулж, банкны үйлчилгээг цаг хугацаа, орон зай хэмнэсэн зардал багатай хүргэх боломжийг төгөлдөржүүлнэ.

-ХААН Банк цаашдын үйл ажиллагааны зорилго, чиглэл болон хөгжлөө хэрхэн тодорхойлж байна вэ?

-ХААН Банк жил бүр бизнес төлөвлөгөөгөө дунд хугацааны стратегид үндэслэн гаргадаг. 2021-2023 оны дунд хугацааны бизнес төлөвлөгөөнд дижитал шилжилт, стратегийг голлон баримталсан. Цаашид ХААН Банк бүхэлдээ Тогтвортой хөгжлийн бодлогыг чухалчилж буй. Тиймээс энэ хүрээнд олон ажил хийхээр төлөвлөж байна.

НҮБ-ын Даян дэлхийн гэрээ болон үүнтэй холбоотой Тогтвортой хөгжлийн 17 зорилгын хүрээнд 2020 онд манай банк Тогтвортой хөгжлийн бодлогоо баталснаар банкны бүхий л үйл ажиллагаанд тогтвортой хөгжлийн зорилго, зорилтуудыг тусган мөрдөж эхлээд буй. ХААН Банк нийгмийн хариуцлага, тогтвортой хөгжлийн бодлогын хүрээнд байгаль орчинд ээлтэй бизнесийг дэмжих, эрчим хүчийг хэмнэх, хог хаягдлыг дахин боловсруулах зэрэг олон стандарт бий болгож байна. Эрчим хүч, ус, цаасны хэмнэлттэй хэрэглээг хэвшүүлсэн ХААН Банк цамхагт 2017 онд төв оффисоо нүүлгэсэн бол 2018 оноос Тогтвортой хөгжлийн зарчмуудыг бүтээгдэхүүн, үйл ажиллагаандаа нэвтрүүлж, энэ чиглэлээр бодитой ажлуудыг санаачлан хэрэгжүүлж эхэлсэн. Тогтвортой хөгжлийн бодлого маань тогтвортой санхүүжилт, үйл ажиллагаа, нийгмийн хариуцлага, тайлан гэсэн үндсэн дөрвөн чиглэлтэй.

Манай банк санхүүгийн тайлангаа улирал тутам, тогтвортой хөгжлийн тайланг жил бүр гаргаж олон нийтэд танилцуулдаг. Энэ тайлангаараа улсынхаа эдийн засгийг тогтвортой, ►

► найдвартай байлгахын төлөө ХААН Банк ямар ажлууд хийсэн бэ гэдгээ тайлагнадаг.

Санхүүгийн зуучлалын үйлчилгээ үзүүлдгийн хувьд банкны хамгийн том хэсэг бол тогтвортой санхүүжилт юм. Энэ нь харилцагчдад ногоон зээл санал болгох, байгаль орчинд ээлтэй технологи нэвтрүүлэхэд нь дэмжлэг үзүүлэх, агаарын бохирдлыг бууруулах, ногоон хөрөнгө оруулалт, ногоон эдийн засгийг дэмжихэд чиглэсэн бодлогууд байгаа. Үүнтэй холбоотой олон улсын байгууллагуудаас таатай нөхцөлтэй, урт хугацаатай хөрөнгийг татан төвлөрүүлж байна.

Өнгөрсөн онд олон улсын санхүүгийн байгууллагуудтай 345 сая ам.долларын урт хугацаат санхүүжилтын гэрээ байгуулж, ондоо багтаан 183 сая ам.долларыг дансандаа хүлээн аваад байна. Эл санхүүжилтыг ногоон зээл, жижиг дунд бизнес, эмэгтэй бизнес эрхлэгчдийг дэмжих зээлийн олголтод зарцуулахаар төлөвлөсөн. 2023 оны гуравдугаар сард ХААН Банк өөрийн түншүүд болох Олон улсын санхүүгийн корпораци, Нидерландын хөгжлийн банк, АНУ-д төвтэй хөрөнгө оруулалтын MicroVest компанийн дэмжлэгээр олон улсын зах зээлд 60 сая ам.долларын хэмжээтэй Монголын анхны Ногоон бондыг гаргалаа. Уг бондыг гаргаснаар цаашид санхүүжилтийн шинэ үүд хаалгыг нээж, ногоон зээлийн үйл ажиллагааг улам өргөжүүлэх, улсдаа тогтвортой санхүүжилт болон ногоон зээл олголтоор тэргүүлэх байр сууриа бэхжүүлэх таатай боломжтой болж байна.

-Тогтвортой хөгжил рүү чиглэсэн ХААН Банкны онцлох “ногоон” тодотголтой ямар төсөл, хөтөлбөр байна вэ?

-Олон улсын санхүүгийн байгууллагуудаас ногоон зээлийн санхүүжилт авах хүрээнд мөн техникийн туслалцаа авдаг. Шаардлагатай ногоон зээлийг бий болгохын тулд аль салбар, чиглэл рүү хандуулах, үүнийг хэрхэн үнэлж, ногоон зээл гэдгийг яаж баталгаажуулах вэ гэдэг талаар олон улсын санхүүгийн байгууллагуудтай хамтарч ажиллаж байна.

Мөн эрчим хүчээ хэмнэх шаардлага жил ирэх тусам, улс орон бүрд өсөн нэмэгдсээр байгаа. Эрчим хүчний хэмнэлттэй, ухаалаг, технологийн дэвшилд суурилсан цахилгаан бараа, гэр ахуйн хэрэгсэл, нарны халаагуур ашигласнаар цахилгаанаа, мөнгөө ч хэмнэнэ. Энэ хүрээнд ХААН Банк “Тэр бүлийн ногоон зээл”-ийг санал болгож байна. Мөн эдгээр цахилгаан барааг оруулж ирдэг бэлтгэн

нийлүүлэгч, харилцагч нартаа эрчим хүч хэмнэдэг сүүлийн үеийн технологийн талаар мэдээлэл, сургалт хийдэг.

ХААН Банк нь Ногоон эдийн засгийг дэмжих агаар орчны бохирдлыг бууруулах чиглэлд тодорхой бодитой үр дүн гаргаж 2022.12.31-ний өдрийн байдлаар ХААН Банкны нийт ногоон зээлийн багц 104,9 тэрбум төгрөг байгаа бөгөөд банкны салбарын хэмжээнд буюу зах зээл эзлэлт 33 хувьтай байна. ХААН Банк зөвхөн ногоон бизнесийг дэмжих зорилгоор 2021-2023 онд 153 сая ам.долларын эх үүсвэрийг Европын сэргээн босголт хөгжлийн банк, Нидерландын хөгжлийн банк, Олон улсын санхүүгийн корпораци, responsAbility зэрэг байгууллагаас татан төвлөрүүлээд байна.

-Банк санхүүгийн салбарт эмэгтэй удирдлагын хувьд эрчүүдтэй эн тэнцүү үнэлэгдэх орчин хэр зэрэг байдаг вэ? Удирдаж манлайлах чадвараар эмэгтэйчүүд эрэгтэйчүүдээс юугаараа ялгаатай, бас давуу вэ?

-Аливаа ажил хэрэгт хандахдаа эмэгтэй хүн эрэгтэйчүүдээс илүү нарийн нямбай, чимхлүүр ажилдаа сайн болов уу. ХААН Банк бол иргэдийн банк. Тиймээс бүх ажил маш олон нарийн хэсгүүдээс бүрддэг. Тэр бүх нарийн ажлын үйл явц болгоныг мэдэрч ажиллах боломж эмэгтэй захиралд арай илүү байдаг болов уу. Мөн боловсон хүчин, ажилтнуудаа хувь хүн талаас нь илүү ойлгож анхаарч ажилладаг байх гэж найдаж байна.

-ХААН Банкны зээл олгох үйл ажиллагаа хэвийн үргэлжилж байгаа юу?

-Манай банкны бүх төрлийн зээлийн үйлчилгээ хэвийн тасралтгүй үргэлжилж байгаа. 2021 оны эцсийн байдлаар 7.0 их наяд төгрөгийн зээлийн багцтай байсан бол 2022 оны эцэст найман их наяд төгрөгийн зээлийн багцтай болж өссөн. Банкны зээлийн багцын чанар, байдлыг сайжруулах зорилгоор “Хүлээн зөвшөөрөх эрсдэлийн мэдэгдэл”-ийн дагуу зарим зээлд хязгаарлалт тавьсан байдаг.

Манай банк 545 салбар нэгж болон 24/7 зайны цахим сувгуудаараа дамжуулан харилцагчдынхаа эрэлт хэрэгцээнд нийцсэн бүх төрлийн зээл олгож, эргэн төлөлт хэвийн үргэлжилж байна. Цаашид хэрэглээний цахим зээл болон ногоон зээлийн бүтээгдэхүүнд бид илүү анхаарлаа хандуулан ажиллах болно. ■

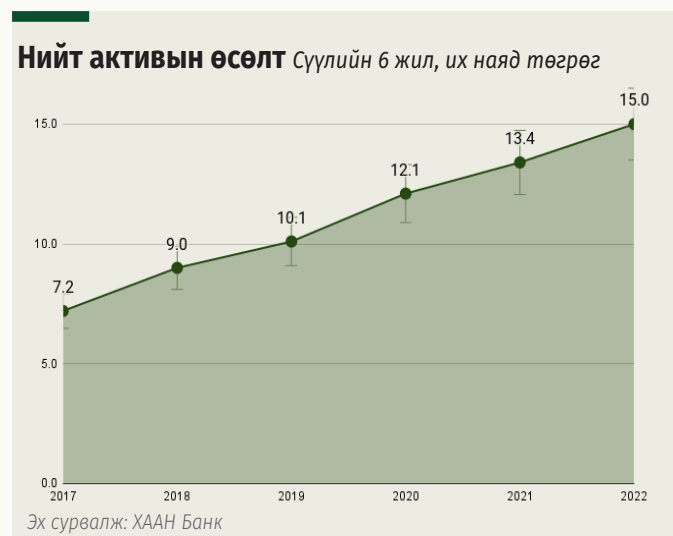
Цаашид ХААН Банк бүхэлдээ тогтвортой хөгжлийн бодлогыг илүү чухалчилж байна

Тоон үзүүлэлт

Үл тасрах тогтвортой өсөлт

Цар тахлын нөхцөл байдлаас шалтгаалан 2021 онд Монгол Улсын эдийн засгийн ихэнх салбар зогсонги байдалд байлаа. Харин 2021 оны эцэст банкны салбарын нийт актив нь 2020 оны мөн үетэй харьцуулахад 11.8 хувиар өсөж, ДНБ-ий хэмжээнд ойртсон. Энэ нь банкны салбарын санхүүгийн үзүүлэлт энэ амаргүй цаг үед ч өсөлттэй байгааг илтгэж буй. Арилжааны банкуудын санхүүгийн байдал, үйл ажиллагааны үр дүнг харуулдаг мэдээллийн гол эх сурвалж нь санхүүгийн тайлан байдаг. Банкуудын санхүүгийн тайлангаас үзэхэд тэд өсөлтийн эрчээ сулруулалгүй урагшилсаар энэ оны нэгдүгээр улирлын байдлаар өсөлттэй гарсан байна. Тодруулбал, банкны секторын нийт актив 2022 оны байдлаар 46 их наяд төгрөгт хүрсэн.

Тэр дундаа энэхүү өсөлтөд системийн нөлөө бүхий таван банкны үүрэг оролцоо их байв. Тухайлбал, 2022 оны байдлаар ХААН Банкны нийт актив 15 их наяд төгрөгт хүрчээ. Энэ нь нийт банкны системийг тэргүүлэх үзүүлэлт бөгөөд 33 хувийг дангаараа эзэлж буй. Цар тахал, хил гаалийн хязгаарлалт, Орос-Украины дайн зэрэг асар их сорилт бэрхшээл дүүрэн жилүүдэд ч ХААН Банкны активын хэмжээ сүүлийн зургаан жил тасралтгүй өссөн байгааг та доорх инфо мэдээллээс харж болно. ХААН Банк нийт активынхаа 80 орчим хувийг өндөр өгөөжтэй хөрөнгүүдэд байршуулдаг.

Манай улсын эдийн засгийг дэмжиж байгаа гол салбаруудын нэг нь яах аргагүй банк, санхүүгийн салбар. Арилжааны банкны үндсэн үүрэг нь мөнгөн хөрөнгийн илүүдэлтэй байгаа хэсгээс хөрөнгийг татаж, дутагдалтай байгаа хэсэгт шилжүүлэн, харилцагчдын итгэл дээр суурилсан санхүүгийн зуучлалын үйл ажиллагаа үзүүлэх, харилцагчид хоорондын төлбөр тооцоог гүйцэтгэх юм.

Банкууд эдийн засгийг дэмжих, салбарын сэргэлтийг хурдасгах зорилгоор иргэд, аж ахуйн нэгжид өөрийн эх үүсвэрээр зээл олгосоор байна. Тэр дундаа ХААН Банкны зээлийн хэмжээ сүүлийн зургаан жилд мөн өссөн үзүүлэлттэй, өнгөрсөн оны байдлаар системийн хэмжээний нийт зээлийн 36 хувийг зах зээлд дангаараа эзэлж байна. Мөн 2022 онд нийт зээлийн хэмжээ найман их наяд төгрөгт хүрчээ.

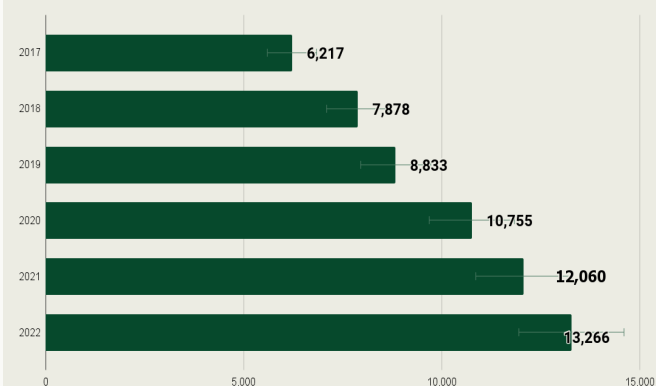

Ийнхүү 2022 онд зээлийн өсөлт сэргэж, бүтээгдэхүүн, үйлчилгээг сайжруулан, зах зээлд эзлэх байр сууриа бататгасны тод жишээ нь өмнөх онтой харьцуулахад жижиг дунд бизнесийн зээлдэгчийн тоог 12.8 хувиар нэмэгдүүлэн жижиг дунд бизнес эрхлэгчдээ бодитоор дэмжсэн явдал юм. ХААН Банк нь бизнесийн зээлийн аяныг жил бүр зохион байгуулж ирсэн юм.

ХААН Банкны татан төвлөрүүлсэн хөрөнгийн хэмжээ нэмэгдэж, өнгөрсөн оны байдлаар 13.3 их наяд төгрөгт хүрч, ►

- харилцагчдын тоо 2.8 сая болов. Мөн энэ хугацаанд татан төвлөрүүлсэн хөрөнгө нь нийт банкны системийн хэмжээнд 35 хувийг дангаараа эзэлснээр системийн нөлөө бүхий банк гэдгээ дахин бататган харууллаа.

Татан төвлөрүүлсэн хөрөнгө Сүүлийн 6 жил, тэрбум төгрөг

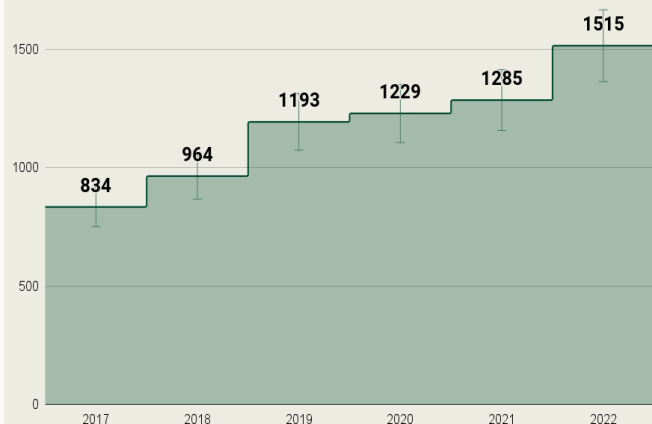

Эх сурвалж: ХААН Банк

Нийт татан төвлөрүүлсэн хөрөнгийн 82 хувийг харилцагчаас татсан эх үүсвэр, 18 хувийг олон улсын банк, санхүүгийн байгууллагаас татсан зээллэг, хөрөнгө оруулалт болон бусад эх үүсвэр бүрдүүлж байна. 2021 онд шинээр нийт 136.97 сая ам.долларын бага хүүтэй, урт хугацаатай зээллэгүүдийг амжилттай татан эх үүсвэрээ нэмэгдүүлэв. 2022 онд эл хэмжээг улам нэмэгдүүлж, 183 сая ам.долларын урт хугацаатай зээл, хөрөнгө оруулалт татаж, 130 сая ам.долларын гэрээ байгуулжээ.

Банкны актив нэмэгдэхийн хэрээр бизнесээ нэмэгдүүлэн үр дүнд нь ашиг нэмэгдэж, өөрийн хөрөнгийн үзүүлэлтүүд өсөж байдаг.

Өөрийн хөрөнгийн өсөлт Сүүлийн 6 жил, тэрбум төгрөг

Эх сурвалж: ХААН Банк

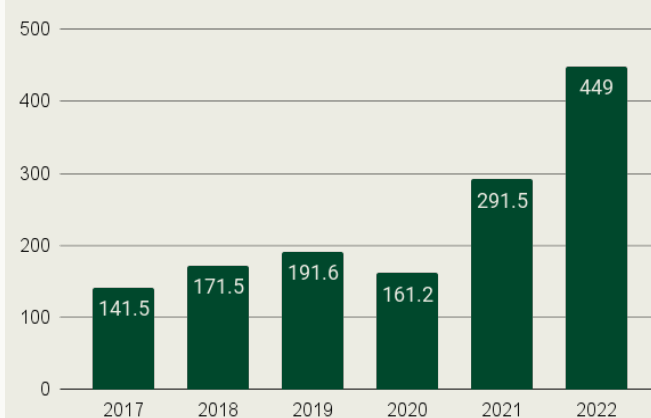
Тэгвэл ХААН Банкны нийт актив өмнө дурдсанчлан 15 их наяд төгрөг байгаа бол өөрийн хөрөнгийн хэмжээ 2022 оны байдлаар нийт 1.5 их наяд төгрөгт хүрсэн байна. Ингэснээр өнгөрсөн оны байдлаар ХААН Банкны өөрийн хөрөнгө нь системийн хэмжээнд 33 хувийг эзэлж байгаа юм. Арилжааны банкуудын хувьд өөрийн хөрөнгийн харьцаа үзүүлэлтүүд өндөр байх нь хамгийн чухал юм. Өөрийн хөрөнгө нь тухайн банк бусдын өмнө хүлээж байгаа үүрэг, хариуцлага даах чадварыг харуулдаг гол үзүүлэлт юм.

2022 оны эцэст ХААН Банк нийт 449 тэрбум төгрөгийн татварын дараах цэвэр ашигтай ажилласнаар хуримтлагдсан ашгаа нэмэгдүүлээ. 2021 оны татварын дараах цэвэр ашгаас ХААН Банкны хувьцаа эзэмшигчид 200 тэрбум төгрөгийн ногдол ашиг хүртжээ. Сүүлийн зургаан жилийн хугацаанд тус банкны ашигт ажиллагаа тасралтгүй өсөж байгааг энэхүү инфо мэдээллээс харж болохоор байна.

ХААН Банкны хүүгийн цэвэр орлого 2022 онд 886 тэрбум төгрөг буюу өмнөх оноос 251 тэрбум төгрөгөөр нэмэгдсэн нь ашигт ажиллагаанд голлох нөлөө үзүүлжээ. Түүнчлэн ХААН Банк нийт 142 тэрбум төгрөгийн ААНОАТ-ыг улсын төсөвт бүрдүүлж, хувь нэмрээ оруулаад байна. Эдгээр тоон үзүүлэлтүүд нь ХААН Банкныг санхүүгийн хувьд ямар хүчирхэг болохыг илэрхийлж байгаа юм.

Системийн нөлөө бүхий таван банк эхнээсээ IPO хийж эхлээд байгаа. Тэр утгаараа ХААН Банк шинээр орж ирэх гэж байгаа хөрөнгө оруулагчдаа хамгийн өндөр ашиг, хамгийн зөв хөрөнгө оруулалтын сонголт байхыг эрмэлзэж, ашигт ажиллагаагаа нэмэгдүүлэх тал дээр улам илүү анхааран ажиллаж байна. ■

Ашигт ажиллагаа Сүүлийн 6 жил, тэрбум төгрөг

Эх сурвалж: ХААН Банк

Санхүүгийн зохицуулах хороо

Д.БАЯРСАЙХАН: Хөрөнгийн зах зээлийн үнэлгээ энэ оны эхний хагаст нэг их наядаар өссөн

Хөрөнгийн зах зээлтэй холбоотой цаг үеийн асуудлаар Санхүүгийн зохицуулах хороо (СЗХ)-ны дарга Д.Баярсайхантай ярилцлаа.

-Дэлхийн эдийн засаг хүндэрч буй энэ үед хөрөнгийн зах зээлийг хөгжүүлэх чиглэлээр СЗХ-ноос бодлого, зохицуулалтын ямар ажлууд хийж байна вэ?

-Мэдээж эдийн засаг, санхүүгийн салбарын орчин амаргүй нөхцөл байдлыг туулж байгаа ч хямрал, сорилт бүрийн ард шинэ боломж, сургамжууд байдаг. Хэдийгээр томоохон улсуудын хувьцааны зах зээл уналттай ч энэ цаг үе нь эргээд урт хугацааны хөрөнгө оруулалт хэлбэрээр зах зээлд оролцох, ирээдүйд өсөх бүрэн боломжтой хувьцааг хямдарсан үед нь худалдан авахад тааламжтай үе ч байж болно.

Дэлхийн санхүүгийн зах зээлд улаан өнгө давамгайлж байгаа ч Монголын санхүүгийн зах зээлийн хувьд эсрэгээрээ амжилттай үзүүлэлт олон байна. Жишээлбэл, хөрөнгийн зах зээлийн хөгжлийг хэмждэг чухал үзүүлэлт болох зах зээлийн үнэлгээ өнгөрсөн оны эхний хагаст нэг их наядаар өссөн дүнтэй. Хамгийн чухал нь эдийн засгийн тодорхой бус байдал давамгайлж байгаа ч иргэд, аж ахуйн нэгж, бизнесийнхний хөрөнгийн зах зээлийн оролцоо нь улам бүр нэмэгдэж байна.

Харин зохицуулагч байгууллагын зүгээс цаг үеийн нөхцөл байдалд нийцүүлэн гарч болзошгүй болон системийн эрсдэлийг дахин үнэлэх, санхүүгийн зах зээлийн дунд болоод урт хугацааны бодлогоо шинэчлэх замаар сорилтыг боломж болгох, зохицуулалтын цагаа олсон, оновчтой, үр дүнтэй шийдлүүдийг гаргахад онцгойлон анхаарсан.

“Зээлийн хүүг бууруулах стратеги”-д хөрөнгийн зах зээлийг дунд хугацаанд хөгжүүлэх бодлогын цогцарга хэмжээг

тусгасан ба өрсөлдөөнийг бий болгож санхүүжилтийн зардлыг бууруулахыг тэргүүлэх чиглэлээ болгон СЗХ ажиллалаа. Хөрөнгийн зах зээлийн дэд бүтцийн байгууллагуудын үнэт цаасны арилжаа, төлбөр тооцооны шимтгэл, хураамжийг үе шаттайгаар бууруулж, компанийн бондын зах зээлийн зохицуулалтын эрх зүйн орчныг сайжруулахын зэрэгцээ Банкны тухай хуульд банкны салбарын реформын шинжтэй нэмэлт, өөрчлөлтийг тусгуулсан.

Тодруулбал, СЗХ Монголбанктай хамтран системийн ач холбогдол бүхий томоохон банкууд олон нийтийн компани болох, бусад банкууд нээлттэй болон хаалттай хувьцаат компанийн хэлбэрт шилжих, хувьцаа эзэмшигчдийн хувьцааны эзэмшлийн төвлөрлийг бууруулахтай холбоотой Банкны тухай хуульд оруулсан нэмэлт, өөрчлөлтийг УИХ-аар баталснаар холбогдох нарийвчилсан дүрэм, журмуудыг боловсруулсан.

Ингэснээр системийн нөлөө бүхий банкууд компанийн хэлбэрээ өөрчлөн зохион байгуулж, нээлттэй хувьцаат компани болохоор хуульчлагдсан. Банкуудын IPO хөрөнгийн зах зээлд амжилттай хийгдэх, Банкны тухай хуулийг хэрэгжүүлэх чиглэлээр СЗХ-ноос Монголбанктай хамтран холбогдох зохицуулалтын орчныг боловсронгуй болгох, бодлого, зохицуулалтаар дэмжих ажлуудыг хэрэгжүүлж байна.

-Банкны салбарын реформыг хэрэгжүүлснээр хөрөнгийн зах зээлд ямар давуу талтай вэ?

-Банкууд IPO хийснээр хөрөнгийн зах зээлийн үнэлгээ өсөх, хөрвөх чадвар өндөртэй шинэ бүтээгдэхүүний тоо нэмэгдэх, цаашлаад зах зээлд мэргэжлийн хөрөнгө оруулагчдын суурь болоод гадаад, дотоодын хөрөнгө оруулагчдын идэвх, оролцоо сайжрахаас гадна арилжааны банкуудын хувьцаа эзэмшигчдийн төвлөрөл буурах, банкны өмчлөл-хяналтын тэнцвэрт байдал бий болох, иргэд, аж ахуйн нэгжүүд биржээр дамжуулан арилжааны банкны хувьцааг худалдан авах, банкны мэдээллийн ил тод байдал, компанийн засаглал сайжрах зэрэг олон давуу талтай.

Монголбанк болон СЗХ-нд Арилжааны банкуудын ирүүлсэн урьдчилсан төлөвлөгөөнөөс үзэхэд нийт 430 гаруй тэрбум төгрөгийг татан төвлөрүүлж, хөрөнгийн зах зээлийн үнэлгээг 5.6 их наяд төгрөгөөр нэмэгдүүлэх боломжтой гэсэн тооцоолол гарсан.

Энэ нь УИХ, Засгийн газраас хэрэгжүүлж буй төрийн болон орон нутгийн өмчийн компаниудыг олон нийтийн болгох ажил бодитоор хэрэгжиж буйн илрэл юм. ■

Монголбанк

Б.ЛХАГВАСҮРЭН: Шинэтгэл өөрчлөлтийн дүнд банкууд сайн засаглалтай болно

Монголбанкны Ерөнхийлөгч Б.Лхагвасүрэнтэй ярилцлаа.

-Банкны салбарт одоо л шинэтгэл өөрчлөлт хийгдэж байгаа гэж ойлгохгүй байна. Урьд өмнө нь шинэчлэл, дэвшлийн олон ажил хийж байсан. Энэ удаад ямар онцлог бүхий шинэчлэлтийг нэн тэргүүнд хийж байна вэ?

-Банкны салбарыг хөгжүүлэх шинэтгэлийн арга хэмжээг Монголбанк сүүлийн жилүүдэд эрчимтэй авч хэрэгжүүлж байна. Монгол Улсын банкны салбарын эрсдэл даах чадварыг нэмэгдүүлэх, салбар дахь олон нийтийн оролцоог нэмэгдүүлэх, засаглалын орчныг сайжруулах, хяналт шалгалтын аргачлалыг олон улсын стандарттай нийцүүлэх зорилгоор шинэтгэл хийгдэж байгаа.

Юуны өмнө банкны өөрийн хөрөнгийг нэмэгдүүлэх замаар банкуудыг чадавхжуулах шаардлагатай бөгөөд өөрийн хөрөнгийг нэмэгдүүлэх олон улсын туршлагууд байдаг. 2008 оны банк санхүүгийн том хямрал нэг орноор хязгаарлагдмалгүй дэлхийг хамарч, энэхүү хямралыг давж туулахад АНУ-ын Засгийн газраас том хөтөлбөр хэрэгжүүлсэн. Нийт 800 тэрбум ам.долларыг төсөвтөө суулгаж, банкуудад хөрөнгө оруулах замаар системийг нурж унахаас сэргийлж чадсан туршлага бий.

Бидний хувьд улсаас мөнгө гаргаж системийг чадавхжуулах уу, банкны эзэд өөрсдөө гаргах уу, эсвэл гуравдагч этгээд буюу гадаад, дотоодын хөрөнгө оруулагчдыг татан оруулах уу гэсэн сонголтоос улсын төсөвт санхүүжилт гаргах орон зай байхгүй, эдийн засгийн хүндрэлийн дараа гадаад, дотоодын хөрөнгө оруулагчдын итгэл суларсан шалтгааны улмаас хувьцаа эзэмшигчид өөрсдөө хөрөнгө гарган санхүүжүүлэх сонголттой тулгарсан.

Эндээс сургамж авах зүйл бол цөөн хувь эзэмшигчтэй байснаар илүү эрсдэлтэй, хөрөнгө санхүүжилт татахад цөөдөж байна гэдэг нь ойлгомжтой учир олон нийтийн оролцоотой болгох, хувь нийлүүлэгчдийн тоог нэмэгдүүлсэн олон улсын сайн туршлагыг нутагшуулах шаардлага гарч байна. Өөрөөр хэлбэл, банкны салбар дахь хувь эзэмшлийн төвлөрлийг бууруулах хэрэгтэй гэсэн үг. Нэг эзэнтэй банк нь гэр бүлийн шинжтэй байдаг. Тиймээс дээрх шинэтгэл өөрчлөлтийн дүнд банкны эздийн төвлөрөл багасаж, олон хувь нийлүүлэгчтэй болж, улмаар олон нийтийн хараа хяналт сайжирч, сайн засаглалтай болох юм.

-Банкны системд төрөлжилт, цахимжилтын шинэчлэл хэрхэн явагдах вэ?

-Манай улсад банкны салбар анх байгуулагдсан цагаасаа нийтлэг буюу олон нийтэд хандсан үйл ажиллагаа явуулж ирсэн. Харин бусад улсад банкууд хөрөнгө оруулалтын, худалдааг санхүүжүүлдэг, жижиглэнгийн, эсвэл хөрөнгийн захад төвлөрч ажилладаг гэсэн байдлаар төрөлжсөн байдаг.

Энэ үүднээс Монголын банкуудыг төрөлжүүлэх, үйл ажиллагааны зөвшөөрөл нь том жижиг, харилцагчийн зорилтот бүлгүүд, төрөлжилтөөр нь ялгаатай зохицуулах бодит шаардлага бий болсон. Бүгдээрээ л зах зээлээ булаалцаадаг өрсөлддөг, эсвэл нэг том харилцагчийг өөрийн болгох гээд янз бүрийн нөхцөл амладаг нь зохисгүй. Жижиг зах зээлээ хуваан авч, төрөлжилтөд зориулсан үйлчилгээ үзүүлэх нь одоо хийх шинэтгэлийн нэг хэсэг юм.

Шинэчлэх өөр нэг чиглэл бол банкны салбар цахимжих, дижитал банк болох явдал юм. Банкны салбарыг цахим, ухаалаг болгох тал руу шинэтгэл явах ёстой.

-Одоогоор зах зээлийн өрсөлдөөний бүтэц ямар байна вэ? Шинэтгэлийн процесс нь банкуудын өрсөлдөх чадвар, цаашлаад өрсөлдөөнийг ямар чиглэлд оруулж өгнө гэж та харж байна вэ? Банкуудад тавих шаардлагыг ялгавартай тогтоох зохицуулалт их сонирхолтой харагдаж байна.

-Монгол Улсад санхүүгийн тогтолцоог зөв бүтэцтэй болгох зайлшгүй шаардлага байгаа юм. Өнөөдөр банк 90 хувь, хадгаламж зээлийн хоршоод, ББСБ, даатгал нийлээд 10 хувьтай байна. Өндөр хөгжилтэй орнуудад банк санхүү, хөрөнгийн захын эзлэх хувь бараг л тэнцүү, зарим улсад хөрөнгийн зах нь илүү хувь эзэлсэн буюу 60:40, 55:45 гэсэн тэнцвэржсэн бүтэцтэй байдаг. ■

Хөрөнгийн бирж

Т.ХАШ-ЭРДЭНЭ: Хөрөнгийн болон банк санхүүгийн зах зээл бие биенээ дэмжиж ажиллах ёстой

Монголын хөрөнгийн биржийн Дэд захирал Т.Хаш-Эрдэнэтэй ярилцлаа.

-Банкуудын IPO хийх явцыг хөрөнгийн бирж хэрхэн дүгнэж байна вэ?

-2021 онд УИХ-аас Банкны тухай хуульд өөрчлөлт оруулан системийн нөлөө бүхий таван банкиг Хөрөнгийн биржээр дамжуулан хувьцаат компани болгох тогтоол гарсан.

Иргэд хөрөнгийн зах зээлийг сонирхох, тэр дундаа харилцагч банкныхаа хувьцааг эзэмших сонирхол их байна. Монголын хөрөнгийн биржийн хувьд арилжааны зохион байгуулалт, системийн аюулгүй байдлыг бүрэн хангах үүрэгтэй. Энэ хүрээнд системийн бэлтгэл ажлыг сүүлийн нэг жилийн хугацаанд хийсэн. Зохицуулагч байгууллагын журам болон IPO гаргахаар бэлтгэж байгаа банкуудын мэдээллийн технологийн инженер, холбогдох хүмүүстэй хамтран арилжааны хэвийн үйл ажиллагааг хангахаар ажиллаж ирлээ.

-Өнгөрсөн онд “Төрийн банк” ХХК үнэт цаасны зах зээлийн арилжааны цанг цохилоо. Дараа дараагийн банкууд удахгүй анхдагч зах зээлийн арилжаагаа эхлүүлнэ. Банкууд юун дээр илүү анхаарлаа хандуулах шаардлагатай байна вэ?

-Монголын санхүүгийн зах зээлд банкны салбар хамгийн том байр суурь эзэлдэг. Системийн нөлөө бүхий банкууд хувьцаат компани болсноор тодорхой хэмжээний мөнгөн дүн хөрөнгийн зах зээл рүү шилжинэ. Хөрөнгийн болон банк, санхүүгийн зах зээл харилцан бие биенээ дэмжиж, хамтран ажиллах ёстой гэж боддог.

Банкны хувьд анхаарах зүйлс мэдээж байгаа. Тухайн

банкны хувьцааг сонирхож байгаа иргэд, олон нийтэд хөрөнгийн болон санхүүгийн зах зээлийн анхан шатны мэдлэг мэдээллээр хангаж ажиллах хэрэгтэй. Мөн хадгаламж эзэмших, хувьцаа эзэмших хоёрын ялгааг маш сайн тайлбарлаж энэ талаарх мэдлэгийг олгох ёстой болов уу.

Ингэснээр банкны хувьцаа эзэмшигчид болон хөрөнгийн зах зээлийн арилжаанд оролцогчдын тоо жилээс жилд нэмэгдэх болно. Түүнчлэн хувьцаагаа олон нийтэд санал болгохоор зэхэж буй арилжааны банкууд хоёрдогч зах зээлийн арилжаанд мөн анхаарах хэрэгтэй.

-Системийн нөлөө бүхий банкууд хувьцаагаа гаргаж олон нийтэд санал болгосноор хөрөнгийн зах зээл болон банкны салбарын өсөлт хөгжилд ямар ач холбогдолтой гэж та үзэж байна вэ?

-Сүүлийн 10 жилд хөрөнгийн зах зээлд бодлогын шинж чанартай томоохон реформ хийгдээгүй. Банкны энэхүү томоохон реформын хүрээнд хөрөнгийн бирж Үнэт цаас гаргагчийн анхдагч зах зээлийн арилжааны шимтгэлийг тэглэхээр болсон. Мөн бүртгэх хураамжийг 40 хүртэлх хувиар бууруулж, шинэчлэн баталсан журмын дагуу нэгж эрхийг бүртгэх үйлчилгээний хөлсийг нийт бүртгүүлсэн үнийн дүнгээс хамаарч шатлалтайгаар тооцож 50-75 хувиар бууруулан дээд, доод хязгаар тогтоосон. Сангийн цэвэр хөрөнгийн дүнгээс тооцож авах жилийн үйлчилгээний хөлсний хэмжээг 50 хувиар бууруулан дээд хязгаар тогтоох ажлыг хийлээ. Энэ нь банкны IPO хийх үйл явцыг дэмжиж байгаа хэлбэр юм.

Банкууд нээлттэй компани болсноор банкны дотоод засаглал ил тод, санхүүгийн тоон үзүүлэлт иргэдэд нээлттэй болно. Ингэснээр иргэд хөрөнгийн зах зээлд оролцож хувьцаа авах үйл явц сайжирна. Иргэд зөвхөн хадгаламжийн хүүгээс орлого олдог байсан бол давхар тухайн банкны хувьцаанаас ногдол ашиг хүртэх боломж бүрдэж байгаа юм.

Хөрөнгийн зах зээлийн хувьд 2022 оны байдлаар долоон их наядын үнэлгээтэй байна. Системийн нөлөө бүхий таван банк орж ирснээр хөрөнгийн зах зээлийн үнэлгээ хоёр дахин өсөх болов уу гэсэн хүлээлттэй байгаа. Өөрөөр хэлбэл, сүүлийн 30 жилийн хөрөнгийн зах зээлийн хамгийн том тэлэлт болно. ■

Андеррайтер

Д.ДАЯНБИЛГҮҮН: Чанартай хувьцааг олон нийтэд хүргэх болсондоо нүүр бардам байна

Хөрөнгийн зах зээлийн нэг чухал тоглогч нь санхүүжилт шаардлагатай байгаа аж ахуйн нэгжүүдэд хаалттай болон нээлттэй зах зээлд хувьцаа, компанийн бонд гаргах замаар хөрөнгө оруулалт татах ажиллагааг гүйцэтгэдэг андеррайтерууд юм. Бид ХААН Банкны IPO-ийн үндсэн андеррайтераар ажиллах “БидиСек ҮЦК” ХК-ийн гүйцэтгэх захирал Д.Даянбилгүүнтэй ярилцлаа.

-Ярилцлагын эхэнд та “БидиСек ҮЦК” компанийн талаар манай уншигчдад товч танилцуулна уу?

-Манай компанийн гол зорилго нь үндэсний компаниудад хөрөнгө оруулалт босгоход туслас, олон улсын түвшинд хүрсэн санхүүгийн мэргэжлийн үйлчилгээ үзүүлэх, харилцагч, хөрөнгө оруулагч нарынхаа хөрөнгийг өсгөхөд оршдог. Энэ дагуу бид ЖДҮ-ээс эхлээд үндэсний томоохон олон

аж ахуйн нэгжтэй хамтран ажиллаж хөрөнгө босгох, нэгдэн нийлэх хэлцлүүдийг амжилттай зохион байгуулж ирлээ. Манай байгууллагаар Монголын хөрөнгийн зах зээлд оролцогчдын дийлэнх олонх үйлчлүүлж, мөн гадаадын хөрөнгө оруулагч нар маш их мэдээлэл судалгаа авч, Монголд хөрөнгө оруулалт хийх боломжуудыг эрэлхийлдэг гэдгийг хэлэхэд таатай байна. Бид олон тооны гадны хөрөнгө оруулалтыг эх орондоо татаж чадсан гэдгийг хэлэх нь зүйтэй.

Нөгөөтэйгүүр, Монголын иргэд, байгууллагад хөрөнгөө өсгөх, хөрөнгөө оруулах сонирхол их байдаг. Энэ бүхэнд бид мэргэжлийн зөвлөгөө өгч ▶

Өнөөгийн нөхцөлд сахилга баттай, тогтвортой, үйл ажиллагаа нь хурдацтай өсөж байгаа ийм компани маш ховор. Ийм байгууллагад хөрөнгө оруулах нь маш зөв

► байна. Дотоодын зах зээлээс гадна ОТС маркет, гадны зах зээлээс бонд, хувьцаа худалдаж авахад хамтарч ажилладаг.

-Андеррайтерын компани ямар үйл ажиллагаа эрхэлдэг, хувьцаа гаргах үйл ажиллагаанд ямар үүрэг гүйцэтгэдэг талаар уншигчид сонирхож байгаа болов уу?

-Хөрөнгө оруулалтын банк гэж ойлгож болно. Андеррайтерын компани нь хувьцаа гаргах, бонд босгох үйл ажиллагааг зохион байгуулж, хэрэгжүүлдэг. Тодруулбал, үнэт цаас гаргах процесст оролцож байгаа хөндлөнгийн байгууллагууд буюу аудит, үнэлгээний компани, хуулийн компаниудыг андеррайтер удирддаг.

Андеррайтерын компани IPO гаргахын өмнө маш сайн судалгаа хийдэг бөгөөд тухайн үнэт цаас нь олон нийтэд гарснаас хойш үнэ цэн нь нэмэгдэх үү, үнэлгээ нь боломжийн байгаа эсэхийг тодорхойлоод тухайн цаг мөчид олон нийтэд санал болгоход тохиромжтой, үр ашигтай байна гэж үзсэн

тохиолдолд IPO-г зохион байгуулж, хөрөнгө оруулалтыг олон нийтээс босгож өгдөг юм.

-ХААН Банкны IPO-г сонирхож байгаа уншигчдад та хувьцааны талаар товч мэдээлэл өгнө үү?

-ХААН Банк олон нийтэд 10 хувиа санал болгож байгаа бөгөөд нийт 183.3 тэрбум төгрөгийг татан төвлөрүүлэхээр төлөвлөсөн. Энэ нь өндөр дүн мэт боловч хөрөнгө оруулалтын өгөөж нь маш өндөр

гэдгийг онцлох хэрэгтэй.

Манай аж ахуйн нэгжүүд, иргэд сайн компанид хөрөнгө оруулах сонирхолтой. Энэ үүднээс өндөр ашигтай, улс даяар тархсан салбартай тус банкны хувьд 183.3 тэрбумын үнэлгээ бол харьцангуй хямд гэж үзэж болно. Ийм боломжийг манай иргэд, хөрөнгө оруулагчид ашиглах хэрэгтэй.

-ХААН Банкны хувьцааг авахаар сонирхож байгаа хүмүүст та ямар зөвлөгөө өгөх вэ?

-Нэг л зөвлөгөө өгье. Чадах хэмжээгээрээ, тултал нь ав.

-Та яагаад ийм итгэлтэй зөвлөж байна вэ?

-ХААН Банкны үнэт цаас гаргах бэлтгэл үйл ажиллагаанд Би ди өү аудит ХХК, Эрнст энд Янг Монголия Аудит ХХК, БиДиСек ҮЦК, Эм Жэй Эл Атторней ХНН оролцож, тус банкныг олон сарын

турш судалсан. Энэ хугацаанд бид судлахаас гадна ХААН Банкнаас маш их зүйлд суралцсаныг хэлэх нь зүйтэй.

Хамгийн гол нь ХААН Банк олон улсын түвшинд, олон улсын стандартад нийцсэн хариуцлагатай үйл ажиллагаа явуулж байна. Системийн тэргүүлэх банк, сайн банкаас гадна маш сайн зохион байгуулалттай, сахилга баттай, маш өндөр стандартын түвшинд үйл ажиллагаа явуулдаг банк гэдгийг бидний судалгаа харуулсан. Энэ үүднээс ХААН Банканд улам өргөжин тэлэх бололцоо, ирээдүй харагдаж байна.

Монгол Улсын эдийн засаг банкуудын IPO-ны дараа томорно гэсэн хүлээлт бидэнд байна. Үүнийг дагаад иргэд, байгууллагын орлого ашиг нэмэгдэж, тэр хэрээр банкны үзүүлэх үйлчилгээний тоо, хэмжээ ихсэж, ашигт ажиллагаа нь нэмэгдэнэ. Өнөөгийн нөхцөлд сахилга баттай, тогтвортой, үйл ажиллагаа нь хурдацтай өсөж байгаа ийм компани маш ховор. Ийм байгууллагад хөрөнгө оруулах нь маш зөв. Монголчууд тэнгэрийн умдаг атгасан гэж ярьдаг шиг боломж учраас үүнээс “атгах” л хэрэгтэй.

-Арилжааны банкуудын IPO-г том зургаар харвал эдийн засаг, санхүүгийн системд ямар нөлөө үзүүлэх вэ?

-Ихээхэн эерэг нөлөөтэй. Миний бодлоор хамгийн гол нь гадны хөрөнгө оруулалтыг Монголын зах зээл рүү татна.

Манай улсад хэрэгжүүлэх боломжтойн зэрэгцээ шаардлагатай том төслүүд олон бий. Гагцхүү хөрөнгө оруулалтын чадамжгүйгээс болоод хэрэгждэггүй. Эдгээр төслүүд хэрэгжих юм бол улс орны эдийн засаг, иргэдийн ашиг орлого нэмэгдэх боломжтой. Тиймээс гадны хөрөнгө оруулалт татах нь хамгийн том эерэг үр дагавар байх болов уу.

Мөн мэдээж хөрөнгийн зах зээл хөгжинө. Банканд мөнгөө хийх, эсвэл өөрийн бизнесээ өргөжүүлэх гэсэн хоёр л хувилбар иргэд, байгууллагад байсан бол илүү өндөр үр ашигтай бизнесээс ашиг хүртэх боломж ийнхүү гарч ирж байна.

-Банкуудын хувьцааг гадны байгууллага, хөрөнгө оруулагч авах сонирхол хэр их байгаа бол?

-Ер нь гадны хөрөнгө оруулагчдын сонирхол их байна. Яагаад гэвэл ХААН Банк 70 орчим гадны мэргэжлийн байгууллагатай хамтран ажиллаж, тэдний стандартад нийцсэн үйлчилгээ үзүүлж, санхүүгийн сахилга батыг чанд хэрэгжүүлж байна. Компанийн засаглал нь маш сайн. Энэ үүднээс ►

Банкаар жишээ татахад та өөрөө мөн бусад хүн аль банкны үйлчилгээг илүү их авч байна вэ, ирээдүйн үнэлгээ нь хэр сайн байх вэ гэх мэт тооцоог хийх хэрэгтэй

► гадны хөрөнгө оруулагч маш дуртай орж ирнэ.

Ийн шинэ капитал Монголын зах зээлд орж ирснээр дараа дараагийн боломжууд гарч ирнэ. Тухайлбал, банкуудын олгох зээлийн хэмжээ нэмэгдэнэ, хүүгийн зардал буурна, хөрөнгө оруулалтын чиглэлтэй, эко төслүүдийг санхүүжүүлэх боломж гарна.

ХААН Банкны уриа нь “Хамтын өсөлт төгөлдөр”. Хувьцааг нь худалдаж авсан хүмүүс тус банкны үйл ажиллагаанаас ногдол ашгаа хүртэн хамтдаа төгс өсөлтөд хүрэх боломж гарч ирж байна.

-Та хөрөнгийн зах зээлд олон жил ажиллаж байгаа мэргэжлийн хүний хувьд монголчуудын хөрөнгийн зах зээлийн мэдлэг, санхүүгийн боловсрол ямар байна гэж үздэг вэ? Жишээлбэл, хувьцаа худалдаж авахдаа юун дээр алдаж байна вэ? Юунд анхаарах ёстой вэ?

-Энэ тал дээр Монгол хүмүүсийн нэг онцлог ажиглагддаг. Тухайн компани, хувьцаатай холбоотой өгөгдөл, үзүүлэлтийг сонирхохоос илүүтэй хэн нэгний үгийг дагах, шуурах хандлага их. Проспектус буюу танилцуулга, хөрөнгө оруулагчдад зориулсан товч танилцуулга маш их байдаг. Тиймээс тэдгээрийг нэг орой цаг гаргаад анхааралтай уншихад 20 минут л хангалттай. Мөн тухайн хувьцаа гаргагч байгууллага таны амьдралд ямар хамааралтай вэ, таны үнэт зүйл, зорилготой нийцэж байна уу гэдгийг авч үзэх нь зүйтэй. Банкаар жишээ татахад та өөрөө мөн бусад хүн аль банкны үйлчилгээг илүү их авч байна вэ, ирээдүйн үнэлгээ нь хэр сайн байх вэ гэх мэт тооцоог хийх хэрэгтэй.

Мөн андеррайтер буюу үнэт цаасны компанитай маш сайн харилцах хэрэгтэй. Хөрөнгө оруулалтын шийдвэр гаргахаас өмнө хэдий хэмжээний хувьцааг хэдий хугацаанд, ямар үнээр авах вэ гэдгийг ярилцаж, зөвлөгөө ав.

Хэчнээн сайн компани байсан ч боломжоос нь хэтрүүлэн үнэлж авбал алдагдал хүлээдэг. Тиймээс долоо хэмжиж, нэг огтлох нь зүйтэй. Үнэ өсөж, буух болгонд реакц үзүүлж сэтгэлийн хөөрлөөр авч, зарах нь зохимжгүй.

-“БиДиСек ҮЦК” өмнө нь маш олон IPO дээр ажиллаж байсан. Харин ХААН Банкны IPO танай ажиллаж байсан өмнөх төслүүдээс юугаараа ялгаатай вэ?

-Маш олон давуу тал байна. Нэгдүгээрт, татан төвлөрүүлэх хэмжээ нь өндөр. Хоёрдугаарт, бид өмнө нь олон IPO-г хариуцаж байсан ч ХААН Банкнаас маш их зүйл сурч байна. Гадны хөрөнгө

оруулагч нар их сонирхож байгаа учраас бид олон улсын түвшинд хүрэхүйц мэргэжлийн үйлчилгээ үзүүлэх, том цар хүрээгээр үйл ажиллагаагаа харах ёстой болж байгаа юм.

Хамгийн гол онцлог нь ХААН Банк маш өндөр ашигтай ажилладаг компани учраас хувьцааг нь олон нийтэд хүргэх болсондоо манай хамт олон нүүр бардам байна. Тийм учраас бид маш их хичээж ажиллахын зэрэгцээ аль болох олон монгол хүн хувьцааг нь аваасай гэж хүсэж байна.

-ХААН Банкны хувьцааны захиалга дээр танд ямар таамаглал байна вэ?

-Надаас маш олон хүн ХААН Банкны хувьцааг авах уу, үгүй юу гэж ерөөсөө асуухгүй, зөвхөн хэдийг, яаж авах вэ гэж л асууж байна.

-ХААН Банк яагаад танай компанийг андеррайтераар сонгож авсан гэж бодож байна вэ?

-Сонгон шалгаруулалтад бэлтгэхэд бид маш их хугацаа зарцуулж, ихээхэн хүчин чармайлт гаргасан. Сонгон шалгаруулах материалыг хүлээж авсныхаа дараа маш хариуцлагатай ажил руу орж байна гэдгээ манай хамт олон мэдэрсэн.

Манай компани хөрөнгийн зах зээлийг идэвхгүй байхаас идэвхтэй болох хүртэл нь олон ажил хийсэн, харилцагчийн бааз суурь өндөр, гадаад болон дотоодын хөрөнгө оруулагчдын хэмжээ их учраас сонгогдсон байх гэж бодож байна. Хамгийн гол нь “БиДиСек” компанийн мэргэжилтэн, боловсон хүчин маш их туршлагатай. Биднийг том багаар ажиллаж, IPO-г цаг хугацаанд нь амжилттай хийнэ гэдгийг голлон харгалзаж үзсэн болов уу. ■

Удирдлагын баг

Б.ЭРДЭНЭДЭЛГЭР: Монголоос анх удаа Ногоон бонд гаргаснаар Тогтвортой хөгжилд манлайлж, бизнесээ ногоон болгоход нь харилцагчдаа дэмжинэ

ХААН Банкны
Гүйцэтгэх
захирлын орлогч

ХААН Банк Олон улсын санхүүгийн корпораци (ОУСК)-ийн дэмжлэгтэйгээр Монгол Улсаас анх удаа олон улсын зах зээлд “Ногоон бонд” гаргаж, хөрөнгө оруулагчдаас 60 сая ам.долларын урт хугацаат эх үүсвэр саяхан татлаа.

Энэ эх үүсвэрийг босгохдоо ХААН Банк Олон улсын хөрөнгийн зах зээлийн холбоо (ОУХЗЗХ)-ны “Ногоон бондын зарчим”-ын шаардлагыг хангах хүрээнд Green Bond Framework буюу “Ногоон бондын санхүүжилтийн хүрээ” бодлогын баримт бичгийг боловсруулсан. Үүний дагуу ногоон бондоор босгосон эх үүсвэрийн зориулалт, хяналт, тайлагналын процессийг дэлгэрэнгүй тусгаж, Ногоон бондуудад тавигдах шаардлагуудыг хангаж буй эсэхийг олон улсын зээлжих зэрэглэл олгодог Sustainable Fitch байгууллагаар хөндлөнгийн үнэлгээ, дүгнэлт гаргуулсан.

“Ногоон бондын санхүүжилтийн хүрээ” нь тухайн бондын “ногоон” шинж чанарыг тодорхойлон, санхүүжүүлэх ногоон төсөл, хөтөлбөрийг хэрхэн танин мэдэх болон хөрөнгө оруулагчдын өмнө бондын эх үүсвэрийн ашиглалтаа тайлагнах үүрэг амлалтаа тодорхойлон өгч буй баримт бичиг юм. ОУСК уг бичиг баримтыг боловсруулахад бидэнд дэмжлэг үзүүлж, олон улсын сайн туршлагаас хуваалцсан.

Ногоон бондын хүрээнд татан төвлөрүүлсэн хөрөнгийг Сэргээгдэх эрчим хүч, ногоон барилга, байгууламж, эрчим хүчний хэмнэлт, уур амьсгалын өөрчлөлтийн эсрэг байгальд ээлтэй үйл ажиллагаа, тогтвортой хөдөө аж ахуй, усны менежмент, хаягдал ус дахин боловсруулах үйл ажиллагаа, эко буюу байгальд ээлтэй тээвэр гэсэн долоон зориулалтын дагуу санхүүжүүлнэ.

ХААН Банк харилцагчдаа есөн төрлийн хөрөнгө оруулалтын болон эргэлтийн хөрөнгийн ногоон зээлийн бүтээгдэхүүнүүд санал болгож байна. Эрчим хүчний үр ашиггүй хэрэглээг багадаа 20 хувиар бууруулах бизнесийн үйл ажиллагааг сарын 1.2-1.3 хувийн хүүтэй, 60 хүртэлх сарын хугацаатай ногоон зээлээр бид санхүүжүүлж байна.

2022 оны жилийн эцсийн байдлаар ногоон зээлийн

багцын хэмжээ 105 тэрбум төгрөг хүрч, банкны системийн нийт ногоон зээлийн 33 орчим хувийг ХААН Банк бүрдүүлж байна.

ХААН Банк 2015 оноос хойш нийт 168 сая ам.долларын ногоон эх үүсвэрийг зээлээр болон Ногоон бондын санхүүжилтээр ОУСК, ЕСБХБ, FMO, Уур амьсгалын ногоон сан (responsibility), MicroVest зэрэг гадны санхүүгийн байгууллагаас татсан. Эдгээр санхүүжилтийг сэргээгдэх эрчим хүч, эрчим хүчний хэмнэлттэй бүтээгдэхүүн үйлчилгээ, дахин боловсруулалт, хог хаягдлын менежмент, ногоон барилга байгууламжийн чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулдаг дотоодын аж ахуйн нэгж, иргэдэд бизнесийн болон хэрэглээний зээл байдлаар тогтвортой олгож, үйл ажиллагааг нь дэмжиж байна.

Үүнээс гадна өөрийн эх үүсвэрээр болон БОАЖЯ-тай хамтарсан хөтөлбөрүүдийн хүрээнд “Ногоон зээл”-ийг санхүүжүүлдэг. Ногоон бизнес эрхлэгч ААН, иргэдийн бизнесийг дэмжих зорилгоор банк өөрийн эх үүсвэрээр зах зээл дэх бусад бүтээгдэхүүнээс илүү таатай нөхцөл бүхий бизнесийн ногоон зээлийн шинэ бүтээгдэхүүнүүд гаргасан. Үүнд, ногоон эргэлтийн хөрөнгийн зээл, ногоон хөрөнгө оруулалтын зээл, ногоон санхүүгийн түрээс, ногоон бизнесийн зээлийн шугам, Тогтвортой ноос, ноолуурын нийлүүлэлтийг дэмжих ногоон зээл зэргийг нэрлэж болно.

Тогтвортой хөгжлийг цогцлооход санхүүгийн салбар чухал үүрэгтэй тул ХААН Банк брэндийн шинэчлэлийн хүрээнд үнэт зүйл, стратегидээ “Тогтвортой хөгжилд манлайлагч банк байна” гэж тусгасан. Энэ ч үүднээс эрчим хүчний хэмнэлттэй, байгаль орчинд ээлтэй бүтээгдэхүүн, үйлчилгээг санхүүжүүлэх зэргээр уур амьсгалын өөрчлөлтийг бууруулахад чиглэсэн төсөл, хөтөлбөрүүдийг дэмжсээр байна. 2023 онд бид ногоон хөгжлийн чиглэлд олгох зээлийн хэмжээг дөрөв дахин нэмэгдүүлэх зорилго тавьсан. ХААН Банк харилцагчдынхаа ногоон хөгжлийн төслүүдийг таатай нөхцөлөөр санхүүжүүлэх, туршлага мэдээллээ бусад үнэт цаас гаргагчидтай хуваалцах хамтын өсөлтийг бий болгохдоо үргэлж нээлттэй байх болно. ■

Д.АРИУНБАТ: Харилцагчийн хүлээлтээс давсан үйлчилгээ үзүүлэхийг бид эрхэмлэдэг

ХААН Банкны
Иргэдийн банк
хариуцсан дэд
захирал

Монголын нийт иргэдийн 80 гаруй хувь нь манай банкны харилцагч байна гэдэг бахархмаар хэрэг. Үүний цаана нөр их хүч хөдөлмөр, хичээл зүтгэл бий. Харилцагчдынхаа бүтээмжийг дээшлүүлэх, орон нутаг, алслагдсан бүс нутагт амьдарч буй иргэдийн нийгэмд эзлэх байр суурийг нэмэгдүүлэх, эдийн засгийн оролцоог сайжруулах чиглэлд бид бодлого боловсруулан ажиллаж байна. Бусад орнуудтай харьцуулахад манай улс алслагдмал бүс нутаг ихтэй, интернэтийн хүртээмжээс эхлээд банкны үйлчилгээг цахимжуулахад тулгарч буй асуудлууд бий. Ийм онцлогтой улс орны хувьд цахим банк хэрэглэгчдийн тоог авч үзвэл санхүүгийн зах зээлийн цахимжилтад бид чамлахааргүй амжилттай яваа. Цаашид үйлчилгээгээ илүү хүртээмжтэй, амар хялбар болгохын тулд бид тасралтгүй ажилласаар байна.

Эдийн засаг өсөж тэлэхийн хэрээр иргэдийн санхүүгийн хэрэгцээ шаардлага дараагийн түвшинд гарч байна. Иймд бид зөвхөн банкны үндсэн үйлчилгээнээс гадна харилцагчдынхаа санхүүгийн эрсдэлийг бууруулж, үр ашгийг нэмэгдүүлэхэд бодитой хувь нэмэр, нөлөө үзүүлдэг санхүүгийн сайн зөвлөх, багш нь байхыг зорьж, ажилтнуудаа сургаж бэлтгэн, тусгайлан бодлого барьж ажиллаж байна.

Харилцагчийн хэрэгцээ шаардлагаас бид суралцаж хөгжиж байдаг ч заримдаа харилцагчаа сургаж технологийн дэвшилд илүүтэй хөтлөх зайлшгүй шаардлага гарч байдаг. Ер нь бол ХААН Банкныг би санхүүгийн шинэ технологийн маш сайн багш гэж хэлнэ. Монголын санхүүгийн бүх секторт хүрч үйлчилгээ үзүүлдэг буюу хамгийн хүртээмжтэй үйлчилгээ үзүүлдэг болох хүртлээ шинэ технологиуд, мобайл банк, цахим банк, Ухаалаг КИОСК-ийг ашиглаж чадахгүй байгаа харилцагч бүрд зааж сургасан. Одоо харилцагчид маань технологийн давуу талыг мэдэрч, амьдралд ахуйдаа маш сайн хэрэглэж байна. Хэдий бид банкны үйлчилгээг хялбар авах боломжийг таниулж байгаа хэдий ч чадахгүй, мэдэхгүйгээсээ болж тооцооны төвүүдэд дугаарлах харилцагч одоо ч байсаар байна. Тиймээс бид улам илүүтэйгээр харилцагч бүрийг цахим хэрэглээтэй болгоход

анхаарч ажиллана.

Үүний хажуугаар бид санхүүгийн илүү нарийн зөвлөгөө шаардлагатай байгаа харилцагчидтайгаа илүү ойрхон ажиллахыг мөн зорьж байна. Ингэхийн тулд манай банк харилцагчтай хамгийн ойрхон ажилладаг харилцааны менежерүүдээ байнга сурч хөгжих, мэргэшүүлэх олон талын мэдлэг чадвартай болгоход анхаарч ажиллаж байна. Тэд маань харилцагчийн хүсэл эрмэлзэл, шаардлагыг сонсож, ойрхон ажиллах нь чухал. Ирээдүйд ч ийм л байх болов уу.

Ашигт ажиллагаагаар тэргүүлж, санхүүгийн голлох үзүүлэлтүүд сайн байсны хүчинд манай банк техник технологийн хувьд хүчирхэг болох боломжийг бий болгосон гэж боддог. Эдгээр бүх хөрөнгө оруулалтын үр өгөөж нь санхүүгийн үйлчилгээ харилцагчдад улам ойр, амар хялбар болж байгааг надаар хэлүүлэлтгүй та бүхэн ойлгож, харж байгаа болов уу. Бид цаашдаа ч үйлчилгээгээ улам сайжруулж амар хялбар, хүртээмжтэй байх дээр анхаарч ажиллан, дараагийн шинэ үе рүү итгэлтэйгээр алхан орж байгаадаа баяртай байна.

Харилцагч төвтэй банкны хувьд санхүүгийн ухаалаг арга хэрэгсэл, бүтээгдэхүүн үйлчилгээг хүртээмжтэйгээр үзүүлэх хүрээнд төлөвлөсөн олон ажил бий. Бид нэг байрандаа зогсдоггүй. Тогтвортой бизнесийг бүтээхийн төлөө тасралтгүй суралцаж, хөгжиж, бүтээгдэхүүн үйлчилгээгээ улам бүр хөгжүүлсээр байна. Цаашдын төлөвлөсөн ажлуудаа илүү оновчтой хэрэгжүүлэхэд бидэнд олон улсын тэргүүн туршлага чухал түлхэц болох тул харилцагч төвтэй байх зорилтын хүрээнд Чанарын менежментийн тогтолцооны ISO 9001:2015, Чанарын менежмент - Байгууллагад гомдол шийдвэрлэх удирдамж ISO 10002:2018 олон улсын стандартыг банкандаа баталгаажуулж гэрчилгээгээ саяхан гардан авлаа. Харилцагч нар маань орон зай, бүсчлэлээс үл хамааран банкны бүхий л үйлчилгээг нэгэн ижил стандартаар хүлээн авах боломжийг бүрдүүллээ. Цаашид ч харилцагчдаа илүү ойр, амьдралын амар хялбар хэв маягийг бий болгож, санхүүгийн алхам бүрд итгэлт хамтрагч нь байхын тулд бид тасралтгүй хөгжсөөр байх болно. ■

Ш.ГАНБЯМБА: Ажилтандаа ээлтэй ажил олгогч байснаар бид нийгэмд эерэг нөлөө үзүүлэхийг зорьдог

ХААН Банкны
Хүний нөөц
хариуцсан дэд
захирал

Манай банкны ажилтнуудад хувь хүний манлайллын болон мэргэжлийн ур чадвараа хөгжүүлэх, том багт орж өөрийгөө сорьж, өрсөлдөх чадвартай мэргэжилтэн болж мэргэших, албан тушаал ахиж дэвших боломж дүүрэн байдаг. Энэ нь ажил олгогчийн зүгээс залууст олгож буй маш том боломж төдийгүй бусад байгууллагаас ялгарах онцлог гэж боддог. Зөвхөн 2022 онд гэхэд 700 орчим ажилтан банк дотроо албан тушаал ахиж, ажлын байраа сольсон бол давхардсан тоогоор 5300 гаруй ажилтан мэргэжлийн болон манлайллын ур чадвар дээшлүүлэх сургалт, 49,174 ажилтан цахим сургалтад хамрагдаж, 39 ажилтнаас гадна 73 ажилтны хүүхэд сургалтын тэтгэлэг хүртсэн байна. Манай ажилтнууд тухайн албан тушаалд нэг жил ажиллаад дараагийн албан тушаалд хүсэлт гаргах боломжтой болдог бөгөөд нэг ажлын байранд дунджаар гурван жил ажиллаад өөр ажлын байранд шилжиж эсвэл ахиж дэвшдэг.

Банкны зүгээс суралцах, хөгжих орчныг ажилтнууддаа цогцоор нь бүрдүүлж өгөхийг зорьдог. Тиймээс ажилтнууд маань хамт олон, ажлын орчноосоо өдөр бүр суралцах боломжтой байгаад зогсохгүй өөрсдөө ч бас өсөн дэвших сэтгэлгээтэй байгаасай гэдэг утгаараа дотооддоо тасралтгүй үйл ажиллагаа явуулж байдаг. Манай ажилтнуудын дундаж ажилласан жил найм байгаа нь туршлага хуримтлуулсан хамт олон болохыг илтгэж байгаа байх. Бид өдөр бүр л бие биенээсээ суралцаж, өсөлт төгөлдөр байхыг эрмэлздэг.

2018 оноос эхлэн мэдээллийн технологийн цалинтай дадлагажигч оюутан хөтөлбөрийг эхлүүлсэн. Энэ мэт шинэ залуу үеийнхнийг их сургуульд байх үеэс нь сургаж хөгжүүлэн залгамж халаагаа бэлтгэж байгаа олон жишээ бий. Манай хүний нөөцийн багийнхны гуравны нэг нь 1990 оноос хойш төрсөн шинэ үеийн залуучууд байна. Залуу хүмүүсийн эрч хүч үргэлж мэдрэгддэг, шинэлэг зүйлс хийж, хэрэгжүүлэх урам зориг ундарч байдаг гэхэд болно. Нөгөө талаар шинэ ажилтнуудаа банканд амжилттай нутагшуулах буюу тэднийг амжилтын эерэг зан төлөвтэй, мэргэжлийн банкир болоход нь дэмжин чиглүүлэхэд

манай бүх түвшний удирдах ажилтнууд болон Хүний нөөцийн багийнхан ач холбогдол өгч, анхаарч ажилладаг. Олон мянган залуусын хоёр дахь гэр байж, ирээдүйдээ итгэлтэйгээр ажиллах боломжийг бүрдүүлсэн таатай ажил олгогч байгууллага байснаараа бид зөвхөн өнөөдрийн ХААН Банкаар зогсохгүй нийгэмдээ эерэг нөлөөллийг үзүүлэхийг хичээж, зорьдог.

2011 оноос хойш манай ажилтнууд төрсөн өдрөөрөө цалинтай амардаг болсон. Яахын аргагүй ХААН Банкны нэг брэнд амралтын өдөр л дөө. Бид найз нөхөд, гэрийнхэндээ ч энэ тухай бахархалтайгаар ярьдаг. Мөн үүнээс гадна жилд нэг өдрийг өөрийн эрүүл мэнд, гэр бүлдээ анхаарах өдөртэй байлгах зорилгоор ХААН өдрийн амралттай болгосон. Энэ санаачилгыг тухайн үеийн манай гүйцэтгэх удирдлага “Ажил амьдралын тэнцвэрийг хангах” нэртэй том хөтөлбөрийн хүрээнд танилцуулж, өнөөг хүртэл хэрэгжүүлж байна. 2023 оны нэгдүгээр сараас эхлэн бид дахин нэг цалинтай амралтыг бий болголоо. Энэ өдрийг бид “Гэр бүлийн өдөр” хэмээн нэрлэсэн бөгөөд энэ өдрийг манай ажилтнууд гэр бүл, ойр дотныхондоо зориулдаг болсон. Банкаараа овоглосон эдгээр амралтаар бид их бахархдаг, үр дүнтэй ч ашигладаг. Өнгөрсөнд ч, одоо ч, ирээдүйд ч ХААН Банкны үнэ цэнтэй эд эс болсон ажилтнууд маань ажилдаа ирэхдээ яарч ирдэг, ажилдаа дурлаж, чин сэтгэлээсээ хийдэг, өдөр бүр хөгжих боломжийг хайдаг хамт олон байгаасай гэж хүсдэг, тэгж ч ажилладаг.

Ажилдаа сэтгэл хангалуун яарч ирээд баяртай харих ажилтан бол миний болон манай багийн эрхэм зорилго.

Цахим шилжилтийн хөдөлгөөн дэлхий нийтээр өрнөж буйтай холбоотой ХААН Банк ч мөн хөл нийлүүлэн олон ажлыг эхлүүлээд байгаа. Гэхдээ цахим шилжилтийг амжилттай хэрэгжүүлэхэд хамгийн үнэт зүйл бол ажилтнууд маань юм. Тэр ч утгаараа ажилтнуудынхаа цахим сэтгэлгээтэй байх зан төлөв дээр тусгайлан анхаарч, банк даяар мега төслүүдийг хэрэгжүүлэн, дараагийн аяллаа эхлүүлээд байна. ■

Ж.ТОВУУДОРЖ: Санхүүгийн цогц шийдлээр ЖДБ-үүдэд хөшүүрэг болж, өсөлтийг хамтдаа бүтээхээр зорьж байна

ХААН Банкны
Жижиг дунд
бизнесийн банк
хариуцсан дэд
захирал

ХААН Банк Монгол Улсын тэргүүлэгч банк санхүүгийн байгууллагын хувьд жижиг дунд бизнесийг бодлогоор дэмжиж, нийгмийн өмнө хүлээсэн хариуцлагаа биелүүлэх ёстой гэж үзсээр ирсэн. Бид ХААН бизнес үйлчилгээгээр дамжуулан Монгол орны өнцөг булан бүрд байгаа үйлдвэрлэгч, баялаг бүтээгчид, ЖДБ эрхлэгч нарт банк санхүүгийн цогц бүтээгдэхүүн, үйлчилгээг санал болгож байна. Зөвхөн санхүүгийн төдийгүй менежментийн зөвлөх үйлчилгээ үзүүлж, бизнесийн цар хүрээгээ тэлж, амжилттай удирдан явуулахад нь тусалж дэмжихээр зорьж байна. Энэ ч үүднээс ЖДБ эрхлэгч харилцагчдаа илүү хүртээмжтэй, хэрэгцээ шаардлагад нь нийцэж ажиллахын тулд ЖДБ-ийн банкнийг бизнес нэгж болгон салган хөгжүүлээ.

ХААН бизнес үйлчилгээний хүрээнд хэрэгжүүлж буй төсөл хөтөлбөрүүд нь Монгол Улсыг үйлдвэрлэгч орон болгож, экспортыг хөгжүүлж, ДНБ-ийг өсгөж, ажлын байрыг нэмэгдүүлж, улс орны эдийн засгийн тогтвортой байдлыг сайжруулахад хувь нэмрээ оруулна гэж итгэж байна.

Тухайлбал, ноолуурын салбарыг цогцоор нь дэмжих зорилгоор Тогтвортой ноос ноолуурын нийлүүлэлтийг дэмжих ногоон зээлийг бид 2022 онд Тогтвортой ноос ноолуурын эвсэл (ТННЭ)-д бүртгэлтэй хоршоодод барьцаа хөрөнгө шаардалгүйгээр олгосон. Энэ зээл 3000 гаруй малчин өрхөд хүрснээс гадна анх удаа малчин өрхөөс дэлхийн топ брэндүүдийн эцсийн бүтээгдэхүүн болох үйл явцад дэмжлэг үзүүлсэндээ бахархдаг.

ХААН Банк өртгийн сүлжээг дэмжих зээлийн бүтээгдэхүүнийг 2018 онд анх зах зээлд нэвтрүүлсэн. Энэ зээлийн зорилго нь бүс нутгийн эдийн засаг, нийгмийн хөгжил дэвшилд хувь нэмэр оруулах, орон нутгийн үйлдвэрлэл эрхлэгчдийг цогцоор нь дэмжихэд чиглэсэн. Өөрөөр хэлбэл, бид салбар болгон дээр анализ хийж, оролцогч талуудыг нь тодорхойлоод кластерийн зарчмаар хөгжүүлэхээр зорьж байгаа юм. Оролцогч тал болгоны хэрэгцээ шаардлагад тохирсон бүтээгдэхүүн үйлчилгээг хүргэх замаар сектороор нь хөгжүүлж байж бид эдийн засгийг солонгоруулж чадна. Цаашдаа Монгол Улсыг авч явах гол ялгарал нь хөдөө аж ахуй хэвээр байх тул бодлогоо энэ чиглэл рүү хандуулахаар судалгаа шинжилгээг

бид хийсэн. Ялангуяа мал аж ахуйн секторыг кластерийн зарчмаар хөгжүүлэхийн тулд сайн менежмент хэрэгтэй.

Жижиг дунд бизнес эрхлэгчдэд зориулж тэдний хэрэгцээ, шаардлагад нийцсэн Нутгийн брэндийг дэмжих зээл, Өртгийн сүлжээний зээл, Экспортыг дэмжих зээл зэрэг төрөлжсөн зээл олгохоос гадна сүүлийн 15 жилийн хугацаанд харилцагчдаа чадавхжуулах, бизнесээ илүү амжилттай удирдахад нь дэмжлэг болоход ихээхэн анхаарч, шат дараатай ажлууд хийж хэрэгжүүлсээр ирсэн. ЖДБ-ийг дэмжих төвөөрөө дамжуулан төрийн болон хувийн хэвшлийн 30 гаруй байгууллагатай хамтран ажиллаж, 100 удаагийн сургалтаар нийт 2,500 гаруй бизнес эрхлэгчийг мэргэжлийн түвшний сургалт болон зөвлөх үйлчилгээгээр чадавхжуулаад байна. Мөн бид 2022 онд арилжааны банкуудаас анх удаа Факторингийн үйлчилгээ үзүүлэх тусгай зөвшөөрлийг Санхүүгийн зохицуулах хорооноос аваад байна. Тус бүтээгдэхүүн нь уламжлалт санхүүгийн бүтээгдэхүүнүүдээс маш олон талаараа давуу талтай бөгөөд бэлтгэн нийлүүлэгч, худалдан авагч хоёрыг холбосон, онлайн орчинд баталгаажсан нэхэмжлэлд үндэслэж түргэн шуурхай санхүүжилт олгодог богино хугацаат санхүүгийн бүтээгдэхүүн юм.

Түүнчлэн ХААН Банкны зүгээс эмэгтэйчүүдийн хөдөлмөр эрхлэлт, эдийн засгийн оролцоог нэмэгдүүлэх асуудлыг чухлаар авч үздэг. 2022 оны байдлаар жижиг дунд бизнесийн салбарын 19,000 эмэгтэй бизнес эрхлэгчид 856,4 тэрбум төгрөгийн бизнесийн зээл олгосон байна. Цаашид ч бид олон улсаас татан төвлөрүүлсэн тодорхой эх үүсвэрүүдийг Бизнес эрхлэгч эмэгтэйчүүдийг дэмжих хөтөлбөрийн хүрээнд уян хатан нөхцөлтэйгөөр олгоно.

ЖДБ эрхлэгчдэд зориулсан банкны бүх төрлийн бүтээгдэхүүн үйлчилгээг зайнаас үзүүлэх ажлыг ойрын ирээдүйд хэрэгжүүлэхээр төлөвлөж байна. ЖДБ-үүдэд зайнаас банкны үйлчилгээ үзүүлснээр харилцагчийн үнэт цагийг хэмнэх, банкны салбар дахь ачаалал буурч ажиллагсад илүү бүтээмжтэй ажиллах нөхцөл бүрдэнэ. Үүн дээр байгууллагын төлбөр тооцоог тодорхой түвшинд цахимжуулах, ЖДБ-ийн зээлийн хэсгийг цахимжуулах ажлууд бий. ■

САЧИН НАИР: Цахим шилжилтийг хурдтай нэвтрүүлж байгаа нь бидний ялгарал

ХААН Банкны
Мэдээлэл,
технологи
хариуцсан дэд
захирал

Намайг Монголд анх ирэхэд ХААН Банкны мэдээлэл технологийн баг 150 орчим хүний бүрэлдэхүүнтэй байсан бол одоо долоон газрын 300 гаруй хүнтэй болж өргөжжээ. Багийн гишүүдийн 80 хувь нь 35-аас доош насныхан бол 50 хувь нь 1-3 жилийн ажлын туршлагатай. Монгол Улсын ирээдүй болсон залуусын төлөөлөл ХААН Банканд хөдөлмөрлөж, суралцаж, ХААН Банкны дижитал шилжилтийг хийж байгаад би бахархдаг.

Би мэдээллийн технологийн чиглэлээр Хонконгод 15 жил, Токиод ес орчим жил ажиллаж байсан. Эдгээр орнуудтай харьцуулахад Монгол Улс хүн амын хувьд цөөн, мэдээллийн технологийн экспортыг үүсгэн эдийн засгаа солонгоруулах бүрэн боломжтой, Монгол шиг улсад технологи дэлхийн зах зээлд тоглох талбарыг олгож байгаа учир боловсон хүчин өндөр эрэлттэй байна. Мэдээллийн технологи нь зөвхөн нэг салбараар хязгаарлагдахгүй, улсын эдийн засагт том нөлөө үзүүлэх боломжтой. Үүнээс үүдэн шинээр төгсөгч чадварлаг залуусыг олон ажил олгогч нар эрэлхийлж байна. Ийм нөхцөлд ХААН Банк өрсөлдөхүйц цалингаар зогсохгүй залуусын чухалчилдаг ажиллах орчин, технологи зэрэг өөр бусад зүйлсийг санал болгож чаддаг байх хэрэгтэй. ХААН Банкны мэдээллийн технологийн багт ажилласнаар гаднын тэргүүлэх компаниудтай хамтран ажиллаж, тэднээс суралцан, хамгийн сүүлд гарсан техник технологитой цаг алдалгүй ажиллах боломжтой болно. Энэ бол ХААН Банкны ялгарал.

ХААН Банк 2025 он гэхэд бүрэн цахим банк болохоор ажиллаж байна. Одоогоор боломжит тодорхой үйлчилгээнүүдээ цахимжуулсан бөгөөд цаашдаа бүх үйлчилгээгээ цахим болгох ажлыг шат дараатай хийж байна. Цахим шилжилтийг зөвхөн үйлчилгээг цахим болгосноор төсөөлөх нь учир дутагдалтай. Үүнээс цааш ч хийх олон ажил бий. ХААН Банк технологийн чиглэлд авч үзэх үндсэн найман чиглэлийг тодорхойлсон. Энэхүү чиглэлийнхээ хүрээнд стратеги тодорхойлж, харилцагчдынхаа хэрэгцээ шаардлагад нийцсэн, хүлээлтээс давсан үйлчилгээ

үзүүлэхийг эрмэлздэг.

Бид харилцагчдадаа хувь хүнд нь тохирсон, шаардлагатай үйлчилгээг зөв цагт нь зөв сувгаар олгохыг хичээн ажилладаг. Энэхүү зорилгын хүрээнд шаардлагатай өгөгдлийг зөв цуглуулснаар сегмент бүрийн “персона” буюу харилцагчийн ерөнхий дүр зураг, шинж чанарыг зөв тодорхойлох боломж бүрдэнэ. Ийнхүү хэнд, ямар бүтээгдэхүүнийг хэрхэн хүргэх ёстойг нарийвчлалтай тодорхойлсноор тухайн хүний нөхцөл байдал, хэрэгцээ, шаардлагад нийцсэн бүтээгдэхүүн үйлчилгээг алхам тутамд нь хүргэж ажиллах юм.

Олон төрлийн үйлчилгээг нэг дороос авах “супер апп”-ийг бид хэдийнэ хөгжүүлээд эхэлсэн. Гар утас, таблетуудад зориулагдсан Khan Bank аппликэйшн “Life-style” буюу амьдралын хэв маяг нэртэй цэс агуулж байгаа. Энэ аппликэйшнээр татвар төлж болдог. Харилцагчид өөрийн санхүүгээ хянаж болох “Миний санхүү” цэс мөн адил бий. Олон үйлчилгээг нэг дороос авах энэхүү жишиг нь харилцагчдын амьдралыг хөнгөвчилж, цаг зав хэмнэхээс гадна цахим худалдаа эрхэлдэг аж ахуйн нэгж, тэр дундаа ЖДБ-үүдэд ч ашиг тустай. Энгийнээр хэлбэл, ХААН Банкны платформ нь хэрэглэгчид, бизнес эрхлэгчид цуглан нэг цогц бүтэц болон ажилласнаар жижиг хэмжээний экосистем болж байна гэсэн үг. Энэ нь банк, харилцагчид болон бизнес эрхлэгч гэх гурван талд ашигтай юм.

Миний итгэлтэйгээр хэлж чадах нэг зүйл бол ХААН Банк харилцагчдынхаа мэдээллийн аюулгүй байдлыг олон улсын зах зээлд нэвтэрсэн хамгийн сүүлийн үеийн шилдэг технологиор хангадаг. Энэ ч утгаараа харилцагчдын мэдээллийн аюулгүй байдлыг ХААН Банк тэргүүн эгнээнд тавьдаг. Цахим орчинд гарч болзошгүй аюул, эрсдэлээс харилцагчдаа хамгаалахын тулд бид олон шатлалтай хамгаалалтыг системдээ суурилуулсан. Ирээдүйд гарч болзошгүй аюулыг урьдчилан таамаглаж, хамгаалалтын системээ тогтмол сайжруулж, шинэчилдэг. ■

Ч.ЧИНБОЛД: Цахим шилжилтийн үр дүнд харилцагч төвтэй бүтээгдэхүүн, үйлчилгээ илүү хөгжинө

ХААН Банкны
Цахим банкны
захирал

Зөвхөн манай банкны хувьд ч биш, салбарын хэмжээнд, цаашлаад дэлхий даяар цахим шилжилт эрчимтэй өрнөж байна. Дижитал болох, энэ чиглэлд хөгжиж буйн давуу тал мэдээж олон. Хамгийн энгийн жишээ гэвэл банкны үйлчилгээг харилцагч амар хялбараар, байгаа газраасаа, хүссэн үедээ авах боломжтой болсон. Бүтээгдэхүүн үйлчилгээ харилцагчдын дэргэд очиж буй учир харилцагч цаг заваа илүү чухал, хэрэгтэй зүйлдээ зарцуулна.

Бид 2025 он гэхэд бүрэн дижитал банк болох стратегийн зорилт тавиад ажиллаж байна. Түрүүн хэлсэнчлэн, харилцагчдад ирэх давуу талаас гадна банкны үйл ажиллагаанд ч олон дэвшилийг авчирна. Өдөр тутмын үйл ажиллагаанд цаг зарцуулахаас илүү харилцагч маань хэн бэ, ямар хэрэгцээ шаардлага тэдэнд байна вэ, юуг хүсэж байна вэ гэдгийг судлаад санхүүгийн зан төлөвт нь тохирсон бүтээгдэхүүн санал болгож эхэлнэ. Тэгэхээр процедурын ажил багасаад хүндээ чиглэсэн, харилцагч төвтэй болох нөхцөл бүрдэх юм. Мэдээж, үүгээр зогсохгүй технологи, нийгмийн чиг хандлагаа дагаад улам хөгжөөд илүү олон боломжийг бүтээгээд л явна.

Манай банкны дижитал стратеги гурван үндсэн зүйлд төвлөрч байна. Нэгдүгээрт, харилцагч төвтэй байх. Харилцагчдад санхүүгийн ямар асуудал, ямар боломж байна вэ гэдгийг олж харах, яг үүнийг хамгийн энгийнээр, ойлгомжтойгоор шийдсэн бүтээгдэхүүнийг санал болгоно гэсэн үг. Хоёрдугаарт, харилцагчдын санхүүгийн зан төлөв нь, хэрэгцээ шаардлага нь ч өөр. Тэгэхээр бид харилцагчийн датанд тулгуурлан хиймэл оюуныг ашиглаад бүтээгдэхүүнээ илүү сайжруулах, шинэ үйлчилгээ санал болгох боломжтой болно.

Гуравдугаарт, дижитал соёлыг төлөвшүүлэх. Цахим шилжилт, өөрчлөлт бол зөвхөн шинэ, дэвшилтэт технологийг ашиглах, шинэ аппликэйшн гаргах асуудал биш. Өргөн утгаараа энэ бол соёл, хэрэглээ, том цогц ойлголт. Тэгэхээр бид энэ шилжилтийг хийхдээ харилцагч, ажилтнууддаа дижитал соёлыг төлөвшүүлэх, өөрөөр

хэлбэл суурь хөрсийг нь тавих ёстой болно.

Дижитал банк болох зорилгыг бид өчигдөр, эсвэл өнгөрсөн жил тавьчихаагүй. Мобайл банкны үйлчилгээг зах зээлд нэвтрүүлж байхад, эсвэл Khanbank аппликэйшн гарч байхад, өөрөөр хэлбэл 10-15 жилийн өмнөөс энэ үйл явц эхэлсэн, цаашид ч үргэлжлээд явна.

Өнгөрсөн хоёр жилийн хугацаанд бид зээлийн бүтээгдэхүүнүүдээ цахим болгох хөгжүүлэлтэд илүү төвлөрч ажиллалаа. Цалингийн зээл, хадгаламж барьцаалсан зээл, хэрэглээний зээл буюу лизинг, хэрэглээний ногоон зээл, ПОС төхөөрөмжийн орлого барьцаалсан зээл, тэтгэврийн зээлийг одоо 100 хувь онлайнгаар авдаг болсон. Эдгээр зээл нь харилцагчид хамгийн их авдаг, эрэлт хэрэгцээ өндөртэй бүтээгдэхүүнүүд бөгөөд харилцагч банканд ирэлгүйгээр байгаа газраасаа, хүссэн үедээ зайнаас, автоматаар шийдвэрлүүлж авах боломжтой.

Цаашид бизнес эрхлэгч харилцагчдадаа зориулсан зээлүүдийг цахимаар шийдэх, автоматжуулах дээр төвлөрч байна. Өөрөөр хэлбэл, харилцагчийнхаа зан төлөвт суурилсан бүтээгдэхүүнүүдийг түлхүү санал болгоно гэсэн үг. Яг тухайн харилцагчид тохирох, хэрэгцээнд нь нийцэх бүтээгдэхүүнийг санал болгодог байх нь манай банкны үндсэн зорилго.

2023 онд бид жижиг бизнесийн зээл, малчны зээл, кредит карт, орон сууцны зээл зэрэг бүтээгдэхүүнээ цахимжуулахаар төлөвлөн ажиллаж байна.

Банк санхүүгийн салбарт дижитал шилжилт хийхэд хамгийн наад зах нь Монгол Улсын хууль, эрх зүйн орчин нөлөөлнө. Ямар нэг асуудлыг илүү хялбараар шийдэх шийдлийг технологийн компаниуд, банк гаргачихлаа гэхэд хууль, дүрэм журам нь уян хатан бус, нээлттэй биш байж болно. Тэгэхээр цахим шийдэл, орчин хоёр нь хөл нийлүүлж чадахгүй тал байна.

Нөгөө талаас дижитал соёлыг төлөвшүүлэхэд гарч ирдэг сорилтууд, цахимжихын хэрээр үүсэж болзошгүй технологийн эрсдэлүүд ч бий. Гэхдээ энэ бол туулах ёстой л сорилтууд, шийдэх асуудлууд. ■

Харилцагч

Г.ЭНХБИЛЭГ: ХААН Банкны зээл олгох боломж, санхүүгийн чадавх өндөр

АПУ ХК-ийн Санхүүэрхэлсэн захирал Г.Энхбилэгтэй ярилцлаа.

-АПУ ХК ХААН Банктай анх хэрхэн хамтын ажиллагаа эхлүүлж байсан бэ?

-Бид анх ХААН Банктай үйлдвэрлэлийн өргөжилтийн томоохон төслөөр 2004 онд хамтран ажилласан. Тус төслийн хүрээнд олон улсын стандартын дагуу аюулгүй байдлыг бүрэн хангасан бүтээн байгуулалтыг ХААН Банктай хамтран хэрэгжүүлж байлаа.

Одоогоор манай компани 84,000 м² бүхий бүрэн автомат агуулахын төсөл дээр ХААН Банктай хамтран ажиллаж байна. Энэ төсөл нь бизнесийн үйл ажиллагааг хөнгөвчлөх, бүтээмжийг дээшлүүлэхэд чухал нөлөөтэй. Мөн ХААН Банк

манай компанийн ажилтнуудад хөнгөлөлттэй нөхцөл бүхий банкны бүтээгдэхүүнийг санал болгодог. Энэ нь байгууллагын чухал үнэт зүйл болох хүний нөөц, ажилтнуудад дэмжлэг болдог.

Хамтран ажилласан 20 орчим жилийн хугацаанд ХААН Банк болон АПУ компани Монголын томоохон татвар төлөгч, бүтээгдэхүүнээ экспортолдог, олон улсын санхүүгийн байгууллагуудтай хамтран ажилладаг салбартаа тэргүүлэгчид болж хөгжжээ.

-ХААН Банк корпорайт харилцагчдадаа ямар үнэ цэн өгдөг вэ?

-ХААН Банк корпорайт түвшинд маш сайн ажилладаг. Мөн жижиг, дунд бизнес эрхлэгчид гээд бүх түвшний харилцагчидтайгаа өргөн цар хүрээтэй

хамтран ажиллаж чаддаг гэдгийг онцолж хэлмээр байна.

АПУ компани шингэн хүнсний зах зээлд томоохон байр суурь эзэлдэг бөгөөд хот, хөдөө орон нутгийн 10 мянга гаруй харилцагчдад бараа бүтээгдэхүүнээ түгээдэг. Үйлдвэрээс харилцагч, хэрэглэгч гээд олон шат дамжлагын дунд орлого, зарлагын гүйлгээний ихэнх хэсэг ХААН Банкаар дамжин хийгддэг. Манай компанийн өдөр тутмын мөнгөний эргэлтийн үйл явцад ХААН Банкны үүрэг оролцоо маш их бий.

-Тэвдэж явахад тэвнээр тусал гэдэг үг байдаг. Цар тахалтай эдийн засгийн хүнд үед ХААН Банк ямар боломж олгож байсан бэ?

-Нэн тэргүүнд хэлэхэд ХААН Банкны зээл олгох боломж, санхүүгийн чадавх өндөр. Тэр утгаараа манай компанид шаардлагатай санхүүгийн хэрэгцээг үргэлж хангаж чаддаг. Манай компани сүүлийн 2-3 жилд дотоод үйл ажиллагаандаа анхаарч ажилласан. 2021 оноос Азид томоохонд тооцогдох хоёр дахь бүрэн автомат агуулахын төслөө хэрэгжүүлж эхэлсэн. Энэхүү төслийг ХААН Банк дэмжин ажиллаж байна. Энэ амаргүй цаг үед ч манай компанид, бидний бизнесийн амжилтад итгэж, хэрэгжүүлэх гэж буй төслийг маань үнэлж байгаа нь маш том үнэ цэн юм.

-Цаашид ХААН Банктай хамтран ажиллахаар төлөвлөж байгаа шинэ төсөл хөтөлбөр бий юу?

-Манай компанийн хувьд дижитал шилжилт, ERP систем нэвтрүүлэх, дотоод үйл явцыг сайжруулах, харилцагчидтайгаа хамтран ажиллахад ХААН Банкны шинэчлэлт, дижитал өсөлт биднийг илүү ойртуулж, цаг хэмнэж байна.

Хөдөө аж ахуйн салбарын кластер үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэхийн тулд ХААН Банктай хамтран, нэмүү өртгийн сүлжээ бий болгох томоохон төслийг гурав дахь жилдээ амжилттай хэрэгжүүлж байна.

АПУ компани дистрибьюшний чадамжаа сайжруулахад чиглэсэн баруун, зүүн, хойд гээд бүсчилсэн бүрэн автомат агуулах барьж байгаа. Үүнээс баруун бүсийн автомат агуулах барих төсөлд ХААН Банк урт хугацаат санхүүжилт бидэнд санал болгосон. Энэ мэт олон төсөл дээр банктай хамтран ажиллаж байна. Энэ завшааныг ашиглан ХААН Банкны хамт олонд баярлаж талархсанаа илэрхийлэхийн сацуу цаашдын үйлсэд нь өндрөөс өндөр амжилтыг АПУ компанийн зүгээс хүргэж байна. ■

Манай компанийн өдөр тутмын мөнгөний эргэлтийн үйл явцад ХААН Банкны үүрэг оролцоо маш их бий

Р.МЯГМАР: Интернэт банк бол бизнес эрхлэгчдэд зайлшгүй байх ёстой үйлчилгээ

“MHC Corp” ХХК-ийн менежер Р.Мягмартай ярилцлаа.

-Танд энэ өдрийн мэнд хүргэе. Та ХААН Банкны харилцагч болоод хэдэн жил болж байна вэ?

-Анх 2006 онд Жуковын музейн хажуу талд байрладаг салбарт данс нээлгэснээр ХААН Банкны харилцагч болж байлаа.

-Эдгээр жилүүдэд ХААН Банк танд болон таны бизнест ямар үнэ цэн өгсөн гэж боддог вэ?

-Одоог хүртэл буюу 16 жилийн турш тус банктай нягт хамтран ажиллаж байна. Машины бизнес эрхэлдгийн хувьд Япон руу иений шилжүүлэг хийхэд бусад банкнаас хурдан шилжиж ордог нь илүү давуу талтай байдаг гэдгийг хэлэх нь зүйтэй байх. Өглөө 11 цагаас өмнө мөнгөн шилжүүлэг хийхэд тэр өдөртөө харилцагчийн маань данс руу орчихдог юм. Энэ нь ХААН Банк Япон талын банктай хамтын ажиллагаа маш сайн байдгийн илрэл юм болов уу.

Мөн автомашин импортлогч нартай лизингийн бэлтгэн нийлүүлэх гэрээ хийдэг нь бидний бизнест буюу машины борлуулалтад ихээхэн дэмжлэг болж өгдөг. Өөрөөр хэлбэл, ХААН Банкны лизингийн үйлчилгээ нь ялангуяа жижиг дунд бизнес эрхлэгч нарт илүүтэй хүрдэг, тэдэнд ач тусаа илүү их өгдөг гэж бодож байна.

-Сүүлийн жилүүдэд ХААН Банк цахим шинэчлэлийг амжилттай хийж байна. Тус банкны интернэт болон мобайл банкны үйлчилгээний давуу болон сул талын талаар та ямар бодолтой байна вэ?

-ХААН Банкны мобайл болон интернэт банкны үйлчилгээ нь нийт монголчуудын байнгын хэрэглээ болсныг бүх хүн мэдэж байгаа байх. Тэр дундаа бизнес эрхлэгч нарт зайлшгүй байх ёстой үйлчилгээ болж хувирсан. Яагаад гэвэл ихэнх хүн төлбөрөө ХААН Банкны дансаар хийхийг хүсдэг, асуудаг болсон. ХААН-ны дансгүй хүн бараг байхгүй байх.

Би хувьдаа тус банкны интернэт банкны үйлчилгээг олон жил хэрэглэж байна. Хамгийн сүүлд хэзээ банкны салбар орсноо ч мартчихаж. Ер нь гадаад гуйвуулга, гаалийн төлбөр гээд бүгдийг нь интернэт банкаар хийж байгаа. Гэхдээ зарим тохиолдолд гүйлгээний лимит хэтэрсний улмаас дараа өдрийг хүлээх хэрэг гарах нь бий.

-ХААН Банк удахгүй хувьцаагаа олон нийтэд нээлттэй арилжаална. Та тус банкны хувьцааг худалдаж авах уу? Хэрэв авах бол ямар шалтгаанаар худалдаж авъя гэж бодож байна вэ?

-ХААН Банкны хувьцааг мэдээж сонирхож байгаа. Маш олон харилцагчтай, Монгол Улсад байр сууриа олсон банкны нэг гэж бодож байгаа учраас хувьцааг нь сонирхоно. Мөн орлого, ашгийн хэмжээ нь ч өндөр байдаг болов уу. Тэр хэмжээгээрээ хувьцаа нь өсөлттэй байна гэж бодож байгаа.

-Тус банкийг цаашид ямар үйлчилгээ шинээр гаргаасай гэж хүсдэг вэ?

-Цаашдаа харилцагчдын эрэлт, хүлээлтэд хүрсэн шинэ зээлийн үйлчилгээ гаргах, эсвэл зээлийн хүсэлтээ интернэт банкаараа авдаг болчихвол зүгээр санагддаг.

-ХААН Банкнаас зээлийн ямар нэг үйлчилгээ авч байсан уу? Ер нь үйлчилгээний чанар, хурд нь ямар санагддаг вэ?

-Зээлийн үйлчилгээ авч байсан. Гадаад худалдааны аккредитив гаргуулсан, мөн эргэлтийн хөрөнгө нэмэгдүүлэх зээл авч байсан.

Зарим салбар дээрээ ирсэн зээлийн хүсэлтийн тооноос хамаараад удах тохиолдол байдаг. Тийм болохоор зээлийн эдийн засагчдын ачааллыг багасгах, зохицуулах нь зүгээр юм шиг санагддаг. ■

Монгол Улсад байр сууриа олсон банкны нэг гэж бодож байгаа учраас хувьцааг нь сонирхоно

Д.ЛХАГВАЖАВ: ЖДҮ эрхлэгчдэд хурдан шуурхай, уян хатан нөхцөлтэй зээл чухал

"Янмал" ХХК-ийн Ерөнхий захирал Д.Лхагважавтай ХААН Банкны зээлийн зарим бүтээгдэхүүний талаар ярилцлаа.

-Бизнесийн гол зарчмыг та юу гэж үздэг вэ? Хамтран ажиллагч байгууллагууддаа та ямар шаардлага тавьдаг вэ?

-Бизнесийн гол зарчим бол мэдээж санхүүгийн зөв урсгал. Түүхий эд худалдан авахаас эхлэн бараа бүтээгдэхүүн болж, борлуулдагд буюу буцаж ирэх урсгал зөв зохистой байх нь чухал юм. Бизнесийн эл зарчим доголдож байгаа үед туслаж хамтран ажиллаж байгаа газар нь банк болон бусад санхүүгийн байгууллагууд байдаг.

Ирээдүйн ашиг орлогоо зөв тодорхойлж түүнийгээ барьцаалан бүтээн байгуулалтыг цаг алдалгүй хийж, ингэснээр үйл ажиллагаагаа тасралтгүй тэлж, хурдацтай хөгжих боломжтой. Хамтран ажиллагч байгууллагуудын хувьд харилцан ашигтай, шударга тэгш хандах зарчмыг баримталдаг.

-ХААН Банктай танай компани хэрхэн хамтран ажиллаж байна вэ? Тус банкны тогтвортой хөгжлийн зорилт танай байгууллагын зорилттой хэрхэн уялдаж байна вэ?

-Манай компани Азийн хөгжлийн банк, ЛСА болон ноос ноолуурын салбарын олон байгууллагатай хамтран ажилладаг.

ХААН Банкны хувьд бид урт удаан хугацаанд тогтвортой хамтын ажиллагаа хөгжүүлж байна. Жижиг дунд үйлдвэрүүдэд зах зээлийн нөхцөл байдлаас шалтгаалан зээлийн хангалттай барьцаа бүрдүүлэх боломжгүй үе тохиолддог. Харин ХААН Банк манай үйлдвэрлэлийн онцлог, зах зээлийн нөхцөл байдлыг харгалзан үзэж хэрэгцээтэй мөнгийг шуурхай шийдэж өгөх тал дээр уян хатан хандаж, дэмжин ажилладаг талархдаг.

Мөн бизнес эрхлэгчид байгаль орчинд ээлтэй үйл ажиллагаа явуулах, тоног төхөөрөмж, бизнесийн хэрэглээгээ олон улсын стандартад нийцүүлэн эко болгон шинэчлэхээр шийдсэн бол хамгийн таатай нөхцөл бүхий ХААН Банкны бизнесийн ногоон зээлд хамрагдах боломжтой болсныг дурдах нь зүйтэй.

-Жижиг дунд бизнес эрхлэгчдэд ямар дэмжлэг хамгийн чухал байдаг вэ?

-Маш энгийнээр хэлэхэд гаднаас хувцсаа авч өмсөхийн оронд Монголд хийсэн хувцсаа өмсөх, импортын бараа бүтээгдэхүүн хэрэглэхийн оронд өөрсдөө үйлдвэрлэж хэрэгцээгээ хангах нь нэн чухал асуудал. Иймээс ЖДҮ эрхлэгчдэд маш оновчтой бодлогын дэмжлэг хэрэгтэй. Зээлийн тухайд хурдан шуурхай, уян хатан нөхцөлтэй байх ёстой. Тухайлбал, ноос худалдан авах зорилгоор зээл хүсэхэд цаг алдаж олговол үр дүнгүй. Цаг хугацааны хувьд шуурхай, тухайн үйлдвэрлэлийн онцлогт тохируулж олгосон зээл маш том дэмжлэг болдог.

ХААН Банкны хувьд онлайн баруун, бүтээгдэхүүн, үйлчилгээ борлуулах И-Коммерс үйлчилгээг санал болгож, олон улсын онлайн худалдааны нууцлал, аюулгүй байдлыг хангасан Verified by Visa технологийг ашиглаж байна.

Энэ мэт жижиг дунд үйлдвэрлэл болон байгаль орчныг хамгаалах чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулдаг аж ахуйн нэгжийн эргэлтийн хөрөнгө, тоног төхөөрөмж болон үйл ажиллагаатай холбоотой барилга байгууламжийн өргөтгөлийн санхүүжилтийг хангах гэх мэт илүү тодорхой зорилготой зээлийн бүтээгдэхүүнүүдийг санал болгох санхүүгийн байгууллагууд хөгжиж байгаа нь сайшаалтай. ■

Байгаль орчинд ээлтэй үйл ажиллагаа явуулах, тоног төхөөрөмж, бизнесийн хэрэглээгээ эко болгон шинэчлэхээр шийдсэн бол хамгийн таатай нөхцөл бүхий ногоон зээлд хамрагдах боломжтой

ХААН БАНК

МОНГОЛ УЛСЫН ШИЛДЭГ БАНК

2003, 2005, 2006, 2007,
2008, 2010, 2015, 2020

2017, 2018, 2019,
2020, 2021

2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2012,
2014, 2016, 2018, 2019, 2020, 2021

Нийгмийн хариуцлага

Тогтвортой хөгжил, нийгмийн хариуцлагаар манлайлагч

ХААН Банк 2011 онд Байгаль орчин, нийгмийн талаар баримтлах бодлогыг баталж, үүнийгээ тасралтгүй сайжруулан зээл олгох явцад байгаль орчин, нийгмийн эрсдэлийн үнэлгээг системтэйгээр хийж ирсэн бол 2020 онд арилжааны банкууд дундаас анх удаа НҮБ-ын Тогтвортой хөгжлийн 17 зорилго, НҮБ-ын Даян дэлхийн гэрээний 10 зарчим, ТоС (Тогтвортой санхүүжилт) хөтөлбөрийн найман зарчим дээр үндэслэсэн “Тогтвортой хөгжлийн бодлого” баримт бичгийг батлан хэрэгжүүлж эхэлсэн.

ХААН Банкны Тогтвортой хөгжлийн бодлого нь Тогтвортой санхүүжилт, Тогтвортой үйл ажиллагаа, Тогтвортой нийгмийн хөрөнгө оруулалт, Тогтвортой хамтын ажиллагаа ба тайлагнал гэсэн дөрвөн гол чиглэлийг хамардаг.

Тогтвортой санхүүжилт

Тогтвортой санхүүжилтийн хүрээнд ХААН Банк байгаль орчин, нийгэмд ээлтэй бизнесийг дэмжих, ногоон тодотголтой бүтээгдэхүүн, үйлчилгээг харилцагчдадаа санал болгох замаар тэдний хариуцлагатай үйл ажиллагаа, хэрэглээний тухай мэдлэг ойлголтыг нэмэгдүүлэхэд анхаарч ажиллаж байна. 2022 онд нийт 200 зээлдэгчийн 629.2 тэрбум төгрөгийн зээлийн хүсэлтэд “Байгаль орчин, нийгмийн эрсдэлийн үнэлгээ” хийжээ.

2022 оны төгсгөлөөр ХААН Банкны нийт ногоон зээлийн багц 104,9 тэрбум төгрөг байгаа бөгөөд зах зээл эзлэлт 33 хувьтай байна. Үүнээс гадна бид олон улсын санхүүгийн байгууллагаас тогтвортой хөгжлийн зорилгуудыг дэмжих зориулалт бүхий нөхцөл сайтай эх үүсвэр татаж, дотоодын бизнес, иргэдийн эко хэрэглээ, ногоон бизнесийг дэмжих зээлд зориулан олгож байна.

Тогтвортой үйл ажиллагаа

ХААН Банк тогтвортой хөгжлийн зорилгуудыг зөвхөн санхүүгийн бүтээгдэхүүн үйлчилгээндээ шингээгээд зогсохгүй өдөр тутмын үйл ажиллагаандаа дагаж мөрдөн, бодлогын хэмжээнд анхаарч ажилладаг. Энэ чиглэлд Тогтвортой үйл ажиллагааны хүрээнд олон ажлыг хэрэгжүүлж буйн нэг нь ХААН Банкны дундын оффис (Shared office) концепт юм. ХААН Банк нь ажилтнуудынхаа ажил амьдралын тэнцвэрийг хангах, хөдөлмөрийн харилцааны шинэ чиг хандлагыг цаг үетэйгээ уялдуулан нэвтрүүлэх зорилгоор ХААН Банкны ажилтны ажлын уян хатан зохицуулалтын тухай журам батлан ажилтнууддаа уян хатан байдлаар буюу зайнаас, гэрээс, холимог нөхцөлөөр ажиллах боломжийг бүрдүүлэн ХААН Банк цамхгийн 12-20 хүртэлх давхруудыг дундын оффис (Shared office) хэлбэрээр ашиглаж эхлээд байна. Тухайн зохицуулалт нь ажилтанд болоод байгаль орчин, нийгэмд тодорхой эерэг үр дүн авч ирэх давуу талтай юм.

Үүнээс дурдвал:

- Ажилтнууд ажилдаа ирж, очих цагийг гэр бүлдээ зарцуулах
- Ажлын бүтээмж сайжрах
- Ажилтнууд ажилдаа ирж очихдоо унадаг тээврийн хэрэгслээс ялгаруулах нүүрсхүчлийн хийн ялгарлыг бууруулах, бензин түлшний зардлыг бууруулах
- Хотын түгжрэлийг тодорхой хэмжээнд багасгах зэрэг олон давуу талууд байна. ▶

► Тогтвортой нийгмийн хөрөнгө оруулалт

Олон улсад компанийн нийгмийн хариуцлагын стратегиуд нь өрсөлдөх чадварын суурь болж хөгжсөөр байна. Бизнес эрхлэгчдийн хувьд өнөөдрийн ашгаас илүүтэй урт хугацаанд тогтвортой ашиг олох, харилцагч байгууллагуудтай тогтоосон харилцаагаа хадгалж үлдэх, түншлэлийн холбоогоо бэхжүүлэх өөр нэг хэлбэр бол нийгмийн хариуцлагатай үйл хэрэг мөнөөсөө мөн билээ. ХААН Банкны хувьд нийгмийн хариуцлагыг Тогтвортой хөгжлийн бодлогодоо Тогтвортой нийгмийн хөрөнгө оруулалт гэж томъёолон түүнд хамаарах үйл хэргийг ХААН Банк сангаараа дамжуулан хэрэгжүүлдэг. 2007 онд байгуулагдсан ХААН Банк сан өнөөдрийн байдлаар хүмүүсийн амьдралыг бодитой өөрчилж, нийгмийн сайн сайханд хувь нэмрээ оруулах эрхэм зорилгын дор 500 гаруй төсөл, хөтөлбөрийг 9.4 тэрбум гаруй төгрөгөөр санхүүжүүлжээ. ХААН Банк сангийн үйл ажиллагааны тэргүүлэх чиглэлд хийсэн ажлуудыг дурдахад:

Эрүүл мэнд

Нийгмийн хариуцлагын хүрээнд ХААН Банкны зориглон хэрэгжүүлж буй нэгэн томоохон

хөтөлбөр бол монголчуудын сайн мэдэх “Хавдрын эсрэг үндэсний аян” юм. Энэ аяны хүрээнд хавдраас урьдчилан сэргийлэх зорилготой үнэ төлбөргүй үзлэг оношилгоонд хот, хөдөөгийн 13,500 гаруй иргэн хамрагдсан нь хорт хавдрын өвчлөл, нас баралтаар Монгол Улс дэлхийд тэргүүлэх хэмжээнд хүрч, үндэсний хэмжээний асуудал болоод буй хавдрын өвчлөлийг бууруулахад оруулсан бодитой хувь нэмэр юм.

ХААН Банк сан энэхүү аянд нийт 1.2 тэрбум төгрөг зарцуулсан нь эрүүл мэндийн салбарт хувийн хэвшилээс оруулсан томоохон хөрөнгө оруулалт болсны дээр мэргэжлийн байгууллага, хувийн хэвшлийн сайн түншлэлээр нийгмийн

► хариуцлагаа ухамсарлан, нийгэмд бодитой өөрчлөлт авчирсан сайн жишээ болж буй.

“Хавдрын эсрэг үндэсний аян”-аар эмнэлгийн тусламж үйлчилгээг алслагдсан бүс нутгийн иргэдэд ойртуулах, хавдар хэмээх аюулт өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх зан үйлийг хэвшүүлэх, иргэдийн эрүүл мэндийн боловсролыг дээшлүүлэхээс гадна орон нутгийн эмч мэргэжилтнүүдийг чадавхжуулах сургалт зохион байгуулах зэрэг олон ажлыг уламжлал болгон зохион байгуулдаг юм.

Эрүүл мэндийн салбарт ХААН Банкны хэрэгжүүлж буй дараагийн том төсөл нь хүн амын дундах нас баралтын тэргүүлэх шалтгаан болсон зүрх судасны өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх зорилготой “Цусны даралт ихсэлтийн эсрэг аян” бөгөөд 2018 оноос эхлэн цусны даралт ихсэх өвчний үзүүлэлтээр өндөр аймгуудыг сонгон хэрэгжүүлж буй.

Өнгөрсөн таван жилийн хугацаанд аяны хүрээнд 12 аймгийн нийт 24 мянга гаруй иргэн үзлэг оношилгоонд хамрагджээ. 2022 онд л гэхэд Өмнөговь, Дорноговь, Орхон, Сэлэнгэ аймгийн нийт 7777 иргэнд үзлэг оношилгоо хийж, 240 эмч мэргэжилтнийг чадавхжуулах сургалтад хамруулаад байна. Энэ аян сүүлийн жилүүдэд эрс нэмэгдэж буй цусны даралт ихсэх өвчинтэй

тэмцэхэд томоохон хувь нэмэр оруулна гэдэгт ХААН Банкныхан итгэлтэй байгаа.

Боловсрол

“ХААН Банкны нэрэмжит шинэ оюутны тэтгэлэгт хөтөлбөр”-өөр дамжуулан 2021-2022 оны хичээлийн жилд төгсөх ангийн 60 шилдэг сурагчийг шалгаруулан сургалтын төлбөрийн дэмжлэг үзүүлжээ.

Тус тэтгэлэгт хөтөлбөрт нийтдээ 2000 гаруй оюутан хамрагдсан бөгөөд ХААН Банк сүүлийн 15 жилийн хугацаанд боловсролын салбарт нийлбэр дүнгээр хоёр тэрбум гаруй төгрөгийн хөрөнгө оруулалт хийжээ. Мөн ХААН Банк сан хойч үеийн боловсролд чиглэсэн арга хэмжээгээ “Өсвөр насны хөвгүүдийн сэтгэл зүйн боловсролыг дэмжих төсөл”-өөр үргэлжлүүлж байна.

Энэ бол эх орны ирээдүйн хөгжлийн эзэд, Монгол орны хөгжлийн нүүр царайг тодорхойлох хүүхэд залуустаа зориулан Монголын нэгэн томоохон аж ахуйн нэгжийн зүгээс оруулж буй жинтэй хувь нэмрийн зарим жишээ билээ.

ХААН Банк зөвхөн 2022 онд гэхэд орон нутгийн хөгжил, хүүхэд залуучуудыг дэмжих нийт 16 төсөл, хөтөлбөрийг амжилттай хэрэгжүүлжээ. Тухайлбал, 21 аймаг болон нийслэлийн долоон

“3х3” сагсан
бөмбөгийн
талбай, 2021 он

► дүүрэгт нийт 33 байршилд 3х3 сагсан бөмбөгийн жишиг талбай байгуулан хүлээлгэн өгсөн нь хүүхэд залууст чөлөөт цагаа зөв боловсон өнгөрүүлэх, уг шинэ спортын хөгжлийг дэмжих, орчны тохижилтыг сайжруулах зэрэг олон сайн нөлөөтэй ажил болсон юм.

"Амжилттай суралцахад хувь хүний төлөвшил, тууштай чанар нэн чухал. Үүн дээр бүхий л бизнес, төрийн болон төрийн бус үйлчилгээний суурь болох харилцааны чадварыг төлөвшүүлэх нь боловсролтой хүний бас нэг үүрэг" гэдгийг АШУУИС-ийн оюутан Б.Мөнхжавхлан ХААН Банк сангаас шинэ оюутнуудад зориулан хэрэгжүүлдэг "RISE" хөтөлбөрт хамрагдсанаар ойлгожээ.

Архангай аймгийн Өлзийт сумын охин Б.Мөнхжавхлан одоо тус сангийн хамт олонтой нэгдэж, сайн үйлсийн арга хэмжээнд гар бие оролцон хувь хүний хөгжлийн болоод соёл урлагийн арга хэмжээ, мэдээлэл туршлага солилцох уулзалт, зөвлөгөөнийг хамтран хэрэгжүүлж бас суралцаж байна.

Жил бүр түүн шиг 800-1000 орон нутгийн оюутан ХААН Банк сангийн "RISE" хөтөлбөрт хамрагдаж нэн шаардлагатай ур чадварыг эзэмшиж, нийгэмд оролцоотой, шинэ үеийн мэргэжилтнүүд болохоор суралцдаг юм.

Нийгэм

Мэргэжил болон ажлын байрны онцлогоос шалтгаалан хэл сурах, мэргэжил дээшлүүлэх

хувь хүний хөгжилдөө анхаарах боломж хомс эмэгтэйчүүдийг хөгжүүлэхээр "Эмэгтэйчүүдийг дэмжих хөгжлийн хөтөлбөр"-ийг ХААН Банк эхлүүлсэн.

Тус хөтөлбөрт хот хөдөөгөөс нийт 400 гаруй эмэгтэй оролцох хүсэлтээ ирүүлснээс хоёр шатны сонгон шалгаруулалтын дүнд 120 оролцогч шалгарч, өөрсдийн сонгосон сургалтуудад хамрагдаж эхэлжээ.

Хөтөлбөрийн хүрээнд тэд хувь хүний хөгжил, англи хэл, санхүүгийн боловсрол болон сэтгэлзүйн сургалтаас сонгон суралцсан бөгөөд идэвх оролцоо, сурлагын үзүүлэлтээрээ манлайлсан 40 оролцогч дотоодын их, дээд сургуулийн мэргэшүүлэх хөтөлбөрт хамрагдан сургалтын төлбөрийн 90 хувийн тэтгэлэг хүртэхээр болсон билээ.

"Эмэгтэйчүүдийн хөгжлийг дэмжих хөтөлбөр" нь үүрийн гэгээнээс үдшийн бүрий хүртэл өөрийгөө хойш тавин ард иргэдийн эрүүл энхийн манаанд зогсож буй эмч, сувилагч нарт зориулсан, тэдний хөдөлмөр, зүтгэлийг үнэлэх, мэдлэг, хөгжилд хөрөнгө оруулах нэн чухал санаачилга юм.

Байгаль орчин

Амьдран буй дэлхийнхээ байгаль экологийг хамгаалж, ирээдүйдээ цэвэр агаар, эрүүл амьдрах орчныг үлдэхэд хувь нэмрээ оруулахаар ХААН Банк 2007 оноос эхлэн "ХААН Банкны ой" мод тарих хөтөлбөр хэрэгжүүлсээр ирсэн билээ. ►

ХААН Банкны нэрэмжит шинэ оюутны хөтөлбөрт хамрагдсан оюутнууд. 2021 он

Б.МӨНХЖАВХЛАН
АШУУИС-ийн дөрөвдүгээр дамжааны оюутан

**ХААН Банкны
ой байгуулах
ажил, 2022 он**

Өнөөдрийн байдлаар тус банк нийт 24 мянган мод тарьж ургуулснаас гадна Сэлбэ голын эх, Их баяны ам орчмыг ойжуулах ажлыг эхлүүлжээ. Агаарын бохирдлыг бууруулахад чухал нөлөө үзүүлдэг шинэс модыг энэ бүсэд тарих бөгөөд ойн экосистемийн тэнцвэрт байдлыг хадгалах, Сэлбэ голын эхийн ундаргыг сэргээх, улмаар Сэлбэ голын Туул голд цутгах урсацыг нэмэгдүүлэх ач холбогдолтойг харгалзан үзсэний үндсэн дээр энд мод тарихаар сонгосон ба одоогоор нийт 14 га талбайд мод тариад байна.

Тогтвортой хамтын ажиллагаа, тайлагнал

ХААН Банк тогтвортой хөгжлийн чиглэлд хийж буй ажлаа олон нийтэд ил тод тайлагнах зорилгоор 2018 оноос эхлэн жил бүр “Тогтвортой хөгжлийн тайлан”-г бэлтгэн хүргэж эхэлсэн бөгөөд ХААН Банкны “Тогтвортой хөгжлийн бодлого”-ын үндсэн дөрвөн чиглэлийн хүрээнд хийгдсэн ажлуудын тухай мэдээллийг олон нийтэд тогтмол хүргэсээр байна.

ХААН Банк тогтвортой хөгжил, нийгмийн хариуцлагын санал санаачилгын хүрээнд байгаль орчин, нийгэм, засаглалын чиглэлд бодитой үр дүн гарган ажиллаж буйг үнэлэн олон улсын болоод дотоодын олон нэр хүндтэй шагналуудыг хүртжээ. Эдгээрээс дурдвал,

- 2019 онд “The Asia Corporate Excellence & Sustainability Awards”-аас “Компанийн нийгмийн хариуцлагыг хэрэгжүүлэгч Азийн шилдэг байгууллага”,
- 2019 онд Монголын Тогтвортой санхүүжилтийн холбооны “Шилдэг байгаль орчин, нийгмийн удирдлагын системтэй банк” болон “Манлай банк”,
- 2021 онд Монголын Тогтвортой санхүүжилтийн холбооны “Шилдэг ToC оффис”,
- 2022 онд Монголын Тогтвортой санхүүжилтийн холбооны “Шилдэг ToC байгууллага”-аар 2 дахь жилдээ,
- 2022 онд Монголын үндэсний худалдаа аж үйлдвэрийн танхимын “Компанийн нийгмийн хариуцлагыг хэрэгжүүлэгч оны онцлох аж ахуйн нэгж”-ээр 12 дахь жилдээ,
- 2022 онд Монгол дахь Америкийн худалдааны танхимын “Компанийн нийгмийн хариуцлага, тогтвортой хөгжилд манлайлагч байгууллага”-аар тус тус шалгарчээ.

Хүмүүсийн амьдралыг бодитойгоор өөрчилж, нийгмийн сайн сайханд хувь нэмрээ оруулах зорилгын дор ХААН Банкны хамт олны Тогтвортой хөгжлийн зорилго, нийгмийн хариуцлагын хүрээнд хийж хэрэгжүүлж буй ажлуудаа улам төгөлдөржүүлсээр байна. ■

АЯ ТУХ, АМАР АМГАЛАН

Гэр бүлийн ногоон зээл

QR кодыг уншуулаад
хүссэн бараагаа хормын
дотор аваарай.

Шинэчлэл

Хүчирхэг банкны салбар - эдийн засгийн өсөлтийн тулгуур

Монгол Улсын санхүүгийн системийн бараг 90 хувийг бүрдүүлж буй банкны салбар нэн шинэ түүхээ 32 жилийн өмнөөс бичиж эхэлсэн. Банкны салбар нь санхүүгийн зуучлалын үүргийг гүйцэтгэж нийт иргэд, аж ахуйн нэгжүүдийн хуримтлалыг төвлөрүүлж эргээд нийгмийн хэрэгцээт салбарыг санхүүжүүлж, эдийн засгийн өсөлтийг хангадаг асар чухал үүрэгтэй. Тус салбар энэ үүргээ сүүлийн жилүүдэд алдаа оноотой гүйцэтгэсээр ирсэн ч алдах бүрдээ улам хүчирхэгжин эргэж боссоор ирснийг түүхийн шаргал хуудсууд харуулдаг.

Тус салбар алдах бүрдээ улам хүчирхэгжин эргэж боссоор ирснийг түүхийн шаргал хуудсууд харуулдаг

Шалгарал

1991 онд Банкны тухай хууль батлагдаж, тус хуульд БНМАУ дахь банкны тогтолцоо нь Төвбанк,

арилжааны банкнаас бүрдэнэ хэмээн зааснаар банкны хоёр шатлалт тогтолцоо Монгол Улсад үүссэн юм. 1994 оны байдлаар арилжааны 15 банк ажиллаж байсны дотор Засгийн газрын банк нэг, хувийн хэвшлийн банк хоёр, Монгол-Оросын хамтарсан банк нэг, төрийн өмч оролцсон, хувь нийлүүлсэн 11 арилжааны банк ажиллаж байжээ.

Гэвч 1994 оноос хуримтлагдсан хүндрэлүүд ил болж, банкны салбарын анхны хямрал эхлэв. Энэ үеэр хэд хэдэн банканд бүтцийн өөрчлөлт хийж, зарим банкиг татан буулгах, зөвшөөрлийг хүчингүй болгох арга хэмжээ авлаа. Үүний дараа буюу 1997-2000 оны хооронд ОУВС-гийн Бүтцийн өөрчлөлтийг эрчимжүүлэх хөтөлбөрийн хоёр дахь шатыг хэрэгжүүлснээр банкны салбар эрүүлжих алхам хийгдсэн гэж үздэг.

Эдийн засгийн шилжилтийн дараах үед буюу 2001-2008 онд алт, зэсийн үнэ өсөж, төрийн бодлогын тогтвортой байдал хадгалагдаж, банкны салбарын ►

► үйл ажиллагаа сайжирч, худалдаа, үйлчилгээний болон боловсруулах салбарууд сэргэлтээ. Гэвч 2008-2009 онд олон улсад эдийн засгийн уналт болж, бизнес эрхлэгчдийн борлуулалт удааширч, төгрөгийн гадаад валюттай харьцах ханш суларсан зэргээс зээлийн эрсдэл өсөж, чанаргүй зээл нэмэгдсэнээр банкны салбар алдагдалтай ажиллахад хүрч байлаа. 2009-2015 онуудад банкуудын дампуурал, бүтцийн өөрчлөлтийн хоёр дахь давлагаа үргэлжилсэн гэж болно. Энэ хугацаанд хоёр ч банк дампуурав.

Үүний дараа улс төр, эдийн засгийн ээлжит мөчлөг Монгол Улсад тохиож, эдийн засаг ихээхэн хүндэрсэн үед буюу 2017 онд ОУВС-гийн Өргөтгөсөн санхүүжилтийн хөтөлбөр (ӨСХ)-т хамрагдаж, хөтөлбөрийн хүрээнд банк, санхүүгийн салбартаа “оношилгоо, эмчилгээ” хийлгүүлсэн.

Ийнхүү сүүлийн 32 жилийн хугацаанд банкны салбарт үргэлжилсэн бодлогын зохицуулалт, арга хэмжээнүүдийн үр дүнд өнөөдөр арилжааны 12 банк ажиллаж байна.

Шинэчлэл

Манай улсыг дайраад өнгөрсөн санхүүгийн хямралын дараах эдийн засаг сэргэсэн таатай цаг үеийг ашиглан эдийн засгийн реформ, тогтолцоог бүрдүүлэх нь цаашид урт хугацаанд саадгүй, тогтвортой өсөх бололцоог бий болгох учиртай байлаа.

Хэдийгээр ӨСХ-ийн хүрээнд, арилжааны банкуудад активын чанарын үнэлгээ (AQR) хийж, банкны эрсдэл даах чадварыг тодорхойлсон боловч санхүүгийн тогтвортой байдлын хүрээнд дэвшүүлсэн зорилтууд бүрэн биелэлгүй хөтөлбөр дуусчээ. Тиймээс хөтөлбөрийн хүрээнд эхлүүлсэн банкны салбарын шинэтгэлийг Монголбанк цаашид үргэлжлүүлж, банкуудын өөрийн хөрөнгийг нэмэгдүүлэн, эрсдэл даах чадварыг сайжруулах ажлуудыг хийж эхэлсэн.

Энэ хөтөлбөрийн хүрээнд Монголбанкны санаачилгаар ОУВС-гийн техник туслалцааны дэмжлэгтэйгээр банкны системд томоохон эерэг шинэчлэлүүд хийгдсэн. Тухайлбал, ОУВС-гаас хөгжиж буй орнуудыг зохистой харьцааны журамдаа Базел 2, 3-ын тодорхой хэсгүүдээс мөрдүүлэхийг зөвлөдөг. Энэ хүрээнд банкны үйл ажиллагаанд мөрдүүлдэг гол журам болох “Банкны үйл ажиллагаанд тавигдах зохистой харьцааны журам”-ыг олон улсад мөрдөгдөж буй хяналт шалгалтын зарчим, зохицуулалтын арга хэрэгслээр баяжуулан, ОУВС болон банкуудаас санал авч тусган 2019 оны долдугаар сараас үе шаттай мөрдүүлж эхэлсэн. Энэ

журамд Базел III хүрээний нэгдүгээр зэрэглэлийн болон нийт өөрийн хөрөнгийн тодорхойлолт, хөшүүргийн харьцаа, банкны эрсдэл даах чадварыг хамгаалах нөөц интервал, эрсдэлийн жингийн оновчтой зохицуулалт зэргийг оруулснаар банкны салбарын эрсдэл даах чадварыг нэмэгдүүлэхэд чухал алхам болжээ.

Үүнээс гадна 2017-2019 онд банк санхүүгийн салбарт хууль эрх зүйн шинэчлэл хийгдэв. Төв банкны тухай, Банкны тухай, Банкны салбарын тогтвортой байдлын тухай зэрэг салбарын тулгуур хуулиудыг УИХ шинэчлэн баталлаа.

Эдгээр хуулийг шинэчилснээр Монголбанкны бие даасан, хараат бус байдал хангагдахаас гадна банкуудын эрсдэл даах чадвар нэмэгдэж, эдийн засагт эерэг нөлөө авчрах ач холбогдолтой гэдгийг тухайн үед хууль санаачлагчид онцолж байсан юм.

Унаж тусахын хэрээр улам

хүчтэй өндийдгийн бодит жишээ нь ийн банкны салбар болсоор ирлээ. Сүүлийн 32 жилд олж авсан туршлага, өв, үнэт зүйлд тулгуурлан цаашид тус салбарыг улам хөгжүүлэх, ямарваа хямралыг эрсдэл багатай давдаг болгохын төлөөх шинэчлэлүүд тасралтгүй үргэлжилсээр байна.

Үүнийг Монголбанкнаас дэвшүүлсэн “Эрүүл, найдвартай, ил тод, нээлттэй, олон нийтийн хяналттай, харилцагчид хүртээмжтэй, цахимжсан банкны тогтолцоог бий болгох банкны салбарын шинэтгэлийн хөтөлбөр”-өөс харж болно. 2020 оны есдүгээр сард батлагдсан Банкны салбарын шинэтгэлийн дунд хугацааны эл хөтөлбөр нь 2020-2023 оны хооронд хэрэгжих юм.

Банкны салбарын шинэтгэлийн дунд хугацааны хөтөлбөрийн зорилтууд:

ЗОРИЛТ 1. Банкны салбарын хувь эзэмшлийн төвлөрлийг бууруулах эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгож, банкны үйл ажиллагааны зохистой засаглалыг сайжруулан ил тод, нээлттэй, олон нийтийн хяналттай банкны тогтолцоог бий болгох

ЗОРИЛТ 2. Банкны хяналт шалгалт, зохицуулалтын арга хэрэгслийг олон улсын жишигт нийцүүлэх арга хэмжээг үргэлжлүүлэн эрүүл, найдвартай банкны тогтолцоог бий болгох

ЗОРИЛТ 3. Олон улсын мэргэжлийн байгууллагуудтай хийх хамтын ажиллагааг үргэлжлүүлэх ►

Банкны салбарыг улам хөгжүүлэх, ямарваа хямралыг эрсдэл багатай давдаг болгохын төлөөх шинэчлэлүүд тасралтгүй үргэлжилсээр байна

► **ЗОРИЛТ 4.** Мөнгө угаах, терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх тогтолцооны үр дүнтэй байдлыг нэмэгдүүлэх, эрх бүхий байгууллагуудтай хамтран ажиллах, ФАТФ-ын саарал жагсаалтаас гарах, дараагийн харилцан үнэлгээнд бэлтгэх

ЗОРИЛТ 5. Банкны үйл ажиллагааны чиглэл, бизнесийн загвар болон бусад онцлог хүчин зүйлд тулгуурлан банкны үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл, тавигдах шаардлагыг төрөлжүүлэн харилцагчид хүртээмжтэй, цахимжсан банкны тогтолцоог бий болгох

Энэ бол санхүүгийн салбарт сүүлийн 30 жилд тохиож буй нэг томоохон шинэчлэл, өөрчлөлт болоод зогсохгүй хөгжлийн шинэ шатанд гарах арга хэмжээ юм

Хөтөлбөрийн хүрээнд эн тэргүүнд хууль эрх зүйн шинэтгэл, өөрчлөлт хийсний хамгийн тод жишээ нь өдгөө арилжааны банкууд нээлттэй буюу хувьцаат компани болж буй явдал юм. “Энэ хөтөлбөр нь

таван гол хэсэгтэй бөгөөд тэдгээрээс хамгийн чухал нь банкны хувь эзэмшлийн төвлөрлийг бууруулах, банкны олон нийтийн хяналттай болгох зорилт юм. Энэ нь санхүүгийн салбарт сүүлийн 30 жилд тохиож буй нэг томоохон шинэчлэл, өөрчлөлт болоод зогсохгүй хөгжлийн шинэ шатанд гарах арга хэмжээ болно” хэмээн Монголбанкны Ерөнхийлөгч Б.Лхагвасүрэн онцолж байв.

2021 оны нэгдүгээр сард УИХ-аас Банкны тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хууль болон уг хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай хуулийг баталснаар дараах зохицуулалтууд мөрдөгдөхөөр

болсны нэгдүгээрт, “банкууд хуульд заасан хугацааны дотор хувьцаат компанийн хэлбэрт шилжиж, системд нөлөө бүхий банк зөвхөн нээлттэй хувьцаат компанийн хэлбэртэй байх, бусад банкууд нээлттэй эсхүл хаалттай хувьцаат компанийн хэлбэртэйгээр үйл ажиллагаагаа үргэлжлүүлэх” гэж заасан юм. Хоёр дахь зохицуулалтын дагуу банкны хувь эзэмшлийн төвлөрлийг бууруулах зорилгоор аливаа этгээд дангаараа болон холбогдох этгээдийн хамт банкны нийт гаргасан хувьцааны 20-оос хэтрэхгүй хэмжээний хувийг эзэмших зохицуулалттай болох шаардлага тавигдаад байна.

Тус зорилтыг хэрэгжүүлснээр банкны хувь эзэмшлийн төвлөрөл буурах, улмаар хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн бүтэц төрөлжиж, өөрийн хөрөнгийн хүрэлцээг хангахад шаардлагатай эх үүсвэрийг олон нийтийн оролцоо, хяналттайгаар түргэн хугацаанд төвлөрүүлэх боломжийг бүрдүүлж, зохистой засаглал сайжран харилцагч, хадгаламж эзэмшигч, гадаад, дотоодын хөрөнгө оруулагчдын банканд итгэх итгэл нэмэгдэнэ гэсэн хүлээлттэй байгаа юм.

Төгөлдөршил

Арилжааны банкууд нээлттэй хувьцаат компани болох үйл явц нь санхүүгийн салбарын нөгөө багана болох хөрөнгийн зах зээлд ч эерэг нөлөө үзүүлэх учиртай. Банкны салбарын нийт активын хэмжээ манай улсын ДНБ-ий 97 хувьтай тэнцэж байна. Харин системийн нөлөө бүхий таван банкны IPO хийх нийт дүн 500-700 тэрбум төгрөгт хүрэх тооцоотой. Ийн банкны салбар нээлттэй болсноор санхүүгийн салбар тэгш хөгжих боломж бүрдэнэ хэмээн мэргэжилтнүүд үзэж байгаа юм.

Ийнхүү арилжааны банкууд нээлттэй компани болж засаглалын хэлбэрээ өөрчлөх, цаашид үйл ажиллагаагаа төрөлжүүлэх, хяналт шалгалт, зохицуулалт арга хэрэгслүүд олон улсын түвшинд хүрэх, эрүүл найдвартай банкны тогтолцоо бий болох нь өмнө дурдсан шинэчлэлүүдийн үр дүн болох учиртай. Цар тахал, ОХУ-Украины дайн, 2023 онд хийгдэх ФАТФ-ын шалгалт, системийн том банкуудын IPO гээд банкны салбарыг сорих сорилтууд цөөнгүй бий.

Хэрэв банкирууд эдгээр өөрчлөлт, шинэчлэлтийг амжилттай гүйцэтгэж чадвал энэ цаг үе нь Монголын банк, санхүүгийн системийн түүхэнд тодоор бичигдэн үлдэх нь гарцаагүй. ■

БАНКНЫ САЛБАРЫН ОНЦЛОХ ТООНУУД

45,3 Нийт актив
их наяд

16,160 Ажилтнуудын
тоо

283 Салбар

4.4 Картын тоо
сая

1027 Тооцооны
төв

17,5 Төгрөгийн
хадгаламж
их наяд

Эх сурвалж: Монголбанк

Санал болгох нь

ХААН БАНКАНД ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАХ 9 ШАЛТГААН

Ашигт ажиллагаагаар тэргүүлэгч

Татварын дараах цэвэр ашиг 2017 оноос хойш жилийн 26% дундаж өсөлтийг үзүүлсэн бөгөөд 2022 оны байдлаар 449 тэрбум төгрөгийн цэвэр ашигтай ажиллажээ. Олон нийтэд нээлттэй хувьцаат компани болсноор тухайн жилийн цэвэр ашгийн 40-өөс дээш хувийг ногдол ашиг болгон хуваарилахыг эрмэлзэнэ.

Дижитал шилжилтэд түүчээлэгч

Салбар нэгжээс гадна банкны үйлчилгээг цаг хугацаа, орон зайнаас үл хамааран 24/7 цахим сувгуудаар хүргэж байна. Жилдээ нэг тэрбум орчим санхүүгийн гүйлгээ хийгдэж буйн 99% нь цахим сувгаар дамжиж байна.

Зээл, эрсдэлийн хүчирхэг соёл, удирдлага

“Хамгаалалтын гурван шугам”-ын дагуу эрсдэлийн удирдлагыг хэрэгжүүлж, олон улсад шалгарсан тэргүүн түршлага, зөвлөмж, стандартуудаар эрсдэлийн удирдлагын тогтолцоог бий болгож, бизнесийн үйл ажиллагаатай уялдуулан эрсдэлийн хүчирхэг соёлыг нэвтрүүлсэн.

Хамгийн том, хүртээмжтэй банк

Монгол орны өнцөг булан бүрд банкны бүхий л үйлчилгээг 545 салбар болон цахим сувгуудаар дамжуулан найдвартай, шуурхай хүргэж байна.

Компанийн сайн засаглал, хүчирхэг удирдлага

Алсын хараатай, олон жилийн туршлагатай шилдэг удирдлагын багтай, олон улсын сайн засаглалыг амжилттай хэрэгжүүлсэн, байгууллагын соёлоор үлгэрлэгч, шилдэг ажил олгогч юм.

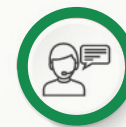
Тогтвортой хөгжил, нийгмийн хариуцлагаар тэргүүлэгч

Монгол Улсын тогтвортой хөгжлийн зорилгуудыг санхүүжилт, нийгмийн хөрөнгө оруулалт, хамтын ажиллагаа болон дотоод үйл ажиллагаатайгаа уялдуулан хэрэгжүүлж байна.

Санхүүгийн үзүүлэлтээр манлайлагч

Нийт актив, зээлийн багц, хадгаламж, өөрийн хөрөнгөөрөө банкны салбарын 33-аас дээш хувийг дангаар эзэлж буй бөгөөд зах зээлд тэргүүлэгч байр сууриа хадгалсаар байна.

Мэргэжлийн, чадварлаг хүний нөөц

ХААН Банкны амжилтын хөдөлгүүр бол 2.8 сая харилцагчийн итгэлт анд болсон чадварлаг, оюун төгс 6500 гаруй ажилтан билээ. Үүнээс тал хувь нь борлуулалт хариуцдаг бол төв банкны 5 ажилтан тутмын нэг нь мэдээллийн технологийн чиглэлээр ажилладаг. Түүнчлэн олон улсын мэргэжлийн сертификаттай 316 ажилтан танд үйлчилж байна.

Олон улсын стандартад нийцсэн үйл ажиллагаа

Олон улсын стандарт шаардлагуудыг үйл ажиллагаандаа хэрэгжүүлдэг. Түүнчлэн олон улсын нэр хүндтэй санхүүгийн байгууллагууд болон банкуудаас урт хугацааны санхүүжилт татан бизнесүүдийг тогтвортой дэмжин ажиллаж байна.

Инфографик

Салбар нэгж, харилцагчийн тоо

САЛБАР НЭГЖ

545

НИЙТ ХАРИЛЦАГЧ

2.8 САЯ

НИЙТ АЙЛ ӨРХИЙН

78% ХААН Банкаар үйлчлүүлдэг

АТМ-ын гүйлгээний тоо

2019 ОН

98,4 САЯ

2020 ОН

85,1 САЯ

2021 ОН

68 САЯ

2022 ОН

73,7 САЯ

Киоск машинаас хийсэн гүйлгээний тоо

2019 ОН

46,9 МЯНГА

2020 ОН

723,7 МЯНГА

2021 ОН

1,1 САЯ

2022 ОН

1,3 САЯ

ПОС гүйлгээний тоо

2019 ОН

135 САЯ

2020 ОН

182,9 САЯ

2021 ОН

239,5 САЯ

2022 ОН

285,5 САЯ

Цахим банк идэвхтэй хэрэглэдэг харилцагч

2019 ОН

1,2 САЯ

2020 ОН

1,4 САЯ

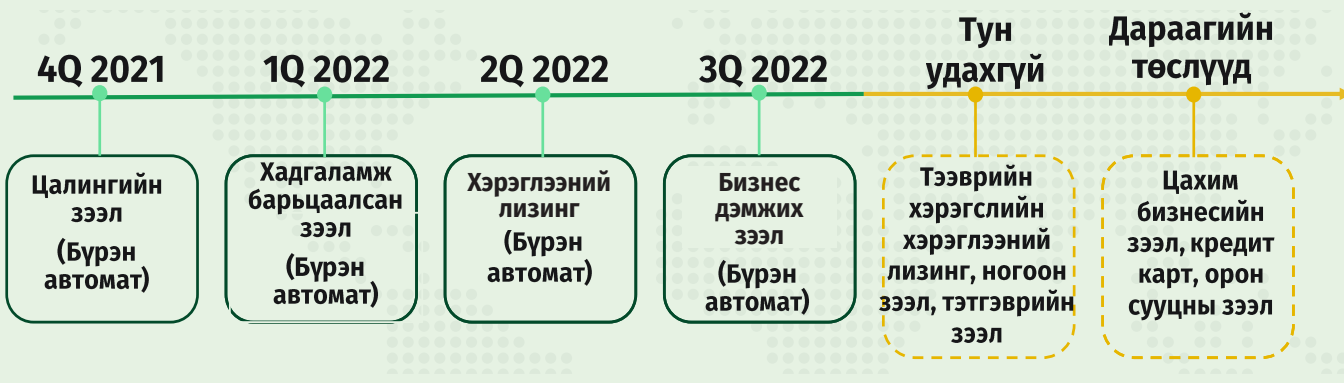
2021 ОН

1,5 САЯ

2022 ОН

1,7 САЯ

Цахим зээлийн бүтээгдэхүүний нэвтрүүлэлт

Khan Bank аппликэйшний хэрэглэгч

2019 ОН

746,467

2020 ОН

975,959

2021 ОН

1,167 СЯ

2022 ОН

1,392 СЯ

Мобайл банкны хэрэглэгч

2019 ОН

787,158

2020 ОН

848,608

2021 ОН

914,391

2022 ОН

940,600

ДИЖИТАЛ БҮТЭЭГДЭХҮҮН, ҮЙЛЧИЛГЭЭГЭЭР ЗАХ ЗЭЭЛД ТЭРГҮҮЛЭГЧ

ХААН Банкны зах зээл эзлэлт

ЦАХИМ ГҮЙЛГЭЭНИЙ

74%

АТМ-ЫН ГҮЙЛГЭЭНИЙ

84%

МОБАЙЛ БАНКНЫ ГҮЙЛГЭЭНИЙ

96%

ПОС ГҮЙЛГЭЭНИЙ

45%

Цахим сувгууд ба харилцагчид

ТЕЛЕФОН БАНК

116 МЯНГА

ИНТЕРНЭТ БАНК

1.4 СЯ

ПОС

37 МЯНГА

МОБАЙЛ БАНК

941 МЯНГА

И-БИЛЛИНГ

280.8 МЯНГА

АТМ

1428

KHAN BANK АПП

1.4 СЯ

КИОСК

340

Санхүүгийн боловсрол

Тоглоомын дүрмийг
ойлгох нь

Санхүүгийн зах зээлийг ихэвчлэн банкаар төсөөлдөг байсан монголчууд сүүлийн жилүүдэд Айпиөү (IPO) гэсэн гадаад үгийг олонтоо сонсох болов. Монголын хөрөнгийн биржийн үйл ажиллагаа идэвхжиж, олон компани хөрөнгийн зах зээлд хөл тавьснаар энэ нэршил өдгөө олон хүний хувьд гадны харь үг мэт санагдахаа больжээ. Гэвч гурван үсэгтэй энэ товчлолын ард олон нюанс нуугдаж байдгийг бид тэр бүр мэддэггүй.

IPO гэж юу вэ?

Initial Public Offering буюу IPO гэдэг нь компани “анх удаа хувьцаагаа олон нийтэд санал болгох” гэсэн үг юм. Өөрөөр хэлбэл, цөөн тооны хөрөнгө оруулагчтай байсан ХХК өөрийн хувьцааг олон нийтэд нээлттэй санал болгож, худалдах үйл ажиллагаа. Эрх зүйн талаас нь авч үзвэл, хязгаарлагдмал хариуцлагатай компани (ХХК) хэлбэрээ өөрчилж, хувьцаат компани (ХК) болж байгаа хэрэг юм.

хэрэгсэл бий. Та өндөр өгөөж хүртэхийн тулд коин худалдан авах, хадгаламж зээлийн хоршоонд мөнгөө байршуулах, хувьцаа авах эсвэл мөнгөө хэн нэгэнд онцгой нөхцөлтэйгөөр зээлсэн ч болох юм. Гэхдээ зах зээлийн хөгжлийн олон үе шатуудыг туулсны эцэст бид хамгийн бага эрсдэлтэй сонголт болох банканд мөнгөө хадгалуулахыг илүүд үзсэн хэвээр байна.

Өндөр хөгжилтэй орнуудын санхүүгийн зах зээлд банкны болон хөрөнгийн зах зээлийн эзэлж буй хэмжээ өрсөлдөхүйц түвшинд байдаг. Иргэд нь банк болон хөрөнгийн биржид өөрсдийн хөрөнгийг тараан байршуулах нь өнөөх өндөр өгөөжийг хүртэх хамгийн эрсдэлгүй сонголт гэж үздэг.

Манай улсын санхүүгийн зах зээлийн дийлэнх хэсгийг банк хэмээх институт эзэлдэг. 2022 оны эхний улирлын байдлаар системийн нөлөө бүхий банкуудын өөрийн хөрөнгийн дүн 4.4 их наяд төгрөгт хүрч, өмнөх оны мөн үеэс 21 хувиар өссөн. ►

2017 оноос хойш анхдагч зах зээл дээр нийт 13 компани IPO хийсний есийнх нь нэгж хувьцааны ханш 11-46 хувийн өсөлт үзүүлсэн байна

Оролцох шалтгаан

Хөрөнгө оруулагчийн зорилго бол өндөр ашиг, өгөөж хүртэх. “Өндөр” гэдэг үгийг хамгийн энгийнээр “банкны хадгаламжаас илүү ашиг хүртэх” гэж тодорхойлж. Зах зээл дээр банкнаас өндөр хүү амлах хөрөнгө оруулалтын олон

► Тэгэхээр банкууд IPO гаргаснаар нэгэнт үйл ажиллагаа нь тогтворжсон, өөрийн хөрөнгөөр буй болгосон ашгийн хэмжээ нь нэмэгдсэн компаниудын хувьцааг худалдан авах боломжийг олон нийтэд олгож буй юм.

IPO нь хөрөнгө оруулагч тал буюу иргэн танд тухайн компани "хувьцаат компани" болж, үнэлгээ нь өсөж эхэлж буй "эхлэлийн цэг"-ийн ханшаар хувьцааг нь худалдан авах, урт хугацааны ханшийн өсөлт болон ногдол ашиг авах, тухайн компанийнхаа хувийг эзэмших гэх мэт давуу талыг бий болгодог юм. Харин үнэт цаас гаргагч талдаа хямд эх үүсвэрээр санхүүжилт татаж, зах зээлийн үнэлгээ болон компанийн чадавхаа нэмэгдүүлэх, мөнгөн урсгалаа сайжруулах зэрэг олон боломжийг олгодог.

Туршлага

Хөрөнгийн бирж дээр 2006 оноос хойш давхардсан тоогоор нийт 46 компани IPO гаргасан бөгөөд 2017 оноос хойш анхдагч зах зээл дээр нийт 13 компани IPO хийсний есийнх нь нэгж хувьцааны ханш 11-46 хувийн өсөлт үзүүлсэн байна. Харин хувьцаа гаргаснаас хойш ханш нь унасан хоёр ХК байна. Хэрэв та эдгээр 13 ХК-ийн хувьцаанаас худалдан авч, хөрөнгө оруулалтын багц бүрдүүлсэн тохиолдолд жилд дунджаар 18.6 хувийн өгөөж хүртэх боломжтой байжээ.

Тооцоолол

Хэрэв та дараах хоёр IPO-д оролцож, хувьцааг нь авсан бол хэдий хэмжээний ашиг хүртэх байсныг тооцоолж үзье.

- **"Бодь даатгал" IPO:** Тус компани нийт хувьцааныхаа 20 хувийг буюу 47,063,944 сая ширхэг хувьцааг стратегийн хөрөнгө оруулагчид болон олон нийтэд санал болгосон ба нэгж хувьцааны үнэ 113 төгрөг байв. 2023 оны хоёрдугаар сарын байдлаар хувьцааны үнэ 126 төгрөг болж өссөн нь 31 хувийн өгөөж хүртэх боломжийг олгосон гэсэн үг юм.
- **"Инвескор" ББСБ IPO:** Уг ББСБ нийт хувьцааныхаа 15 хувь буюу 10,759,188 ширхэг хувьцааг нийтэд санал болгон, хөрөнгийн зах зээлээс 17.6 тэрбум төгрөг төвлөрүүлсэн.

Тэд нийт хувьцааны 85 хувийг стратегийн хөрөнгө оруулагчдад 1,650-1,750 төгрөгөөр, 15 хувийг олон нийтэд 1,550-1,650 төгрөгөөр тус тус арилжаалсан бөгөөд хувьцааны ханш нь 2023 оны хоёрдугаар сарын байдлаар 5200 төгрөг байна.

Чухамдаа үүнийг банкны хадгаламжаас давсан өндөр ашиг өгөх хөрөнгө оруулалт гэж хэлж байгаа юм.

Хэрхэн оролцох вэ?

Та брокерын компаниудаар дамжуулан хөрөнгийн бирж дээр данс нээлгэснээр IPO гаргаж буй компаниудын хувьцааг авах боломжтой. Ингэхдээ хөрөнгө оруулахаар сонирхож буй компанийнхаа зах зээлд эзлэх байр суурь болон ашиг орлогын хэмжээ, удирдлага зэргийг сайтар судалж байж сонгох нь чухал. Банкуудын IPO-ийн тухайд та өөрийн боломжийн хэмжээгээр хөрөнгө оруулсан ч болно.

Учир нь хувьцааны захиалга нийлүүлэлтээс хэтэрвэл олон нийтэд хүртээмжтэй хуваарилах үүднээс хувь тэнцүүлэх журмаар таны оруулсан мөнгөн дүнгийн тодорхой хувьд олгох юм.

Дүгнэлт

Монголын хөрөнгийн бирж дээр олон компани IPO хийсэн. Тэдэн дунд аль хэдийнэ байр сууриа эзэлчихсэн томоохон компани байх тусмаа эрсдэл бага, хувьцааны ханшийн хэлбэлзэл бага байдаг жишиг ажиглагддаг юм. Харин үйл ажиллагаа нь тогтворжоогүй компаниудын хувьд хувьцааны үнийн савлагаа ихтэй, тэр хэрээрээ эрсдэлтэй байдаг.

Гэвч ямар ч том компани байсан эрсдэлээс хол байх боломжгүй. Тийм учраас эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэхийн тулд та тогтмол цаг үеийн мэдээлэл авч байхаас гадна тухайн хувьцаагаа маш сайн судалж, хэзээ авч, хэзээ зарахаа нарийн төлөвлөсөн байх хэрэгтэй гэдгийг эцэст нь зөвлөө. ■

**Эрсдэлээс урьдчилан
сэргийлэхийн тулд
та тогтмол цаг
үеийн мэдээлэл авч
байхаас гадна тухайн
хувьцаагаа маш сайн
судалж, хэзээ авч,
хэзээ зарахаа нарийн
төлөвлөсөн байх
хэрэгтэй**

Санхүүгийн салбар

Санхүүгийн салбарын дархлааг бэхжүүлэх шинэчлэл

Дэлхийн банк "Монгол Улсын санхүүгийн зах зээлийн хөгжил нь тухайн бүс нутаг дахь ойролцоотүвшний улс орнуудтай харьцуулахад харьцангуй сайн байна" гэж тодорхойлоод 2021 оны тайландаа Монгол Улсын хэмжээнд 1413 салбар бүхий арилжааны 12 банк болон бусад санхүүгийн байгууллагууд идэвхтэй үйл ажиллагаа явуулж буйг онцлон дурдсан байдаг.

Санхүүгийн байгууллагууд төрөл бүрийн программ хангамж, хиймэл оюун, блокчэйн суурилсан нууцлал, аюулгүй байдлын технологиор өрсөлдөж эхэлсэн. Цахим шилжилт нь банк, санхүүгийн салбарын өрсөлдөөнийг илүү ширүүн болгож, салбарын тоглогчид мэдээллийн технологийн дэд бүтэц, програм хангамжийн хөгжүүлэлтэд хамгийн их хөрөнгө оруулалт хийж, санхүүгийн хэрэглээг

лайфстайл буюу амьдралын энгийн хэв маяг болгохоор зорьж байна.

Хонконг дахь "Deloitte" салбар компани стратеги болон шинэчлэл, маркетинг, харилцагчийн үйлчилгээ, цахим үйл явц гэх мэт долоон шаардлагын хүрээнд нийт 50 орчим хэрэглэгдэхүүнээр дүн шинжилгээ хийгээд

ХААН Банкныг цахимжилт, дижитал шилжилтээр "Монголдоо тэргүүлэгч, дэлхийд дундаж түвшинд явж байна" гэж тодорхойлжээ.

Санхүүгийн салбарт энэ мэт дэлхийн хэмжээний томоохон тоглогчид төрөн гарч, мэдээлэл технологид суурилсан санхүүгийн цогц үйлчилгээг санал болгож эхэлсэн нь дэлхийн зах зээлийн интеграцилалд Монгол Улс хөл нийлүүлэн орж буйг харуулж байна.

Дэлхий дахинд дижитал банкны хэрэглэгчдийн тоо 2024 он гэхэд 3.6 тэрбумд хүрэх тооцоог 2021 онд олон улсын судалгааны "Juniper" байгууллага гаргажээ. Товчхондоо, энэ дөрвөн жилд дижитал банкны харилцагчдын тоо 54 хувиар өснө гэсэн үг.

Монгол Улсад ч дижитал банкны үйлчилгээ, зээлийн үйлчилгээ, улс хоорондын мөнгөн гуйвуулгын үйлчилгээ төгөлдөржиж, арилжааны банкууд финтек бизнесүүдтэй хамтран үйлчилгээний төрлүүдээ

нэмсээр байна. Тухайлбал ХААН, Голомт банкны "Corporate Gateway" үйлчилгээнд ББСБ-уудын финтек үйлчилгээнүүд холбогдсоноор мөнгөн шилжүүлгийг тун хурдтай хийх болжээ.

Өөрөөр хэлбэл, банкуудын үүсгэсэн дэд бүтцийг санхүүгийн бусад байгууллага дэмжин ажиллаж эхэлсэн. Иргэд 12 банкны QR-код системтэй холбогдож, хорьм дотор гүйлгээ хийх болсон, цаашид олон улсад хэрэглэх боломжийг бүрдүүлэхээр хөгжүүлж буй. Финтекийн компаниуд ч зах зээлд аль хэдийнэ байр сууриа олж, бусад улсад технологи, үйлчилгээгээ экспортолж эхлээд байна.

Санхүүгийн зохицуулах хороо 2021 онд финтекийн стартап компаниудад илүү уян хатан зохицуулалт хийх, бүтээгдэхүүн, үйлчилгээгээ бодит зах зээл дээр турших боломжийг олгох зорилготой "Сэндбокс зохицуулалтын орчны журам"-ыг баталсан. Ингэснээр Сэндбоксод оролцогчид бүтээгдэхүүн, үйлчилгээ, бизнесийн загвараа санхүүгийн зохицуулагч байгууллагаас тогтоосон тусгай зөвшөөрөлд тавигдах шаардлагаас сэндбокс хэрэгжих хугацаанд бүрэн буюу хэсэгчлэн чөлөөлөгдөх, зах зээлд турших боломжтой болсон юм. Энэ нь санхүүгийн шинэчлэлийг дэмжих, санхүүгийн системийн тогтвортой байдлыг хангах мөн түүнчлэн инновацыг зах зээлд нэвтрүүлэхэд илүү оновчтой зохицуулалт болсон гэж бодлого тодорхойлогчид үзжээ.

Хөрөнгийн зэх зээлийн тухайд Монголын хөрөнгийн бирж хагас жарны хөгжлийг туулахдаа 2021 онд хамгийн өндөр дүнтэй арилжаа хийсэн бол 2022 оны байдлаар зах зээлийн үнэлгээ нь 6.9 их наяд төгрөгийн үнэлгээтэй болсон нь өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад 15 хувиар өссөн үзүүлэлт юм. ДНБ-ий

Банкны системийн нийт актив 45 их наяд төгрөг, банкуудын харилцах, хадгаламжийн нийт дүн 20 их наяд төгрөг байна

► 13 хувийг эзлэх болсон хөрөнгийн зах зээлийн үнэлгээ “Хөрөнгө оруулагч улс” болох найдварыг ихээхэн төрүүлж байна.

Системийн нөлөө бүхий банкууд IPO гаргах нь энэ салбарыг урагшлуулах том хөшүүрэг болно. Учир нь банкны системийн нийт актив 45 их наяд төгрөг, банкуудын харилцах, хадгаламжийн нийт дүн 20 их наяд төгрөг байна. Иймээс санхүүжилт татах дүнг банкны системд хадгалагдаж байгаа дүнтэй харьцуулахад банкуудын IPO амжилттай болох боломжтой гэж Монголбанк үзсэн. IPO хийх замаар банкуудын татсан мөнгө эргээд банк, санхүүгийн салбарын технологийн хөгжил болон олон улсад өрсөлдөх чадварт эергээр нөлөөлөх бол хөрөнгийн зах зээлийн хөгжилд бас нэг том алхам болох юм.

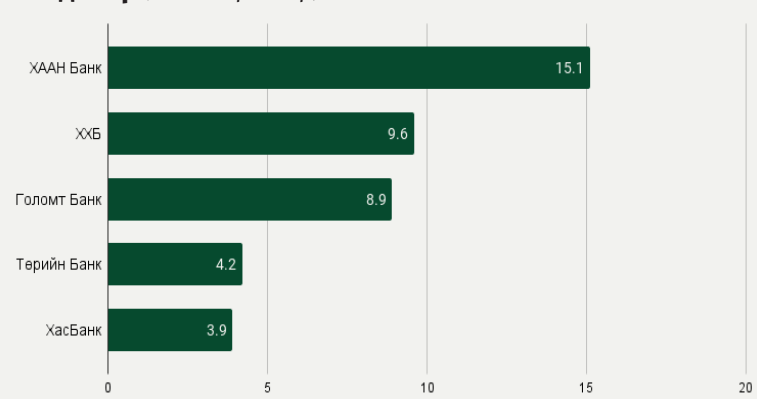
Системийн нөлөө бүхий топ банкуудын өөрийн хөрөнгийн өгөөж (ROE) 2021 онд 20.8 хувьд хүрсэн. Сүүлийн таван жилийн дундаж нь 16 хувь. Харин топ гурван банкны цэвэр ашиг сүүлийн таван жилд 245 хувиар өсөж, 403 тэрбум төгрөгт хүрсэн нь дээрх 16 хувийг давсан өгөөжийг банкууд бий болгох бололцоотойг харуулж байна. Тиймээс банкууд IPO гаргаснаар олон нийтэд банкны бодит ашгаас хувь хүртэх боломжийг олгоно гэж мэргэжилтнүүд үзэж байгаа юм.

Санхүүгийн зохицуулах хорооны дарга Д.Баярсайхан “Үнэт цаасны төвлөрсөн хадгаламжийн төвд 2.4 сая гаруй данс бүртгэлтэй байна. Арилжааны системийн хувьд ч олон улсын жишигт нийцсэн зарчмаар ажиллаж, үнэт цаасны компаниуд онлайн арилжааны системээр хурдан шуурхай үйлчилж байгаа. Товчхондоо хөрөнгө оруулагчийн бааз суурь хангалттай үүссэн” гэж мэдэгдсэн.

Өөрөөр хэлбэл, банкууд IPO гаргахад худалдан авах хөрөнгө оруулагчид нь бэлэн байна гэсэн үг. Энэ талаар ХААН Банкны Гүйцэтгэх захирал Р.Мөнхтуяа “ХААН Банкны хувьд ялгарах онцлогийг ярих нь зүйтэй. Тодруулбал, өөрийн хөрөнгө хангалттай байсан тул 2020 болон 2021 онд ногдол ашиг хуваарилах замаар өөрийн хөрөнгийг хамгийн боломжит хэмжээнд авчирсан. Ингэснээр IPO хийсний дараа одоогийн хувьцаа эзэмшигчид болон ирээдүйд ХААН Банкны хувьцаа эзэмшигч болох хөрөнгө оруулагчдын аль алинд нь ашигтай байх буюу анхдагч зах зээлд санал болгох хувьцааны үнэлгээг зөв тодорхойлж, цаашид өсөх трендтэй байлгахад бүх анхаарлаа хандуулж байна” гэж өгүүлсэн.

Мөн системийн томоохон банкууд сүүлийн 30 жилд Монгол Улсын хэмжээнд хамгийн томд тооцогдох аж ахуй нэгжүүд болон өссөн бөгөөд

Банкуудын татварын дараах цэвэр ашиг 2022 оны байдлаар (сая төгрөгөөр)

дэлхийн томоохон аудитын байгууллагаар аудит хийлгэдэг, жил бүр ашигтай ажилладаг, олон харилцагчтай гэдэг утгаараа хөрөнгө оруулагчдын дунд хүлээлт үүсгээд байгаа юм.

Монголын хөрөнгийн биржийн гүйцэтгэх захирал Х.Алтай “Манай улсын хөрөнгийн зах зээлийн үнэлгээ 6.9 их наяд орчим байгаа. Банкууд IPO хийснээр энэ үзүүлэлт хоёр дахин нэмэгдэж, 10 их наядад хүрэх боломжтой гэж үзэж байна. Одоо бид ДНБ-ий 13 орчим хувьтай тэнцэхүйц үнэлгээтэй байна. Тэгэхээр бид цаашдаа ДНБ-ий 30 хувьтай тэнцэх хэмжээний үнэлгээтэй болно гэсэн үг. Энэ бол мэдээж маш том үсрэлт болно” гэжээ.

Бид ирээдүйгээ харах боломжгүй ч таамаглах боломжтой. Цахилгааны мөнгөө төлөх гэж банканд дугаарладаг байсан үе ард хоцорч, санхүүгийн хэрэгцээ гар утсанд багтах болсон энэ цаг үед бид ирээдүйн төсөөллөө илүү “технологизуулах” шаардлага үүсэж байна.

Банк, санхүүгийн салбар өнөөдөр хамгийн хурдтай хөгжиж буй салбаруудын нэг болж, эдийн засгийн хөгжлийн чухал тулгуур, дэд бүтэц болсон. Мөнгө гэдэг хүн төрөлхтөнд үнэ цэнийг илэрхийлдэг шиг банк гэдэг үг эдүгээ цагт санхүүгийн найдвартай хамгаалалт, баталгаа гэх ойлголттой хамт ой санамжинд буух болсон. Товчхондоо, хүн бүр санхүүгийн асуудлаа бүрэн итгэлтэйгээр банканд даатгах болтлоо хөгжсөн энэ салбар иргэн бүрд банкны хувьцаа эзэмшигч болох боломжийг олгож эхэлж байна. Энэ бол Монгол Улсын банк санхүүгийн салбарт хийгдэж буй нэгэн түүхэн шилжилт юм. ■

Топ гурван банкны цэвэр ашиг сүүлийн таван жилд 245 хувиар өсөж, 403 тэрбум төгрөгт хүрсэн

Хөрөнгийн зах зээл

Хөрөнгийн зах зээлийн торгон мөч

Хөрөнгийн зах зээл хэмээх өргөн хүрээний ойлголтод бирж чухал байр суурь эзэлдэг. Бид арилжаа наймаа хийхээр зах дээр байнга очдог. Тэгвэл бирж нь яг л үүн шиг худалдагч болон худалдан авагчдын арилжааны хүсэл сонирхлыг холбодог нэг төрлийн зах юм. Гэхдээ бирж нь жирийн нэг зах биш. Энэ бол

Хөрөнгө оруулалт хийхэд шаардлагатай хөрөнгийн доод хэмжээ гэж байхгүй

хатуу чанга шаардлага бүхий дүрэм журмууд үйлчилдэг, өндөр зохион байгуулалттай институц. Хөгжлийн эхэн үедээ бирж дээр биет бүтээгдэхүүнүүд арилжаалагддаг байсан бол өнөө үед хувьцаа, бонд, үнэт цаас зэрэг бүтээгдэхүүнийг тусгай программаар биет бус байдлаар арилжаалдаг болтлоо хөгжөөд байна. Ийн хөгжих явцдаа үнэт цаас, валют, металл, түүхий эдийн бирж зэргээр төрөлжжээ.

Монголын хөрөнгийн бирж

Монголын хөрөнгийн бирж (МХБ) 1991 онд байгуулагдсан. Өнгөрсөн 30 гаруй жилийн хугацаанд Монголын хөрөнгийн зах зээлд уналт,

амжилт хосолсоор өнөөдрийг хүрээд буй.

Харин сүүлийн жилүүдэд хөрөнгийн зах зээл идэвхжиж, олон компани үнэт цаасаа Монголын хөрөнгийн бирж дээр гаргах болсон. 2022 онд хөрөнгийн зах зээлийн үнэлгээ, 6.9 их наяд төгрөгт хүрч байв. Өнгөрсөн онд цар тахлын нөхцөл байдлын улмаас дэлхий дахин эдийн засгийн хүнд сорилтуудтай тулгарсан ч Монголын хөрөнгийн зах зээлийн голлох үзүүлэлтүүд түүхэн дээд хэмжээнд хүрч өсжээ. Тодруулбал, Монголын хөрөнгийн бирж 2021 онд 5.5 тэрбум төгрөгийн орлого олж, улсын төсөвт 530.8 сая төгрөгийн татвар, хураамжийг (2022 онд эл үзүүлэлт 4.2 тэрбум болон 734.6 сая төгрөг байв) төвлөрүүлсэн. Улмаар татварын дараах цэвэр ашгийн хэмжээ 3.2 тэрбум төгрөгт хүрсэн нь Монголын хөрөнгийн зах зээлийн түүхэн дэх онцлох үзүүлэлт болсон юм.

ТОП-20 индекс гэж юу вэ?

МХБ-ээс гаргадаг индекс бөгөөд Монголын тэргүүлэх 20 компанийн багцаас бүрддэг. Жилд хоёр удаа шинэчлэгддэг. Уг индекст багтах ►

► шалгуур үзүүлэлт нь зах зээлд хувьцаа нь идэвхтэй арилжаалагдсан мөн өндөр үнэлгээтэй байх юм. Өөрөөр хэлбэл, ТОП-20 индекс нь МХБ-ийн чанар чансаа, чиг хандлагыг тодорхойлдог.

2022 оны байдлаар хөрөнгийн зах зээлийн үнэлгээ 6,9 их наяд төгрөг болсон бол ТОП-20 индекс 37566 нэгж болж өссөн үзүүлэлттэй байна. Уг индекс 2021 оны есдүгээр сарын 10-ний өдөр 49252 нэгж болж түүхэн дээд түвшинд хүрч байсан түүхтэй.

Хөрөнгө оруулалт ба хувьцаа

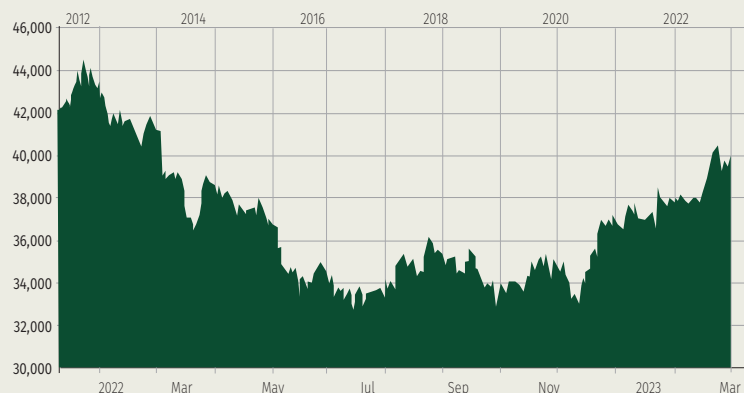
Ашиг олох, хөрөнгөө өсгөх зорилгоор тодорхой нэг хөрөнгөд мөнгөө байршуулахыг хөрөнгө оруулалт гэдэг. Хөрөнгө оруулахад шаардлагатай хөрөнгийн доод хэмжээ гэж байхгүй. Жишээлбэл, та 5000 төгрөгтэй бол 100 төгрөгийн үнэтэй 50 хувьцаа авах боломжтой. Цаг хугацаа өнгөрөх тусам аливаа хөрөнгийн үнэ цэн нэмэгдэх ерөнхий зүй тогтол байдаг. Урт хугацаанд аливаа хөрөнгийн үнэ цэн өсөхийн хамт таны хөрөнгө оруулалтын үнэ цэн ч өсөх магадлалтай. Хэрэв та богино хугацаанд хөрөнгө оруулах гэж байгаа бол хамгийн эрсдэл багатай хөрөнгө оруулалтыг сонгох нь зүйтэй.

Бүх мөнгөөрөө нэг компанийн хувьцаа авснаас өөр өөр салбарт үйл ажиллагаа явуулдаг хэд хэдэн компанийн хувьцаа худалдаж авахыг тараан байршуулалт гэдэг. Ингэснээр нэг компанийн хувьцааны үнэ буурах үед нөгөө компанийнх өсөх байдлаар таны нийт хөрөнгө оруулалтын үнэ цэн огцом унах эрсдэл буурна. Хөрөнгө оруулалтаа хувьцаа, бонд, хадгаламж, үл хөдлөх хөрөнгө зэргээр өөр төрлийн хөрөнгүүдэд тараан байршуулбал эрсдэлийг бүр бууруулна.

Хувьцаа нь компанийн тодорхой хувийг эзэмших эрх юм. Жишээлбэл, та нийт 10 мянган ширхэг хувьцаатай компанийн 100 ширхэг хувьцааг эзэмшдэг гэвэл тэр компанийн нэг хувийн эзэн гэсэн үг юм. Хувьцааны давуу тал нь таны авсан хувьцаа анх худалдаж авсан үнээсээ өсөх боломжтой. Мөн тухайн хувьцаанаас ногдол ашиг хүртэнэ. Ногдол ашиг гэдэг нь компани тухайн жилд олсон ашгаа хувьцаа эзэмшигчдэдээ тараахыг хэлдэг. Компани ашгаа тараахын оронд шинэ тоног төхөөрөмж худалдаж авах, үйлдвэрлэлээ өргөтгөх зэргээр дотооддоо ашиглаж болох тул компани жил бүр ногдол ашиг тараахгүй ч байж болно.

Танд бэлэн мөнгө хэрэгтэй болсон үед хувьцаагаа

ТОП-20 Индекс сүүлийн нэг жилд

Эх сурвалж: Монголын хөрөнгийн бирж

худалдаад түргэн хугацаанд бэлэн мөнгөтэй болох боломжтой. Гэвч зарим компанийн хувьцаа түргэн, зарим нь удаан зарагддаг гэдгийг анхаараарай.

Харин хувьцааны сул тал нь хувьцааны үнэ өсөж, буурах байнгын хэлбэлзэлтэй байдаг оршдог. Хэрэв компанийн үйл ажиллагаа муудвал, хувьцааны үнэ цэн дагаад буурна. Хамгийн муугаар бодоход, компани дампуурвал тухайн компанийн бусдад төлөх өр төлбөрийг бүрэн төлсний дараа үлдсэн хөрөнгийг хувьцаа эзэмшигчид хувааж авдаг. Иймээс хөрөнгө бүрэн үнэгүйдэх ч тохиолдол гарч болно. Ихэнх хувьцаа удаан хугацаанд өгөөжөө өгдөг тул ашиг хүртэхийн тулд хувьцаагаа хэдэн жил хадгалах хэрэгтэй. Мөн мэргэжлийн бус хүний зөвлөгөө, ам дамжсан ярианд үндэслэж хөрөнгө оруулах нь өндөр эрсдэлтэйг анхаарах хэрэгтэй.

Бонд болон үнэт цаас

Бонд гэдэг нь бусдад зээл олгосныг баталгаажуулсан үнэт цаас юм. Өөрөөр хэлбэл, та компанийн эсвэл Засгийн газрын бонд худалдаж авсан бол та компани, Засгийн газарт мөнгөө зээлүүлсэн гэсэн үг. Таны мөнгийг зээлснийхээ төлөө бонд гаргагч нь тогтмол хүү төлөх бөгөөд заасан хугацааны дараа анх зээлсэн мөнгөө эргүүлэн төлөх зарчимтай. Анх зээлсэн мөнгийг нэрлэсэн үнэ гэж хэлдэг. ►

Ногдол ашиг гэдэг нь компани тухайн жилд олсон ашгаа хувьцаа эзэмшигчдэдээ тараахыг хэлдэг

► Тухайлбал, та 10 мянган төгрөгийн нэрлэсэн үнэтэй, жилд таван хувийн хүүтэй 10 жилийн хугацаатай Засгийн газрын бонд худалдаж авсан гэвэл жил бүр 500 төгрөгийн хүү бодуулж, 10 жилийн дараа анх зээлсэн 10,000 төгрөгөө эргүүлэн авна гэсэн үг.

Урт хугацаанд зах зээлийн хүүгийн өөрчлөлтөөс хамааран бондын үнэ бирж дээр анхны нэрлэсэн үнээсээ дээш, доош өөрчлөгдөж байдаг.

Бондын давуу тал нь тогтсон хугацаа тутамд тогтмол хүүгээр төлбөр төлөгдөж, тогтмол орлого олно. Мөн Засгийн газрын бонд нь хамгийн эрсдэл

багатай, харин компанийн бонд нь хувьцаатай харьцуулбал эрсдэл багатай. Компани дампуурах тохиолдолд мөнгөө тэргүүн ээлжинд нэхэмжлэх эрхтэй юм.

Харин сул тал нь эрсдэл бага байхын хэрээр ашиг нь бага. Компани маш өндөр ашигтай ажилласан ч тогтсон хэмжээгээр

хүү төлнө. Мөн бонд эзэмшигч нь уг компанидаа хувь эзэмшихгүй.

Хөрөнгөөр баталгаажсан үнэт цаас гэдэг нь банк, санхүүгийн байгууллагууд зээлийн барьцаанд авсан активаа багцлан үнэт цаасжуулж, хөрөнгийн зах зээлд худалдан шинээр санхүүжилт татах үйл ажиллагаа юм. Энгийнээр тайлбарлавал, банк санхүүгийн байгууллага нь олгосон зээлийнхээ тодорхой хэсгийг багцлан тусгай компанид тусгаарлаад үнэт цаас болгон хөрөнгө оруулагчдад худалдахыг хэлж байгаа юм.

Манай улсын хувьд шинэхэн бүтээгдэхүүн хэдий ч олон улсад олон төрлөөр арилжаалагддаг хөрөнгийн зах зээлийн голлох томоохон бүтээгдэхүүн юм.

Хөрөнгөөр баталгаажсан үнэт цаасны давуу тал нь Зээлийн багц дахь чанаргүй зээл үргэлж тэг хувьтай байх бөгөөд үнэт цаасны купон, эргэн төлөлтийн тасалдлаас төлбөрийн шатлалын схем болон эрсдэлийн сангийн хөрөнгөөр хамгаалагдсан байдаг. Гэхдээ зах зээлийн өндөр өсөлттэй үед ч анх тохирсон өгөөжийг хүртэх боломжтой.

Банкны IPO

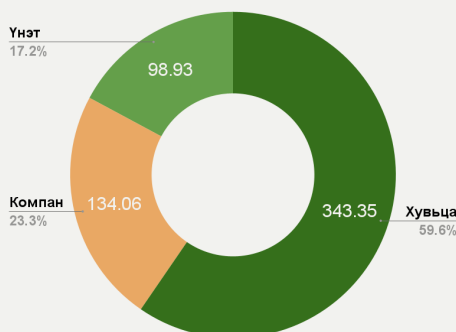
2022 оны байдлаар Монголын банкуудад нийт 17.5 их наяд төгрөгийн харилцах болон хадгаламж байна. Хадгаламжийн хэмжээ өсөхийн хэрээр хадгаламжийн хүү буурч, мөн хадгаламжийн хүүгээс татвар авдаг болсон. Ингэснээр иргэд болон аж ахуйн нэгжүүд банканд байршуулж буй мөнгөө арай өндөр өгөөжтэй санхүүгийн хэрэгсэлд зарцуулах сонирхолтой болжээ. Энэ нь хөрөнгийн зах зээлийн идэвхийг нэмэгдүүлж, шинэ шатанд гаргах торгон мөч ирээд буйн илрэл юм.

Системийн нөлөө бүхий таван банк Монголын топ аж ахуй нэгжүүдийн тоонд ордог. Банк олон нийтэд нээлттэй буюу хувьцаат компанийн хэлбэрээр үйл ажиллагаа явуулах нь мөнгө болон хөрөнгийн зах зээлийн тэнцвэрийг хангах, хувьцаа эзэмшигчдийн төвлөрлийг бууруулах, компанийн засаглал сайжрах, олон нийтэд мэдээллээ нээлттэй мэдээлэх зэрэг өндөр ач холбогдолтой. Хөрөнгийн зах зээлийн үнэлгээ өнөөдрийн байдлаар долоон их наяд төгрөг байгаа. Банкууд IPO хийснээр энэ үзүүлэлт хоёр дахин нэмэгдэж, 14 их наядад хүрэх боломжтой гэж үзэж байна. Энэ бол хөрөнгийн зах зээлийн хувьд маш том үсрэлт. Мөн үр дүнд нь биржийн бүтээгдэхүүний чанар сайжирч, зах зээлийн чадамж нэмэгдэнэ гэж үзэж буй.

Өнөөдөр Монголын хөрөнгийн зах зээлийн нийт хөрөнгө оруулагчдын 90 гаруй хувийг дотоодын хөрөнгө оруулагчид бүрдүүлж байгаа. Үүнийг тэлж Монголын хөрөнгийн зах зээл рүү гадны хөрөнгө оруулалт татах зайлшгүй шаардлага бий. Тэгвэл банкуудын IPO үүнд эергээр нөлөөлөх болно. Энэхүү торгон мөч хөрөнгийн зах зээлийн дараагийн хэдэн жилийн дүр зургийг тодорхойлох чухал ач холбогдолтой гэж шинжээч, мэргэжилтнүүд онцолж байна. ■

2022 оны байдлаар Монголын банкуудад нийт 17.5 их наяд төгрөгийн харилцах болон хадгаламж байна

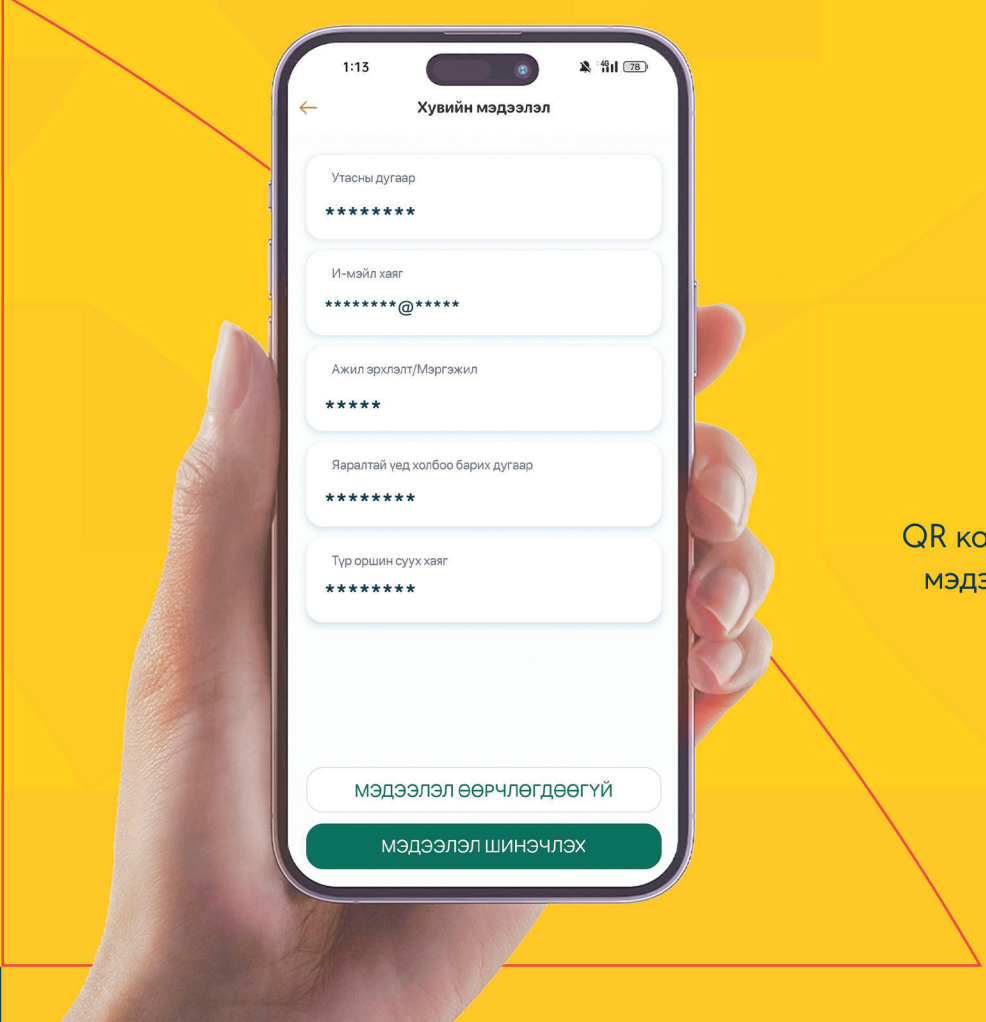
Нийт арилжааны үнийн дүнд эзлэх хувь
2022 оны байдлаар, тэрбум төгрөг

Эх сурвалж: Монголын хөрөнгийн бирж

ГАР УТСААРАА УДИРДААРЙ!

Khan Bank аппликэйшнээрээ бүртгэлтэй
мэдээллээ шалгах, зөрүүтэй бол хормын
дотор шинэчлэх боломжтой.

1:13

Хувийн мэдээлэл

Утасны дугаар

И-мэйл хаяг
*****@*****

Ажил эрхлэлт/Мэргэжил

Яаралтай үед холбоо барих дугаар

Түр оршин суух хаяг

мэдээлэл өөрчлөгдөөгүй

мэдээлэл шинэчлэх

QR кодыг уншуулж хувийн
мэдээллээ шинэчлээрэй.

Сайн уу, DeFi

САНХҮҮ булан

Төвлөрсөн бус санхүүгийн систем хөгжиж буй ч зорилгоо тодорхойлж амжаагүй байна

АЛИС ФҮЛВҮҮД
Уолл Стритийн
сурвалжлагч,
The Economist,
НЬЮ-ЙОРК

Бодит эдийн засаг болон санхүүгийн салбар нь тусдаа боловч хоорондоо нягт холбоотой гэж ихэнх эдийн засагч, эрдэмтэн, энгийн хүмүүс боддог. Энэ нь мөнгө бол бодит секторын үйл ажиллагааг давхар илэрхийлдэг гэх неоклассик эдийн засгийн онолчдын баримталдаг “сонгодог дихотоми”-ын үндсэн агуулгатай нийцдэг. Өөрөөр хэлбэл ургуулж буй тариа, хэвлүүлж буй нийтлэл, барьж буй барилга гэх мэт бодит секторт хийгдсэн хөдөлмөрийг мөнгө илэрхийлдэг, эл мөнгийг санхүүчид эргэлдүүлдэг гэсэн санаа юм. Гэхдээ “хийгдээгүй” хөдөлмөрийг санхүүжүүлэх замаар “бодит” болгож болдог. Үүнийг гарааны бизнесийн зээл, эсвэл шинэ үйлдвэр барих санхүүжилтэд зориулсан бондоос харж болно. Санхүүгийн үүсмэл хэрэгслийн болон хөрөнгийн зах зээл зэрэг ярвигтай салбарууд ч мөн энэхүү үйл явцын нэг хэсэг. 2022 онд чухам эдгээрт сэтгэл хөдөлгөм инновац гарна.

Код, программ нь нээлттэй байдаг этериум блокчэйнд үндэслэсэн протокол, аппликэйшн гарч

ирснээр сүүлийн хоёр жилд санхүүгийн системийн гүйцэтгэх олон үүрэг дахин шинээр тодорхойлогдов. Урьдчилан тодорхойлсон дүрмээс гажилгүй автоматаар биелэх “смарт контракт” гүйлгээнд үндэслэсэн бизнесийн үйл ажиллагаа бий болсон. Цахим түрийвч, төлбөрийн систем, хадгаламж зээлийн апп-аас эхлээд хөрөнгө оруулалтын сан, өөрийгөө тогтворжуулагч мөнгөний систем хүртэл смарт контрактад зориулсан нээлттэй кодуудыг ашиглан олноор гарч ирэв.

Ийнхүү уламжлалт санхүүгийн олон үүргийг орлон гүйцэтгэх эдгээр хэлбэр нь төвлөрсөн бус санхүүгийн тогтолцоо буюу DeFi гэгдэн хурдтай хөгжиж байна. 2020 оны эхээр 10 хүрэхгүй тэрбум долларын хэмжээтэй байсан смарт контракт токен одоо 100 тэрбум долларт хүрч төвлөрсөн бус бирж дээр арилжаалагдахаас гадна хадгаламж хэлбэрээр өгөөж мөн хүртсэн байх юм. DeFi аппуудын эрэлт нь этериум блокчэйний хэрэглээг нэмж байна. 2020 оны эхээр DeFi системийн гүйлгээ нь 116 тэрбум доллар байсан бол 2021 оны хоёрдугаар улиралд ►

► 2.5 их наядад хүрчээ. (Энэ хугацаанд төлбөрийн системийн Visa дээрхтэй ойролцоо дүнтэй гүйлгээ, үнэт цаасны Nasdaq бирж зургаа дахин ихийг хийжээ.)

Эл систем нь уламжлалт санхүүгээс олон давуу талтай бөгөөд гүйлгээ нь хямд, түргэн шуурхай. Урьдчилан тодорхойлсон дүрмээс огт гажилгүй гүйлгээ хийж, алдааны боломжийг хязгаарласнаар DeFi төлбөр тооцооны эрсдэлийг бүрэн арилгажээ. Зээлийн барьцааг смарт контракт болгосноор эргэн төлөгдөхгүй байх эрсдэл үгүй болов.

Зах зээлд шинээр ороход саад нь уламжлалт санхүүгийн системтэй харьцуулшгүй бага тул DeFi сонирхолтой инновацуудын талбар боллоо. Тухайлбал, блокчэйн суурилсан Dai стэйблкойн (Төрөөс баталгаажуулсан ам.доллар зэрэг валюттай уясан токен) хэн нэгэн барьцаагаа смарт контрактаар байршуулан шинээр дай токен гаргах боломж олгосон. Хэрвээ барьцаанд тавьсан хөрөнгийн зах зээлийн үнэлгээ хамгийн бага нөхцөл болох үлдэгдэл төлбөрийн 150 хувиас доош орвол дай токен автоматаар барьцаа хөрөнгийг дуудлага худалдаанд оруулж төлбөрийг барагдуулна. Дай токен долларын эсрэг гайхалтай тогтвортой ханштай байж, өмнөх стэйблкойнуудад учирч байсан олон асуудлыг шийдэж чадав.

Гэвч эдгээр чамин санхүүгийн инженерчлэл бодит эдийн засагт үйлчлэх боломжгүй нь гол асуудал. Харин DeFi-ийг ашиглан үнийн хөөсрөлийг хөшүүрэг болгон токенуудын ханш дээр бооцоо тавьж, зохиомол казино үүсэж байна. Энэ бүхэн 2022 онд дуусгавар болж мэднэ. DeFi

систем бодит эдийн засагтай холбогдох гурван хувилбар бий. Нэгдүгээрт, токенуудыг төлбөрийн хэрэгсэл болгосноор DeFi уламжлалт санхүүгийн системийг орлох. 2021 оны есдүгээр сард Эль-Салвадор биткойныг албан ёсны төлбөр тооцооны хэрэгслээр зарлаж, 6.5 сая иргэндээ төвлөрсөн бус токеныг санал болгосон. Гэвч ийм зүйл өндөр хөгжилтэй орнуудад тохиолдох магадлал маш бага.

Хоёрдугаарт, DeFi уламжлалт санхүүгийн системтэй холилдох. Үл хөдлөх хөрөнгө, хувьцаа, бонд зэрэг уламжлалт санхүүгийн систем дэх хөрөнгүүд блокчэйн системд холбогдож болно. “Байгууллагуудын блокчэйн” ашиглах (нэгэн компани хариуцаж хийнэ) өмнөх оролдлогууд тодорхой хэмжээнд ашиг өгсөн ч мэдээлэл солилцоо, ил тод байдлын хувьд төвлөрлийг бууруулсны давуу талыг үүсгээгүй юм. Хувьцаа зэрэг хөрөнгийг нээлттэй блокчэйн системд шилжүүлэх арга замыг бий болгон бодит үр дүнг гаргаснаар DeFi олон нийтэд илүү хэрэгтэй болох бизээ.

Гуравдугаарт, бодит эдийн засгийн хөгжил блокчэйн суурилбал амжилттай байх тун магадлалтай. Видео, зураг, хөгжим, текстийг үйлдвэрлэх үйл явц бүхэлдээ дижитал болсон тул медиа контентыг аварга том, төвлөрсөн, технологийн платформоор түгээдэг. Гэтэл үүнийг төвлөрсөн бусаар, блокчэйн суурилсан платформоор түгээх боломж шинээр үүсч хөгжиж байна. Хэрэв дижитал контентыг блокчэйн системээр түгээж чадвал DeFi бодит эдийн засагтай амжилттай холбогдоно. ■

Хэрэв 2022 онд хэвийн байдал эргэж ирэхгүй бол эдийн засгийн таагүй дасан зохицох явц биднийг хүлээж байна.

Шархны сорви

САНХҮҮ булан

Хөгжиж буй эдийн засгуудын өрийн хэмжээ их нэмэгдсэн

2022 он бол алдартай дефолтын 40 жилийн ой юм. 1982 оны наймдугаар сарын 12-ны өдөр Америкийн банкуудын Мексикт олгосон бодлогогүй зээлийг Засгийн газар нь буцаан төлж чадахгүй, дөрвөн өдрийн дотор төсөв нь улайна гэдгийг Сангийн сайд нь зарлав. Мексик ийнхүү дефолт зарласны дараа Латин Америкийн 15 орныг оролцуулан хөгжиж буй нийт 26 улс зээлийн эргэн төлөлтийн хугацааг шинэчилсэн.

Дэлхийн банкны эдийн засагч Антуан ван

Агтмаел “emerging market” буюу “шинээр гарч ирж буй зах зээл” (уг нь илүү аятайхнаар “гуравдагч ертөнц” гэж тодорхойлох гэж байв) гэсэн нэршлийг гаргаснаас ердөө жилийн дараа эл хямрал эхэлсэн. Үүнээс 40 жилийн дараа хөгжиж буй орнуудын өрийн түвшин дахиад аюултай түвшинд хүрч, ОУВС-ийн тооцооллоор нийт ДНБ-ий 63 хувьд хүрчээ. 2018 оноос хойш анх удаа тус үзүүлэлт 10 хувиар өссөн нь энэ. Магадгүй өрийн хямралын ойгоор өөр нэг дефолт гарах юм биш байгаа? ►

САЙМОН КОКС Хятадын эдийн засгийн редактор, *The Economist*, ХОНГОНГ

► Нэг үгээр хариулахад “үгүй”. 1982 онд хямрал үүсэхээс өмнө хөгжиж буй орнууд ханш нь ихээр савладаг хөвөгч ханштай валютаар богино хугацаатай зээл авдаг байв. Харин өнөөдөр байдал өөрчлөгдсөн. Өөрөөр хэлбэл, томоохон зээлдэгчдийн бонд нь урт хугацаатай байхаас гадна гадаад валютаар биш өөрийн мөнгөн тэмдэгтээр байдаг. ОУВС болон Дэлхийн банкны тайлангаас үзвэл буурай эдийн засагтай 29 орны зээл найдваргүй болох өндөр эрсдэлтэй байгаа ажээ. Мөн дөрвөн орны хувьд S&P Global үнэлгээгээр CCC+ зэрэглэлтэй байна (Өнгөрсөн хугацаанд дефолт зарласан орнуудын тал хувь нь CCC, CC үнэлгээтэй байсан). Гэхдээ эдгээр нь системийн хувьд нөлөө үзүүлэхээргүй жижиг зээлдэгчид юм.

Дээр дурдсан орнуудаас өөр жишээ бол Аргентин. 2020 онд бондыг нь худалдан авсан хөрөнгө оруулагчдад хийх эргэн төлөлтийн хугацааг хойшлуулсан болохоор 2022 онд ямар нэгэн хүндрэл үүсэхгүй мэт боловч ОУВС-гаас зээлсэн мөнгө нь асуудал болно. 2022 онд тус улс ОУВС-д төлөх ёстой 18 тэрбум ам.долларын өрөө шийдэхийн тулд дахиад урт хугацааны санхүүжилт ОУВС-гаас авах шаардлагатай. Үр дүнд нь цахилгааны үнийг нэмэх, Төв банкны зээлийн таазыг бууруулах, ханшийг сулруулж бодит түвшинд нийцүүлэх зэрэг бодлого хэрэгжүүлэх ёстой болно.

Эл хэлэлцээрт нөлөөлөх гол хүн нь Аргентины хүчирхэг дэд ерөнхийлөгч Кристина Фернандес ди Киршнер. Түүний нөхрийг ерөнхийлөгч

**Хөгжиж буй
улсуудын хувьд
өрийн хямралын
оронд төсвийн
шархаа нөхөх
үйл явц нь илүү
туйлдуулна**

байсан 2003 онд Аргентин нэг өдрийн дефолт зарлаж байсан билээ. Хэдий дэд ерөнхийлөгчийн баг ОУВС-г байдгаараа буруутгах нь дамжиггүй боловч 2003 оны үйл явдал давтагдалгүй хэлэлцээ амжилттай болох бизээ.

Хөгжиж буй орнууд өрийн хямралын оронд төсвийн шархаа нөхөх гэж туйлдаж магадгүй хэмээн Goldman Sachs-ийн Альберто Рамос өгүүлэв. Хүнд шарх анихад үлддэг сорви шиг Засгийн газрын өр болон төсвийн алдагдлын өндөр түвшин нь эдийн засгийн уналтын эсрэг Засгийн газрын хэрэгжүүлэх хариу үйлдлийг удаашруулахаас гадна бодлогын маневрыг хязгаарлах боловч уу. Тухайлбал, Бразилийн төсвийн алдагдал инфляцын дарамтыг нэмэгдүүлсэн тул төв банк нь бодлогын хүүгээ огцом өсгөснөөр ажилгүйдэл өндөр түвшинд хэвээр хадгалагдах бизээ.

2021 онд хөрөнгө оруулагчдын анхаарлыг татсан хөгжиж буй орнуудын өр нь Засгийн газрынх бус Хятадын үл хөдлөх хөрөнгийн зах зээлд хэт олон төсөл хэрэгжүүлэгч Evergrande-ийнх байлаа. Evergrande-ийн өр 300 гаруй тэрбум ам.долларыг давсан нь хөгжиж буй есөн орны өрийг нийлүүлснээс их дүн юм. Үл хөдлөх хөрөнгийн зах зээлд учирсан хүндрэлийг Хятад хэрхэн даван туулах нь 2022 оны хөгжиж буй улсуудын зах зээлд тулгарах томоохон сорилт байх бололтой.

1981 онд Агтмаелийн гаргасан тодорхойлолтын дагуу шинэ эдийн засгаар нэрлэгдэж байсан Чили, Грек, Өмнөд Солонгос өдгөө Дэлхийн банкны ангиллаар хөгжингүй орны тоонд орох болсон. Хэдий анхны энэ арвын нэг биш ч гэсэн Хятад эртнээс эдийн засгийн дээд лигт орох мөрөөдөлтэй байсан юм. Америк, Англи, Хятад, Европын холбоо, Японы инфляц болон валютын ханшийн жигнэсэн дунджаар тохируулга хийн өндөр орлоготой эдийн засгийн босго үзүүлэлтийг жил бүр шинэчилдэг. Тус үзүүлэлт 2020 онд 12695 ам.доллар байсан. Хятадын хувьд дундаж орлого нь 10610 ам.доллар. Хэрэв үл хөдлөх хөрөнгийн зах зээлийн хүндрэлээ амжилттай шийдэж чадвал 2023 онд өндөр орлоготой орнуудын бүлэгт дэвших боломжтой нь харагдаж байна. Ингэснээр 2022 он нь хөгжиж буй эдийн засагтай улсуудын түүхэнд эргэлтийн цэг болж, дундаж орлоготой улсуудын эгнээнд Дундад улсын байх сүүлийн жил болж магадгүй. ■

Би банкир болох байх.

ӨСӨЛТӨД ХӨТЛӨХ САНХҮҮЖИЛТ

Бизнесээ өргөжүүлэн, үр ашгаа
нэмэгдүүлэхэд тань тусалъя.

БИЗНЕСИЙН ЗЭЭЛ

ХААН БАНКНЫ

IPO

ХАМТЫН ӨСӨЛТ ТӨГӨЛДӨР

Та дараах QR кодыг уншуулан IPO-ын тухай дэлгэрэнгүй мэдээлэл авах боломжтой.

ХААН БАНК

ipo.khanbank.com

ХААН БАНКНЫ ХУВЬЦААНЫ ЗАХИАЛГА ӨГӨХ СУВГУУД

1

ХААН Банкны вэбсайтаар дамжуулан андеррайтер компаниудаар захиалга өгөх бол доорх QR кодыг уншуулна уу.

Тэргүүлэх андеррайтер:

Дэд андеррайтер:

2

Бусад үнэт цаасны компаниар захиалга өгөх бол дараах QR кодыг уншуулна уу.

“Монголын хөрөнгийн бирж” ХК-ийн вэбсайтаас бусад үнэт цаасны компаниудын жагсаалтыг харах боломжтой.

Хэрэв та Үнэт цаасны компани (ҮЦК)-д данс нээлгэсэн эсэхээ мэдэхгүй бол www.schcd.mn вэбсайт болон Үнэт цаасны төвлөрсөн хадгаламжийн төвийн 1800-1072 дугаарт хандах, эсвэл E-Mongolia аппликэйшний “Профайл” цэсээр шалгах боломжтой.